

“RAZVESELITE NAS!”

Oglejska bazilika je resnični zaklad vere in kulture, a hkrati tudi “mati” vseh tistih krajevnih Cerkev, ki so po zaslugi misijonske vneme oglejske Cerkev prejele veselo novico krščanske vere.

Ko vstopiš v oglejsko baziliko, obstaneš prevzet od množice različnih arhitektonskih in umetniških slogov, ki pričajo o skoraj dveh tisočletjih duhovnosti. Prav to duhovnost so živeli naši predniki na križišču med Vzhodom in Zahodom: trezna umerjenost starokrščanskih mozaikov, prvobitna moč romanske apside iz časov velikih srednjeveških patriarhov, barve in prepričljivi obrazi Maksencijeve kripte, vitki gotski slog iz časov Markvarda, prižnice iz časa razsvetljenstva in naravnost ladijsko podstrešje bazilike, vse to so nezamenljiva znamenja omik in civilizacij, ki so pripomogle, da je svetišče rastle vse do današnjih dni, ko se ponovno vračamo in odkrivamo antična bogastva Ogleja.

Rimski imperij in vsi dogodki ter okoliščine, ki so privedli do njegovega naglega razsula, nemški imperatorji, patriarhalna država, Benetke, Avstrija in Avstro-Ogrska, najprej monarhija in nato republika Italija... Sistemi moči, za katere se je včasih mislilo, da se ne morejo premagati, so se periodično menjavali v času tranzicije; družbene oblike gospodarske in politične moči so imele v različnih obdobjih hegemonijo v tem prostoru, a so izginile kot sneg na soncu. Oglejska bazilika pa, pravzaprav vse tisto, kar oglejska bazilika ponazarja, se pravi: skrivnost vere v Jezusa Kristusa mrtvega in vstalega od mrtvih, je prehodila dolgo pot v nezadržnem toku reke časa.

V luči vseh teh dogodkov se zdi čas, ko sta nenaravna meja in ograja, ki sta označevali razdelitev našega goriškega prostora, zelo kratko in nepomembno obdobje. Pa vendar moramo poudariti, da so različni narodi v duhu Ogleja naredili čudovite stvari na področju umetnosti in kulture in so taisti narodi takrat, ko so pozabili na izročilo Ogleja, napisali strašne strani zgodovine, ki so vse umazane z nasiljem vojn, različnih diktatur in ideologij.

“Tista” ograja je bila nesrečen simbol delitve, kar se ni kazalo toliko v samem prehajanju meje, o kateri se je pred leti govorilo, da je “najbolj odprta meja na Vzhodu”, kolikor je bilo to razvidno in prisotno v samem mišljenju, ki je dolga desetletja preprečevalo ševilnim goriškim Italijanom, da bi spoznali jezik, književnost, umetnost in celo prelepe slovenske reke in Julijske Alpe.

Danes se majhen zid podira, na mestu ograje se postavlja mozaik: res je, da bo vstop Slovenije v Evropsko unijo prinesel s seboj tudi težave, a zanikati izjemno pomembnost tega dogodka bi bilo isto, kot da bi bili žalostni, ker bi morebitna zmaga nad neko boleznijo pomenila zmanjšanje dela za zdravnike!

Italijani, ki živimo ob meji, v zameno danes s poniznostjo in s preprostim srcem trkamo na vaša vrata, dragi prijatelji Slovenci, in vas prosimo za odpuščanje, ker se nismo že prej zavedeli vseh priložnosti, ki nam jih je dalo dejstvo, da živimo z vami! Razveselite nas torej, da bomo zmogli spoznati bogastvo vaše zgodovine, melodije vaše glasbe, odprtost vašega blagega narodnega značaja... Sprejmite nas in sprejmimo drug drugega, da bomo zmogli skupaj, združeni in različni, kot so to bratje in sestre, premagati velike in zahtevne izzive, ki vse nas čakajo v srcu nove Evrope, skupaj za dobrobit miru in pravice v vsem svetu!

Andrea Bellavite

Viktor Papež v Trstu in Gorici

Cerkev in narodne manjšine

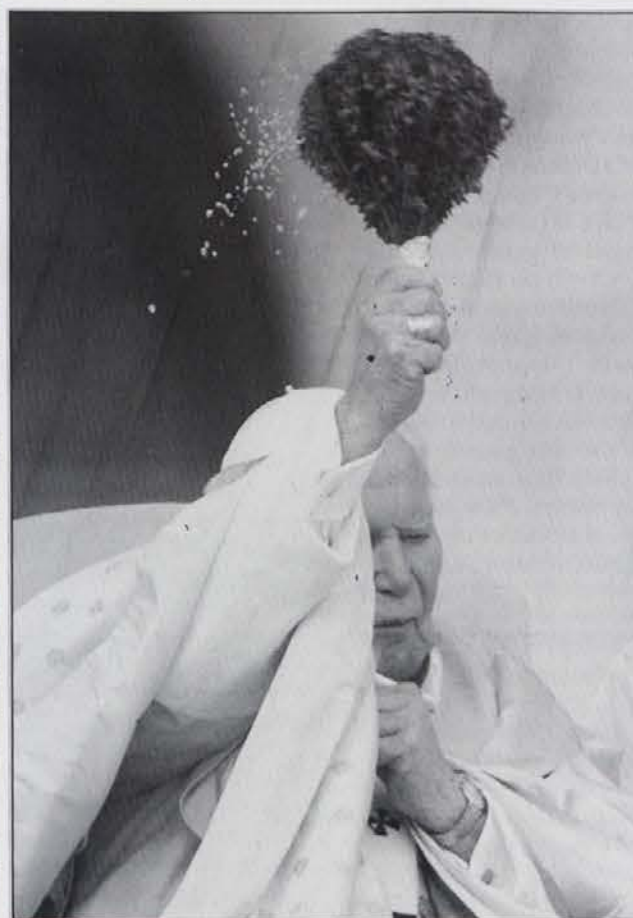

FOTO KROMA

Izvedenec za cerkveno pravo prof. Viktor Papež je za Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček in Mladiko pripravil pomembno publikacijo o odnosu Cerkve do narodnih manjšin, ki so jo minuli teden predstavili v Trstu in Gorici. / stran 9

Misli svetega očeta ob Veliki noči

Kljubujte nečloveškemu terorizmu!

Terorizem in nujnost miru. Aktualnega binoma, ki govori o smrti in kliče po vstajenju, se je ob letošnji Veliki noči dotaknil tudi sveti oče Janez Pavel II. Na Trgu sv. Petra se je zbralo nad 40 tisoč vernikov iz vsega sveta, ki so kljub zelo poostrenim varnostnim ukrepom v časih, ko ves svet pokriva senca strahu, želeli biti prisotni na ta največji krščanski praznik ob papežu, ki je še enkrat zaklical svoj “Ne bojte se!”

Papež Wojtyła, živa ikona trpljenja in obenem notranje moči, ki oživlja, je v blagoslovu “Urbi et Orbi” prosil ljudi dobre volje, naj se zavzamejo, da bi nad maščevanjem prevladalo odpuščanje, da bi nad logiko smrti prevladala kultura življenja, da bi na svetu bilo več zaupanja med ljudmi. “Dolžnost vseh je graditi prihodnost,” je poudaril sveti oče, saj si moramo prav vsi neutrudno prizadevati za mir.

/ stran 4
Danijel Devetak

Dan ima le 24 ur

Rek je star in obrablen in z njim nekako nestrpno povemo, da smo od Boga dani dnevni čas izkoristili do največje možne mere. Prav, a na tem mestu si zastavimo vprašanje, koliko tega časa preživimo kot družina. Za to namreč gre, da poskušamo ugotoviti, koliko dnevnega časa namenimo družinskemu življenju. Ko se sporazumemo, kaj štejememo za družinsko življenje, nam zadošča že znanje računstva za prvi razred osnovne šole, da si odgovorimo na to zelo pomembno vprašanje.

Meni pomeni družinsko življenje čas, ki ga večina družinskih članov prebije skupaj doma v budnem stanju na običajen delavnik. Družina začuti, da biva, njeni člani v miru opravljajo svoja dela in obveznosti. Najpomembnejše je, da so starši doma, da se otroci naužijejo njihove prisotnosti, jih opazujejo v njihovi naravni drži in ravnanju, četudi starši niso vedno brezskrbno prešerni. To je čas plodne vzgoje, čas pripravljenosti na vprašanja in odgovore, čas, ko starši pomagajo otrokom pri delu in učenju, čas, ko otroci pomagajo staršem pri domačih delih in vsakdanjih opravilih. Je čas po opravljenih zunanjih opravilih: službi staršev, po šoli ali vrtcu otrok, čas po vseh napetostih in dnevnih naporih. Izračunajmo si torej te ure. Brez tega časa družine ni je le neko previharjanje neke skupine ljudi, ki je po sestavi sicer družina, po vsebini pa so blodeče duše, ki se iščejo in prerediti ali nikoli ne najdejo.

Zato vas rotim: dajte družini vsak dan časa, da bo družina! Omogočite staršem in otrokom, da so skupaj. Otroke pustite po dnevnih obveznostih staršem! Ne kličite staršev v šole in vrtnice še popoldne, ne izmišljajte si za otroke popoldanskih dejavnosti!

/ stran 4
Marko Krečič

Obvestili bralcev in sodelavcev

Zaradi tehničnih razlogov prihodnji četrtek, 22. aprila, Novi glas ne bo izšel. Naslednja številka našega tednika bo zato izšla dne 29. aprila. - Uredništvo

Zaradi zamud italijanske pošte vam sporočamo, da smo to številko poslali v tisk v torek, 13. marca, ob 14. uri, na pošto pa je šla v sredo zjutraj.

Intervju

Direktor SNG Nova Gorica Sergij Pelhan o vlogi gledališča... (stran 3)

Intervju

Duhovnik Angel Kosmač o svoji življenjski poti... (stran 5)

- 02 Alojz Tul ROMANO PRODI 30. APRILA V NARODNEM DOMU
- 07 Iva Koršič GANLJIVO O SPOMINU NA LOJZETA BRATUŽA
- 07 Danijel Devetak SPOMENIK KRAŠKIM ŽENSKAM
- 12 Milan Gregorič DNEVOM SPOMINA OB ROB
- 13 Marjan Drobež IZKLJUČITEV SLS IZ VLADNE KOALICIJE

SVET OKROG NAS

Berlusconi pri svojih vojaki v Iraku Dolžnostni in zapoznali obisk?

V središču pozornosti italijanske javnosti je še vedno obisk, ki ga je na veliko soboto predsednik vlade Berlusconi opravil pri italijanskih vojaki v iraški Nasiriji. Njegov krajši

obisk povsem upravičeno velja za pravo presenečenje, saj je potekal v času največje negotovosti in vsestranske zmede, tako da je ameriški senator Ted Kennedy sedanje stanje v

tej deželi primerjal s tistim v Vietnamu, iz katerega je ameriška vojska pred kakimi 30 leti morala naravnost "pobegniti".

Glede na notranjepolitični položaj pa je Berlusconi za ta obisk vsekakor izbral zelo ugoden trenutek, saj je s tem obiskom v prvem trenutku utišal in iznenadil opozicijske sile, ki so ga dotlej hudo grajale, češ da je z razliko od drugih državnikov, ki imajo vojake v Iraku, še ni obiskal svojih, čeprav so tudi italijanski vojaki morali plačati krvavi davek za svojo prisotnost v tej deželi.

Berlusconi seveda ne gre zameriti, če je tudi svoj nekajurni obisk v Nasiriji medijsko ustrezno izkoristil. Že dolgo namreč vemo, da je v tem pogledu velik mojster, kar se je izkazalo tudi na veliko soboto. V vrstah opozicije je naravnost završalo, ko sta radio in televizija sporočila novico o njegovem srečanju z italijan-

skimi vojaki v Iraku. Po prvotnem nerazporejenju in presenečenju so se v opozicijskih skupinah še bolj poglobile razpoke. Zeleni, komunistični prenovitelji in njim sorodne skupine so Berlusconijev obisk odločno obsodili oziroma grajali, medtem ko so ga voditelji enotne levosredinske liste pozitivno ocenili, čeprav so ga označili za dolžnostnega in zapoznelega. Predsednik Marjetice Rutelli je izjavil, kako izredno nevarni položaj v Iraku od vseh političnih sil zahteva, da "ohranijo mirne živce in da nastopajo čimbolj enotno". Po njegovem si je treba odločno prizadevati, da bi OZN čimprej prevzela svoje odgovornosti, da bi se pospešil prenos oblasti na iraške predstavnike in da bi se sestavile multilateralne vojaške enote. Rutelli je tudi ostro grajal Berlusconijevo vlado, ker da je dajala potuho Bushu in dejansko odobrvala njegove napake in napake njegove vlade, četudi je čedalje bolj razvidno, da je politika Busheve vlade v tem pogledu nevzdržna. "Če se bo izkazalo, da se strategija ne bo spremenila, je zaključil predsednik Marjetice, nam ne bo preostalo nič drugega, kot da pustimo, naj Berlusconijeva vlada sama prevzame odgovornost za nadaljnji razvoj dogodkov".

Izvedenci za raziskovanje javnega mnenja pa niso enotni o vplivu, ki ga je ali bo še imel obisk predsednika Berlusconija v italijanski javnosti, zlasti v italijanskem volilnem zboru, ki bo 12. in 13. junija poklican k volilnim žaram, da izvoli svoje predstavnike v evropski parlament oziroma v lepo število občinskih in pokrajinskih svetov.

DL

V Iraku bolj mirno

Ugrabitve se nadaljujejo

Medtem ko po krvavem tednu v Iraku v ponedeljek, 12. t.m., ni bilo več hujših spopadov, so se ugrabitve tujih državljanov nadaljevale. V Faludži, kjer je sicer drugi dan veljala prekinitve ognja med sunitskimi borci in koalicijskimi silami, so neznanci po poročanju Slovenske tiskovne agencije ugrabili sedem Kitajcev, severno od Bagdada pa tri Čehe.

V Iraku sicer trenutno pogrešajo 23 tujih državljanov, od katerih je bila večina ugrabljenih v zadnjih dneh. Ustoda treh japonskih civilistov, ki so jih ugrabili minuli četrtek, ni jasna. Japonski premier Koizumi je v pogovoru z ameriškim podpredsednikom Cheneyjem, ki se je mudil na Japonskem, zatrdil, da kljub grožnjam ugrabiteljev Tokio ne bo odpoklical vojakov. Cheney pa mu je obljubil popolno podporo ZDA pri reševanju krize.

Kitajska sredstva obveščanja so poročala, da je sedem ugrabljenih moških, starih med 18 in 49 let, v nedeljo zjutraj v Irak dopotovalo iz Jordanije. Kitajsko veleposlanstvo v Bagdadu je zaradi ugrabitve oblikovalo poseben krizni štab in je v neposrednem stiku s prehodno iraško vlado, da bi dosegli izpustitev talcev. Poveljnik kopenskih enot sil koalicije v Iraku general Ricardo Sanchez je sporočil, da po podatkih koalicijskih sil trenutno v Iraku pogrešajo 23 tujih državljanov, večina med njimi pa je bila ugrabljenih v zadnjih dneh. Med pogrešanimi sta tudi dva ameriška vojaka in sedem ameriških civilistov, zaposlenih pri ameriškem naftnem

koncernu Halliburton. Ni pa pojasnil, ali so ugrabljeni še živi. Med številnimi tujci, ki so jih ugrabili v Iraku, so tudi češki državljani.

Neimenovani japonski diplomat je medtem potrdil, da so trije Japonci, ki jih je minuli četrtek zajela doslej neznan skupina brigad iraških mudžahidov, še vedno v ujetništvu in da vlada v Tokiu nima podatkov o njihovi morebitni izpustitvi. Mezher Al Dulajmi, ki se je francoski tiskovni agenciji AFP predstavil kot posrednik med japonskimi oblastmi in ugrabitelji, je po telefonu sporočil, da ugrabitelji grozijo, da bodo ubili enega od talcev, če se japonski vojaki ne bodo umaknili iz države.

Seul naj bi poslal 3600 vojakov v severni, kurdski del Iraka, s čimer bi postal tretji najmočnejši partner v silah koalicije za ZDA in Veliko Britanijo. Napotitev vojakov v Irak, ki so jo sprva podpirale vse glavne južnokorejske stranke, je po nedavni ugrabitvi (in nato izpustitvi) osmih Južnokorejcev v Iraku sicer postala osrednja tema pred bližnjimi parlamentarnimi volitvami.

Ameriška vojska je sporočila, da je bil april za ameriške sile v Iraku najtežji mesec po uradnem koncu vojne v državi maja 2003. Po navedbah ameriške vojske je od začetka tega meseca v spopadih umrlo 70 vojakov. Od začetka vojne v Iraku marca 2003 je bilo že ubitih najmanj 664 ameriških vojakov.

Vojna v Iraku se torej nadaljuje in postaja vse težja, grožnje s poboji ugrabljenih tujcev pa so vse bolj verjetne.

Romano Prodi 30. aprila tudi v Trstu Vstopanje Slovenije v EU in Trst

Širitev Evropske unije na deset novih članic iz območja nekdanjega prosovjetskega vzhodnega bloka (razen Slovenije, ki izhaja iz bivše neuvrščene Jugoslavije) je v tem času predmet vsestranske pozornosti. Ta dogodek bodo bolj ali manj slovesno zaznamovali od Nemčije in Poljske pa do Italije in Slovenije. Osrednja proslava pri nas bo, kot znano, na trgu pred novogoriško železniško postajo, kjer poteka državna meja med Italijo in Slovenijo. Pri tej pobudi tesno sodelujeta občini Gorica in Nova Gorica, ki z mejo živita že od daljnega leta 1947 in zato obe mesti želita odpreti novo poglavje v življenju ljudi na tem preizkušnem območju. Zato bo velikega simbolnega pomena, da se bodo na predvečer formalnega pristopa Slovenije v EU na tem kraju srečali upravni in drugi predstavniki iz obeh držav. Svojo udeležbo je zagotovil tudi sam predsednik evropske izvršne komisije Romano Prodi. Slovesnost bodo oddajale tudi številne televizijske mreže, tako da jo bodo lahko gledali po vsej Evropi.

Odveč je pri tem poudariti, da gre v primeru sedanje širitve evropske povezave za zgodovinsko dejanje v stvarnem pomenu besede, ki bo nekje spet povežalo narode in države na širšem evropskem območju na temelju demokratičnih načel kot jamstva za enakopravno sodelovanje in spoštovanje kulturnih in jezikovnih značilnosti držav članic. V tem smislu lahko rečemo, da se naše širše zemljepisno območje nekje vrača k civilizacijskim izvorom nekdanjega oglejskega patriarhata kot povezovalnega dejavnika med različnimi ljudstvi. To so ugotavljali številni udeleženci nedavnega študijskega srečanja v Rožacu, ki ga je bila priredila videmska nadškofija, prav v zvezi z odpravljanjem meja.

Kot je bilo že od več strani poudarjeno, se v okviru nove evropske širitve spremeni tudi geopolitična vloga Trsta kot pomembnega severnojadranskega pristanišča, trgovskega in prometnega središča. Zato bi bilo logično pričakovati, da bodo merodajni tržaški krogi začeli načrtovati razvoj mesta tudi v tej luči, ne pa čaka-

li, da jim bodo drugi prinašali posle. Pred tedni je tukajšnji dnevnik Il Piccolo obširno poročal, da so marsikateri artikli bolj poceni v sosednji Sloveniji kot pri nas. Značilno je tudi, da so nekateri trgovski centri s Koprškega prav v tem času začeli oglaševati v tukajšnjem tisku, kar pomeni, da se želijo v novih razmerah uveljaviti s konkurenčnimi cenami. Pri nas pa se cene stalno višajo in trgovci se pritožujejo, da malo prodajo. Z bližnjo odpravo carinskih pregrad s Slovenijo se bo konkurenca že zaostila. Vprašanje je, kdo se bo znal bolje prilagoditi novim razmeram.

Ob vsem tem preseneča dejstvo, da Trst ne načrtuje nobene posebne pobude v svoj prid ob pristopu Slovenije in drugih novih članic v Evropsko unijo. Čast bo nekje rešila Dežela, ki je za 30. april povabila v Trst predsednika Prodijskega, ki bo tega dne glavni gost na goriški slovesnosti. V Trstu bo Prodi sodeloval na posvetu strokovnjakov o gospodarskem vidiku evropske širitve v gledališču Verdi. Tržaška občinska in pokrajinska uprava in trgovinska zbornica pasivno stojijo ob strani. Kaže, da jih zanima samo Expo 2008, vsedržavni shod alpincev in 50-letnica priključitve mesta Italiji...

Alojz Tul

Janez Povše POVEJMO NA GLAS

Vprašljiva skrb le za lasten narod

V predvelikonočnem času se je v mestu pojavil velik plakat s sloganom za evropske volitve, na katerem Finijevo Narodno zavezništvo sporoča: "En sam interes. Italijani." Pustimo ob strani dejstvo, da je bil plakat objavljen dosti pred volilnim datumom, natančneje v zaključku priprav na prvomajsko slovesno pridruženje desetih novih članic Evropski uniji. Tudi so nam znani politični programi druge najmočnejše stranke vladajoče koalicije. Resnica pa je, da nas navedeni poziv vendar preseneča, saj smo že zdavnaj osvojili načela in smisel nastajajoče nove Evrope, v luči katere se zdijo takšni volilni nagovori neumestni, in to zaradi več razlogov.

Program "En sam interes. Italijani," kot da namiguje, kako druge politične sile preveč skrbijo za vse drugo in pri tem zanemarijo lasten narod. Slednji bi torej lahko postal zapostavljen, saj se v novi Evropi toliko govori o drugih narodih, o priseljencih in tudi o manjšinah. Napočil naj bi menda trenutek, ko velja svojemu narodu posvetiti večjo pozornost, ker bi sicer lahko bil prezrt ali celo oškodovan.

Čeprav je plakat očitno objavljen po vsej državi, dobiva v obmejnem območju dodatno razsežnost. Evropa se širi in, kar je za Italijo novo v smislu dobesedne sosesčine, je prav Slovenija, ki je edini pridobljeni sosed, na vseh ostalih mejah ni sprememb. "En sam interes. Italijani," je zato v tej luči izjemno zadržana in izrazito hladna dobrodošlica, ki

jo je s strani Slovencev tostran in onstran še obstoječe meje težko preslišati.

Če spet pogledamo nekoliko širše, potem ni mogoče mimo dejstva, da v Evropi - kot že rečeno - živi mnogo pripadnikov tudi neevropskih narodov. Tako imenovana multikulturalnost je otipljiva resničnost, v svoji problematiki mnogoobrazna, prinaša mnogo dobrega, prinaša pa tudi težave, ki jih je seveda mogoče rešiti. In v odnosu do vseh najrazličnejših priseljencev je poudarek zgolj na skrbi za pripadnike italijanskega naroda zgovoren, seveda ne v prijetnem pomenu besede.

Ne nazadnje je Evropa sobivanje vseh evropskih narodov in v tem smislu se program Narodnega zavezništva res ne zdi priporočljiv: vsak narod v novi Evropi naj bi torej skrbel le zase in le zase? V kolikor naj Italijani skrbijo le za Italijane, potem imajo enako pravico, da skrbijo zgolj zase, tudi vsi drugi narodi. Torej vizija nekakšnega egoizma narodov, kar pa nikakor ne more biti plodno načelo. Vsakršen egoizem prinaša škodljive posledice, tudi egoizem naroda v odnosu do drugih narodov, zato ga velja v nastajajoči novi Evropi odločno preglasiti z resničnim in iskrenim vsenarodnim sodelovanjem.

Kdo poreče, da je predvolilni nagovor pač stvar dnevne politike in ne zasluži več kot toliko pozornosti. Toda kadar ti nagovori napeljujejo k brezbriznosti do vseh drugih in prihajajo iz vrst tako velikega in pomembnega evropskega naroda, kot je italijanski narod, potem to ni več le politično, ampak že človeško vprašanje.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO

34170 GORICA, PIAZZA VITTORIA-TRAVNIK 25
TEL. 0481 550 330
FAX 0481 548 808
E-MAIL gorica@noviglas.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419
E-MAIL trst@noviglas.it

UPRAVA

34170 GORICA, P.ZZA VITTORIA-TRAVNIK 25
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 548 276
E-MAIL uprava@noviglas.it

www.noviglas.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK JURIJ PALJK

IZDAJATEL ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA;

PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN.

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949

POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA ITALIJA 45 EVROV, SLOVENIJA 48 EVROV.

INOZEMSTVO 65 EVROV, PRIORITETNA POŠTA 85 EVROV

POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493

CENA OGLASOV PO DOGOVORU

Intervju / Sergij Pelhan

Novosti na ustvarjalnih obzorjih SNG Nova Gorica

Pred nedavnim je Primorsko dramsko gledališče Nova Gorica prestopilo v krog nacionalnih gledališč in dobilo nov naziv Slovensko narodno gledališče, ki ga imata še ljubljanska Drama in SNG Maribor. O tem, o nadaljnjem delovanju in načrtih tega gledališča, ki je v zadnjih letih postavilo na oder nekaj odličnih dramskih del in z njimi poželo več nagrad na Borštnikovih srečanjih in drugih festivalih in s katerimi so se izkazali tudi posamezni igralci in zanje prejeli marsikatero priznanje, smo se pogovorili z direktorjem gledališča, Sergijem Pelhanom, diplomiranim sociologom, ki svoje življenjske moči skoraj trideset let razdaja kulturi. Leta 1973 je bil tajnik Kulturne skupnosti Nova Gorica, od sezone 1975/76 do l. 1986 je kot direktor vodil PDG in festival Malih odrov, kasneje Srečanje gledališč Alpe - Jadran. Bil je tudi predsednik Kulturne skupnosti Slovenije, od l. 1990 do 1993 novogoriški župan, od l. 1993 do 1996 minister za kulturo, naslednje leto pa se je kot direktor povrnil v PDG, kjer soustvarja gledališko pot te umetniške hiše, ki nam je ne samo teritorialno blizu, ampak nam nudi tudi konkretno pomoč pri naših gledaliških dejavnostih. Iskreno se mu zahvaljujem, da si je odtrgal nekaj dragocenega časa in prijazno privolil v pogovor.

Bi nam najprej povedali, kako je sploh prišlo do statutarne spremembe PDG, koliko časa je trajala postopek in kaj se je odtelej spremenilo v novogoriškem gledališču?

Gre za novo kulturno politiko, ki je bila sedaj sprejeta v parlamentu, začeli pa smo jo oblikovati že v času, ko sem bil sam minister za kulturo, l. 1993-95, ko smo ocenjevali, kakšno je stanje v slovenski kulturi; prišla je tudi komisija iz Bruslja preveriti kulturno politiko Slovenije in nam svetovala, v kakšno smer naj bi se razvijala. Takrat smo uvideli, da vse breme sedmih gledališč, dveh oper in dveh lutkovnih gledališč nosi država. Zato so nam svetovali, da bi opustili centralizacijo in se usmerili v decentralizacijo. Tako bi dobili nacionalna gledališča, poleg teh pa še t.i. pokrajinska ali mestna gledališča. To se je v času ministra Rudija Šeliga, ki je prvi naredil nacionalni program, tudi izoblikovalo, tako da bi po njegovem predlogu imeli tri nacionalna gledališča, in sicer ljubljansko Dramo, ki je taka že po tradiciji, in nacionalna gledališča na državnih mejah, se pravi v Mariboru in Novi Gorici, tudi zato, ker, ko mej ne bo več, bo pomembna t.i. jezikovna pregrada. To idejo je uresničila sedanja ministrica za kulturo, ga. Rihterjeva, ki je v lanskem letu najprej povzela postopek za mariborsko gledališče, ki je postalo lanko jesen nacionalno gledališče. Z letošnjim prvim januarjem pa je tudi PDG dobilo ta naslov, kar pomeni, da je občina prepisala vse premoženje gledališča na državo, država pa je prevzela vse obveznosti za finansiranje programov gledališča in vzdrževanja premoženja, ki obsega poleg stavbe v Novi Gorici vilo Lenassi v Solkanu z delavnicami, skladišči in nekaj stanovanj za igralce. Prva pozitivna stvar, ki sem jo zabeležil v novem položaju gledališča, je gotovo ta, da je povsem drugače nastopati v evropskem gledališkem prostoru kot nacionalno gledališče; v tej preobleki te vsi bolj upoštevajo, kot če se predstaviš kot neko občinsko gledališče. V lanskem letu smo postali tudi redni člani Evropskega teatarskega združenja. Sedaj, ko smo nacionalno gledališče, nam je ob pristopu Slovenije v Evropsko unijo uspelo pridobiti sredstva iz Bruslja, da bomo lahko izvedli velik mednarodni festival s kar precejšnjim številom tujih gledališč. Mislim, da bo to eden izmed najodmevnejših in najkvalitetnejših gledaliških festivalov, kar jih je doslej imela Slovenija.

Ima sedaj gledališče trdnejše finančne temelje kot doslej?

Tudi doslej je tako ali drugače država finansirala taka občinska gledališča, kot je bilo naše, ker so bila le-ta l. 1998 glede finansiranja prenesena na državno raven, občine pa so bile seveda še zmeraj ustanoviteljice in zato je prihajalo do sporov. Država je namreč finansirala delovanje, a ni mogla odločati, kdo bo direktor takih gledališč,

in ni mogla kontrolirati izvajanja programov. Občine so sedaj še ustanoviteljice, a ne dajejo sredstev, čeprav v našem primeru občina Nova Gorica in Šempeter vendarle sofinansirata del programa, ki ne sodi, ozko vzeto, v program nacionalnega gledališča, kot je npr. Goriški vrtiljak, se pravi lutkovne predstave za najmlajše, ki so odigrane tostran in onstran meje. Občina finansira tudi delovanje amaterskega gledališča ali pa kaka gostovanja gledališč v Novi Gorici. Te dejavnosti bo finansirala še naprej. Odpadle pa so vse razprave o tem, kdo je ustanovitelj, kdo je pristojen za finansiranje, kakšni so akti ipd. Ta razmerja so sedaj čista. Višina finančnih sredstev pa je približno enaka kot pretekla leta, zaradi inflacije pač.

Ali novi status pogojuje delovanje umetniškega ansambla in njegovo številčno moč? Imate morda v načrtu razširitev igralskega kadra SNG?

Za sedaj ne, kajti nacionalni program predvideva, da bo ministrstvo v naslednjem postopku izdelalo tudi normative za gledališča, se pravi, koliko predstav naj gledališča odigrajo, koliko premier morajo imeti, koliko predstav morajo odigrati doma, koliko na gostovanjih in seveda kako številčen je celoten ansambel, umetniški in tehnični, in tudi, koliko ljudi je zaposlenih v upravi. Računamo, da bomo, ko bodo ti normativi znani, imeli možnost pridobiti kaj več sredstev za igralce. Mi smo pač potujoče gledališče; to pomeni, da moramo polovico programa izvajati izven matične hiše, kar nekaterim drugim, recimo v Ljubljani, ker je mesto večje, ni potrebno. V domači hiši imajo dovolj publike in jim ni treba na gostovanja. Nam pa vzame vsako gostovanje veliko časa, ki ga izgubimo tudi za jutranje vaje. Vsakič, ko gostujemo, porabimo vsaj osem ur, vračamo se pozno ponoči in zaradi tega nastopijo tudi težave s sindikalnimi zahtevami, kot so npr. dvanajsturni počitek za ansambel ipd. Zato upam, da bodo novi normativi omogočali številčno zvečati ansambel od sedanjih štiriindvajset igralcev - petnajst moških in devet žensk - na osemindvajset, kar bi bilo za nas zelo primerno. Pri tem pa bi morali seveda dograditi še stranski oder, da bi ob predstavah lahko nemoteno vzporedno vadili. Sedaj se pač moramo posluževati velikega odra tudi za vaje.

Naj se za trenutek povrnemo k predstavam za otroke in mladino, ki potekajo pod okriljem Goriškega vrtiljaka tudi pri nas Slovencih v Italiji;

kako bo z njimi odslej? Bodo morda nastopile kake spremembe, ali lahko še računamo na nadaljnje sodelovanje z gledališčem?

Ne, sprememb ne bo. Ker ni v bližini drugih profesionalnih gledališč ne v Gorici ne v Novi Gorici, mislim, da je naše poslanstvo nuditi predstave tudi za najmlajše. Eno lahko naštudiramo sami, a to je premalo glede na potrebe in zanimanje najmlajših gledalcev; moramo pa tudi skrbeti za gledališko vzgojo mladih. Zaradi zelo dobrega sodelovanja, predvsem s Kulturnim centrom Lojze Bratuž v Gorici, računamo, da bomo še naprej lahko razvijali ta del našega programa. Mislimo, da bo z odprtjem meje to sodelovanje mogoče še lažje, da bodo morda kdaj tudi naši otroci šli v Center Bratuž, vaši pa v naše gledališče, da šolam ne bo več zaradi birokratskih težav tako težko prekoračiti mejo. Mislim, da bi bil največji pozitivni doprinos te odprte meje, če bi že naši otroci imeli možnost vedeti, kje je Kulturni center Lojze Bratuž, kje Kulturni dom, kje tudi gledališče Verdi. Še odrasli Novogoričani ne poznajo vseh kulturnih ustanov v Gorici, ne slovenskih ne italijanskih; isto pa velja tudi za Italijane ali tudi mogoče za kakega našega rojaka, ki živi v Gorici in ne pozna novogoriških dvoran.

Letos sta se oba župana, Brulc in Brancati, odločila, da moramo obvezno izoblikovati neko medsebojno sodelovanje. Tako smo bili postavljeni pred dejstvo in srečali smo se predstavniki Teatra Verdi, obeh slovenskih kulturnih domov iz Gorice, našega gledališča in Kulturnega doma Nova Gorica, da bi v jeseni predstavili skupni abonma, gledališkega in glasbenega. Z njim bi pač prikazali vse, kar ponuja kulturnega vseh pet domov. Dogovorili smo se, da bomo imeli šesto skupno predstavo v Teatru Verdi za naše

abonente in da bodo tudi italijanski abonenti imeli možnost brezplačno si ogledati eno našo predstavo s podnapisi na naši strani in da bo vsak abonent enega izmed gledališč imel popust pri predstavah drugega gledališča. Natisnili naj bi kar 40.000 programskih knjižic, v katerih se bomo predstavili s svojimi programi za sezono 2004-05. Upam, da se bo tako začel ta krogotok in se bo odvijal bolj živo kot doslej in da bomo spoznavali drug drugega tudi na kulturnem področju: doslej smo se v glavnem le ob nakupih pri vas ali pri bencinskih črpalkah pri nas. **Z naglimi koraki se približuje dan, ko bo Slovenija postala polnopravna članica EU. Bo ta**

zgodovinski dogodek primerno zabeležilo tudi gledališče? S kakšnimi pobudami?

V Bruslju so v okviru programa Kultura 2000 razpisali ponudbo vsem desetim državam, ki vstopajo v EU, da bi subvencionirali kvalitetne mednarodne programe, pripravljene za to priložnost. Mislim, da je v Bruselj prispelo kar petintrideset projektov. Slovenija se je prijavila z dvema, eden je bil naš, novogoriški, ki so ga ocenili kot drugega najboljšega in je dobil subvencijo 150.000 evrov iz Bruslja. Evropsko teatarsko združenje bo zanj prispevalo še približno 100.000 evrov, da bomo lahko pripravili velik mednarodni festival (Gledališki Mej(ni)-fest) od 27. t. m. do 9. maja. Z nami sodelujejo tudi Goriška občina, Šempetrska in Novogoriška občina, Ministrstvo za kulturo in tri gledališča: iz Celovca (Avstrija), Mestno gledališče iz Brna (Češka) in Slovensko stalno gledališče Trst. Program bo izjemno zanimiv. Odprtje festivala bo 27. t. m. v goriškem Teatru Verdi ob 20.30 z eno izmed najboljših romunskih predstav Pirandella, Kaj je resnica. Začel naj bi se z uvodnim nagovorom obeh županov, Brancati in Brulca. Srečanja bi se nato nadaljevala na naši strani z gostovanji priznanih evropskih gledališč. Poleg SNG Nova Gorica in SSG Trst bodo prisotna: Jugoslovnsko Dramsko Pozorišče, Beograd - Srbija & Črna gora (W. Shakespeare: Beneški trgovec), Hrvatsko Narodno Kazališče Split - Hrvaška (W. Shakespeare: Vihar), Theatre National de Nice - Francija & Centro Andaluz de Teatro, Sevilla - Španija & Theatres de La Ville de Luxembourg - Luksemburg (Jorge Semprun: Gurs, Evropska tragedija, svetovna premiera, opremljena s slovenskim prevodom), Stadsteater Goteborg - Švedska (David Edgar: Zapornikova dilema), Cen-

tro Andaluz de Teatro Sevilla - Španija (Juan Villanueva: Kralj Algecira), skupina Parciche o Parceche v sodelovanju z Numar Un, Videm - Italija (Strele, gromi in hrošči, predstava za otroke v furlanščini; večkrat pozabljam na ta jezik, ki sobiva med nami), Csiki Gergely Színház, Kaposvár - Madžarska (Attila Lorinczy: Fahim, svetovna premiera, opremljena s slovenskim prevodom), Nottingham Playhouse - Velika Britanija (Andrew Breakwell: Mohamed), Mestske Divadlo Brno - Češka (Kander-Ebb-Masthoff: Kabaret), Atelje 212, Beograd - Srbija & Črna gora (Biljana Srbljanović: Amerika, drugi del), Teatro stabile di Bologna - Italija (Jadelin Mabilia Gangbo: Glasba in ples za Rometo in Julijana, posebej pripravljena za festival). Zadnja bo na sporedu produkcija šestih gledališč Učenje Evrope Armina Petrasa. Ena izmed središnih predstav bo vsekakor 4. maja premiera ambientalne predstave mednarodne koprodukcije SNG Nova Gorica Jaz sem zdrav in se mi dobro godi, ki jo po dokumentih na temo Soške fronte pripravlja režiser Marjan Bevk. Predstava bo v štirih jezikih, slovenskem, madžarskem, italijanskem in nemškem.

Rdeča nit festivala bodo bistvene spremembe, ki so nastale v vzhodnih državah v letih '90, ko so se zrušili nekdanji politični sistemi in ko se je pojavil problem begunstva. Aktualni politični situaciji v svetu se pač gledališče ne more izogniti.

Računamo, da bo nekaj gledališč odigralo predstave tudi v Italiji in da bo med festivalom dopotovalo k nam izjemno številno novinarjev iz kar petdesetih držav. Ob festivalskih dneh bodo tudi razne delavnice, srečanja, soočanja na razne teme (politično gledališče danes, včeraj, kakšne so možnosti sodelovanja med slovenskimi in italijanskimi gledališči po vstopu Slovenije v EU...). Pričakujemo, da bo pri nas v teh dneh od 500 do 600 gostov in da bosta Gorica in Nova Gorica postali za deset dni središče evropskega gledališkega sveta.

Kaj se bo po vašem spremenilo na gledališkem obzorju, ko bo meja, vsaj tista fizična, nehala deliti goriški prostor?

Naše gledališče je bilo, če lahko tako rečem, že prej v Evropi oz. po svetu, ker smo vsako leto veliko gostovali. Imeli smo približno od deset do dvajset predstav izven meja slovenskega nacionalnega gledališkega prostora, sedaj pa z odpravo meje in z našim članstvom v Evropskem teatarskem združenju računamo, da bomo še pogosteje stalni obiskovalci gledaliških festivalov in da bo potekala izmenjava predstav in režiserjev iz evropskega prostora. Že za naslednjo sezono npr. načrtujemo skupno predstavo z romunskim gledališčem. Postopoma se pač navajamo na sodelovanja ne samo pri izmenjavi tekstov ali predstav, ampak tudi pri skupni pripravi gledaliških projektov.

Iva Koršič

S 1. STRANI

Kljubujte...

Ljudje, ki jim je pri srcu prihodnost človeštva, naj se pogumno postavljajo "proti nečloveškemu pojavu terorizma", ki se stalno širi, s pogumom in solidarnostjo; narodne in mednarodne institucije naj iščejo "zadovoljive rešitve" še vedno odprtih in trajajočih sporov v Afriki, Iraku in Sveti deželi. Predvsem pa naj "Abrahamovi sinovi", torej kristjani z Vzhoda in Zahoda, judje in muslimani, ponovno odkrijejo bratstvo, ki jih združuje in hkrati spodbuja k skupnemu delovanju ter prizadevanjem za mir in zaščito stvarstva. Pri vsem tem je papež, velik častilec Matere Božje, po-

zval vernike, naj se s temi prošnjami zatekajo k njej, saj nas ona lahko nauči biti "prepričani pričevalci življenjskega sporočila in ljubezni, ki jo je v svet prinesel vstali Odrešenik".

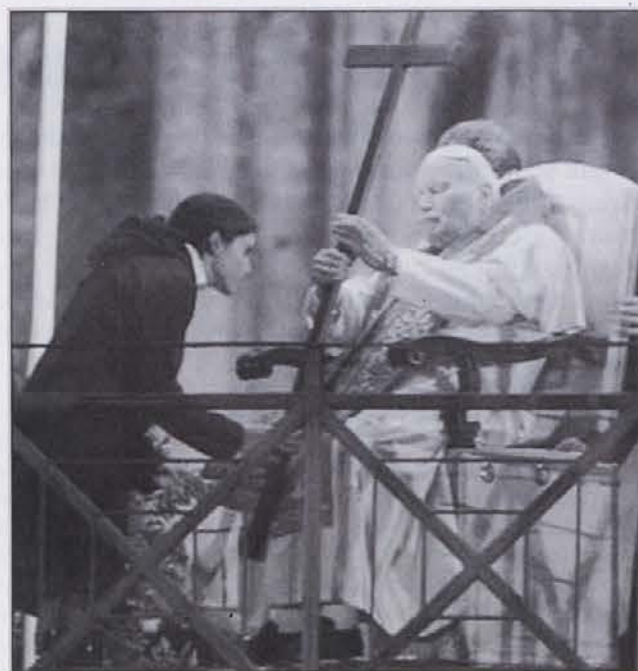
Terorizem in "številne druge sence," ki v tem zgodovinskem trenutku pretijo nad nami vsemi, nas torej ne smejo strašiti ali upogibati k tloom, ampak nas morajo spodbujati k temu, da se jim ne vdamo in da še krepkeje plujemo proti toku. Sveti oče se je spomnil preprostih, "delovnih in miroljubnih" ljudi, katerih vsakdanje življenje postaja iz dneva v dan bolj negotovo; premnogi so kot nedolžne žrtve pomrli.

Ob vsem tem nas mora gnati trdno upanje. O tem je

sv. oče spregovoril že na veliki petek, ko se je zvečer kljub mrzlemu in vlažnemu vremenu udeležil tradicionalnega križevega pota ob koloseju (na sliki). Upati moramo v skrivnost križevega pota, je povedal pod ogromnim razsvetljenim križem ob poslušanju odlomkov iz Lukovega evangelija. Upanje moramo sprejeti kot izziv, kot je izziv samo vstajenje od mrtvih. K temu vabi sveti oče prav vse. Zato je tudi letos po svoji velikonočni poslanici - ki so jo v živo predvajali v 53 državah sveta - voščil blagoslovljeno Veliko noč v 62 jezikih, da bi sporočilo upanja doseglo vse konce našega ljubelega planeta.

Čeprav je bilo stopnišče pred fasado bazilike sv. Pe-

tra in sploh prizorišče svečane nedeljske maše okrašeno z desetimi cvetnimi vrtovi, so bili, kot smo že omenili, na letošnjo Veliko noč varnostni ukrepi posebno strogi, saj - po New Yorku in Madridu - številni viri napovedujejo teroristične napade islamskih skrajnežev na druge simbole Zahoda. Kdor je v nedeljo hotel stopiti na trg, ki ga obkroža Berninijevo stebrišče, je moral skozi eno od štirinajstih kontrolnih postojank, kjer so varnostniki z "metal detektorji" dvakrat pregledali vsakogar. Pred obredom so policisti tudi pregledali trg s psi, ki so usposobljeni za odkrivanje eksploziva. Na bližnjih strehah pa so bili nameščeni celo ostrostrelci.

4

ČETRTEK,
15. APRILA
2004

23. maja somaševanje koprškega škofa ter goriškega in videmskega nadškofa

Povezovalna pot treh Marijinih svetišč

Podaljšali jo bodo do Svetih Višarij in cerkve nad Vitovljami v Vipavski dolini.

V Grgarju so 3. t.m. s pri srčno slovesnostjo, ki je potekala pred domačo cerkvijo sv. Martina, zaznamovali dva dogodka, pomembna tudi za nadaljnji razvoj kraja. Namen so izročili novo povezovalno pot iz Grgarja do Svete Gore, ki je namenjena pešcem in kolesarjem, da bi lahko nadaljevali pot vzdolž t.i. poti treh svetišč: od Svete Gore, do Marijinega Celja in dalje čez slovensko-italijan-

sko mejo do Stare Gore v Beneški Sloveniji. Nova pot je sicer le ena od smeri, ki omogočajo dostop iz Grgarja k Marijinemu svetišču na Sveti Gori.

Ureditev omenjene poti za pešce in kolesarje je s finančnim prispevkom omogočila Mestna občina Nova Gorica, vendar so večino del opravili krajanje Grgarja. Pot, obiskovalce Svete Gore in vseh Marijinih svetišč ob omenjeni trasi, pa tudi prebivalce Grgarja

je blagoslovil koprski škof Metod Pirih, ki je v nagovoru prisotnim tudi poudaril, da obiskovalci poti treh svetišč doživljajo izviren in poseben stik z naravo, ki je ohranila svojo lepoto in privlačnosti. Župan mestne občine Nova Gorica Mirko Brulc pa je poudaril, da občina prispeva sredstva za potrebe in razvoj podeželja, tudi Grgarja, pri čemer želi, "da bi pri predstavljanju Nove Gorice ne omenjali le igralništva in družbe Hit."

Na slovesnosti v Grgarju so sporočili, da bo 22. in 23. maja pohod vernikov, obiskovalcev in drugih ljubiteljev narave po povezovalni poti treh Marijinih svetišč. Namenili ga bodo slovesnostim v počasti-

tev 1. maja, ko bo Slovenija postala članica EU. Pohod se bo končal v nedeljo, 23. maja, s skupno mašo udeležencev na Ligu. Somaševali bodo koprski škof ter goriški in videmski nadškof. Medtem že izvajajo projekt o podaljšanju omenjene povezovalne poti treh Marijinih svetišč. Segala naj bi do svetišča na Svetih Višarijah, v Italiji, na slovenski strani pa do podružnične cerkve nad Vitovljami v spodnji Vipavski dolini.

Na omenjeni slovesnosti v Grgarju je tamkajšnja Krajevna skupnost predstavila tudi novo zgibanko tega kraja. Dali so ji naslov "Grgar, goriška vas v objemu Svete Gore."

M.

Obredi v velikem tednu

Velika noč v Gorici

Velikonočno tridnevje med slovenskimi verniki je potekalo zelo praznično. Že na veliki četrtek so bili v cerkvi sv. Ivana v Gorici običajni obredi, ki jih je vodil p. Mirko Pelicon, ob njem pa tudi msgr. Cvetko Žbogar. Slovesnosti se je udeležilo veliko vernikov, še posebno številni so bili strežniki pri oltarju. Popoldne na veliki petek je bil v dušnopastirskem središču občuten križev pot, ki so ga pod vodstvom katehistinje in p. Mirka oblikovali letošnji birmanci in pripravniki. Več kot 40 tudi majhnih otrok je spremljalo krajša razmišljanja ob vsaki postaji ter s pesmijo in molitvijo počastilo božji grob. Zvečer je bilo pri sv. Ivanu češčenje križa, malo kasneje pa je kljub muhastemu in mrzlemu vremenu potekal običajni mestni križev pot z baklami in svečami, ki ga je s Travnika prek Reštela do obzidja goriškega gradu vodil nadškof Dino De Antoni; lepo je bila prisotna tudi slovenska beseda ob vsaki postaji. Tudi na veliko soboto so pri sv. Ivanu potekali obredi z blagoslovitvijo ognja, procesijo, branjem beril iz Stare in Nove zaveze; obrede, ki jih je ob somaševanju msgr. Žbogarja vodil p. Pelicon, so požlahtni-

le naše lepe velikonočne pesmi, pri oltarju so bili zlasti mlajši ministranti. Razsvetljena cerkev in petje aleluje sta pričarala vstajenjsko slavo, po katerem je bil tudi blagoslov jedi.

Posebno doživetje je bilo tudi tradicionalno vstajenje v goriški stolni cerkvi, ki se je na velikonočno jutro s procesijo začelo ob 6.30. Tudi to slovesno mašo, ki se je udeležilo ogromno ljudi in jo je posnel slovenski deželni sedež RAI, je ob msgr. Žbogarju vodil p. Pelicon. Številne pevce je vodila prof. Franka Žgavec, pri orglah pa je igrala prof. Lojzka Bratuž. Začetno trikratno alelujo so mašnikoma ubrano pomagali peti člani vokalne skupine Musicum. Z izbranimi besedami je p. Pelicon v pridigi poudaril pomen Velike noči za vse kristjane; dotaknil se je tudi vprašanja vstopa Slovenije v Evropsko unijo. Ob koncu svečanosti je vse prisotne nagovoril in jim voščil tudi goriški nadškof Dino De Antoni, ki je blagoslovil jedi ter se pred oltarjem osebno ustavitil z verniki. Na velikonočno nedeljo so bile res dobro obiskane tudi ostale slovenske maše z lepimi velikonočnimi pesmimi.

S 1. STRANI

Dan ima...

Šole in vrtni govore o sodelovanju med starši in šolo - le kaj morejo o svojih otrocih povedati starši, ki jih zjutraj le priganjajo iz postelj in jih zvečer izčrpani podijo spat. Starši v službah, če resnično iščejo oživljajočo družinsko skupnost, se morajo zavestno odločiti iskati čas, da so doma.

Današnja urejenost družbe staršem in otrokom jemlje čas,

da bi otroci sploh mogli videti, kaj počne njihov oče in kako mati ogreva dom. Oče ne bo mogel zapustiti nobenega zglede svojim otrokom in ti ne bodo nikoli mogli začutiti materine modrosti ob takih ali drugačnih življenjskih dogodkih. Družini bolj ali manj zavestno jemljemo možnost vzgoje, vzgoje, ki izhaja iz edinstvenih čustvenih vezi med otroki in starši, ki izhaja iz naravne in nepresežne ljubezni, ki mo-

re v vsej iskrenosti postavljati vzor varnosti, nezvičajnosti, nesebičnosti in nepreračunljive vdanosti.

Uvideti moramo, da je urejenost delavnika naravna zoper družino. Zakaj morajo starši ves ustvarjalni čas pustiti pri delodajalcu? Naj jim nekaj življenjskih moči ostane za družino! To je gotovo prvi in najpomembnejši korak pri oživljanju družin, če jih, seveda, želimo ohraniti. De-

nar in druge denarne olajšave in spodbude so le drugotne in učinkovite le, če omogočajo in povečujejo družinski čas.

OBVESTILO

ŠMARNIČNO BRANJE za odrasle pod naslovom *Tukaj sem, ker si me klical* in šmarnično branje za otroke pod naslovom *Pod Marijinim plaščem* lahko dobite v Katoliški knjigarni v Gorici.

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA OB BOGOSLUŽNIH BERILIH V LITURGIČNEM LETU C

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

2. VELIKONOČNA - BELA NEDELJA BOŽJEGA USMILJENJA

Apd 5,12-16; Ps 118; Raz 1,9-13,17-19; Jn 20,19-31

Veliko noč obhajamo slovesno z osmino vred kar petdeset dni, do Binkošti. Nedelje po vstajenjski nedelji imenujemo II. - do VII. nedelje - velikonočne in ne nedelje po Veliki noči. Kajti Cerkev pojmuje vse omenjene nedelje kot eno samo slavo v veselju Gospodovega vstajenja iz kraljestva smrti.

Velikonočne nedelje nam osvetlujejo resnico o Jezusovem in našem vstajenju z različnimi berili... Vsa berila pa so vzeta iz Nove zaveze. Prvo današnje berilo je iz Apostolskih del (Apd 5,12-16). Poudarja, da je Jezus navzoč med apostoli na neviden, a resničen način, v veri. Apostoli zatrjujejo, da delajo vse v Jezusovem imenu, saj jih je že pred smrtjo pošiljal misijonariz, oznanjat Božje kraljestvo, ozdravljati in izganjat nečiste duhove (Mr 3,14; Mt 10,7-8; Lk 9,2; 10,9-11). Zdaj se to delo nadaljuje takole: "Po rokah apostolov se je dogajalo veliko znamenj in čudežev med ljudmi" (Apd 5,12).

A vse se je dogajalo po veri v Jezusa. Čudeži pa niso cilj apostolskega delovanja, čeprav jih ljudje nad vse cenijo. Zato tudi prinašajo k apostolom, kakor nekoč k Jezusu, "bolnike na ceste" ter jih polagajo na ležišča in nosila, da bi se, kadar gre Peter mimo, vsaj njegova senca dotaknila koga izmed njih. Tudi iz krajev v okolici Jeruzalema so prihajali ljudje in prinašali bolnike in takšne, ki so jih mučili nečisti duhovi; in vsi so bili ozdravljeni (Apd 5,15-16).

Poudarja se vloga Petra; a tudi ostali apostoli, še zlasti Pavel, čeprav je prišel mednje pozneje, po spreobrnitvi, so delali čudeže. Toda Petrova naloga je ta, da vse urejuje in vodi. V začetku si Peter zasluži celo grajo s strani Pavla (Gal 2,11-14), kajti skupnost mora rasti z diakoni, nadzorniki (škofi) in starešinami (Apd 6,2-7).

Po preganjanju, med katerim Štefan izgubi življenje, se ta vera s Petrom na čelu bolj in bolj izkristalizira. Peter bo vodil vso Cerkev iz Antiohije in nazadnje iz Rima.

Dejansko pa vse vodi Bog po Svetem Duhu, ki močno deluje v svoji Cerkvi, zlasti v preganjanju. V skupnosti tudi apostoli čutijo, kaj pomeni Jezusova obljuba: "In vrata podzemlja je (Cerkve) ne bodo premagala" (Mt 16,18).

Pričevanja kristjanov, laikov in duhovnikov, redovnic in redovnikov po zaporih in taboriških smrti med drugo svetovno vojno in tudi po njej: v Italiji, v Trstu, po Evropi, po Sibiriji in še kje, govorijo o nevidni navzočnosti Jezusa med njimi. Kruto je bilo za nekatere v Albaniji in je še v Vietnamu ter na Kitajskem. Vsi pa vedo povedati, da so zdržali v nečloveških

preizkušnjah samo zato, ker so živo čutili, da jih podpira Jezus, Gospod, "mož bolečin in znanec boleznih" (Iz 53,3). Tudi neverujoči, zlasti v trpljenju, so zaznavali moč Duha, ki veje, "koder hoče" (Jn 3,8) in kakor hoče.

Drugo današnje berilo je vzeto iz knjige Razodetja apostola Janeza. V velikonočnem času se ta spis Nove zaveze večkrat bere pri mašah. Duh in Jezus opogumljata pisca knjige, naj se izroča Bogu, ki govori: "Ne boj se! Jaz sem Prvi in Zadnji in Živi. Bil sem mrtev, a glej, živim na veke vekov in imam ključ smrti in podzemlja" (Raz 1,17,18). Z njim pa opogumljata vse, ki kakorkoli trpijo, naj vztrajajo do konca v veri.

Evangelij današnje nedelje kaže, kako je Jezus pod noč današnje nedelje ter osem dni pozneje kar trikrat ponovil apostolom: "Mir vam bodi!" (Jn 20,22-23). Dihnil je vanje Svetega Duha, ki jih bo vodil skozi vse peklenske hudobije in grehe sveta. Ne bo več kraljeval greh (Rim 6,12), marveč moč Svetega Duha, ki vse dela novo. Dejal je: "Katerim grehe odpustite, so jim odpušteni; katerim jih zadržite, so jim zadržani" (Jn 20,23). Zato v duhu lahko vedno gledamo Jezusove rane, lahko položimo roko v njegovo stran, se dotaknemo ran na rokah in nogah (Jn 20,27). Otipljivo izkusimo njegovo ljubezen, njegovo usmiljenje do nas ljudi.

Goreče prosimo za vero, zlasti vseh naših ljudi. Jezus živi v skupnosti s svojimi. Ta skupnost pa, Cerkev, naj bo usmiljena, kakor je Jezus usmiljen (Rim 15,9; Ef 2,4; 1 Tim 1,2; Jak 2,13).

Intervju / Angel Kosmač

... a kjer je senca, je tudi sonce

Povojni čedermaci. Ko bi iskali najprimernejšo oznako za duhovnike, ki so delovali po naših župnijah sredi tragičnega in vihravega prejšnjega stoletja, bi prav gotovo iskali podobnosti v medvojnem času. Upirali so se ideologijam, učili krščanskih vrednot, vzgajali v narodnem duhu, iskali pravo mesto v tržaški in goriški Cerkev. Med njimi je prav gotovo tudi g. Angel Kosmač, župnik v Ricmanjih in Domju. Pred kratkim so pri tržaški založbi Mladika izšli njegovi spomini Trnjeva pot slovenskega duhovnika. "Bil sem prijetno presenečen, ker smo v manj kot eni uri razdali kar 70 izvodov", je o predstavitvi knjige na Jožefovo dejal g. Kosmač, "to se pravi, da ljudje še vedno radi berejo. Čutili so, da je njihova, čeprav ni nihče vedel, kaj vsebuje. To pomeni, da ljudje še cenijo knjige."

Svoje spomine začnete z živahnim pripovedovanjem o otroških letih, ki jih hranite v najlepšem spominu...

Lepa so bila, zelo lepa: življenje na vasi ... zame je bilo zelo zanimivo, danes ga ni več, živeli smo v patriarhalni družbi. Bila pa je tudi velika revščina, ker smo doživljali čas velike gospodarske krize, tam okoli leta 1930. Življenje je bilo težko, a vseeno srečno. V družini je bilo pet otrok in z nami so živeli še nekateri družinski člani. Radi smo se imeli in to je bilo največ vredno. In tudi vas Zabrežec je bila kot velika družina. Otroška leta so res nepozabna!

Ste morda takrat začutili božji klic?

Ne vem točno, kdaj je v meni vzklikala želja po duhovništvu. Bil sem strežnik, župnik me je imel rad, tako kot vse strežnike, in morda mi je kdaj rekel, bolj za šalo, ali bi šel za duhovnika. Naša mama pa bi gotovo rada imela duhovnika v hiši. Spominjam se, da je bila zelo verna, prava svetnica je bila; ona je nosila hišo pokonci. Naše matere so bile čudovite, veste, svetnice so bile: pet otrok, vsak dan v Trst z mlekom, dvakrat na teden s perilom, potem so bila seveda že domača dela, pa delo na njivi... Težko je bilo! Morda nismo bili ravno lačni, pa tudi siti ne! Oče je bil sicer tudi odbornik banke v Boljuncu, drugače pa smo bili kmetje, popolnoma odvisni od letine. Najtežji dan je bila sobota, ker je prišel z vlakom v vas neki Žid, ki je od hiše do hiše posajal denar, pobiral pa je tudi obresti. In tega se je mati bala ... otroci smo jokali, ko smo ob sobotah gledali skozi okno.

Že po tretjem razredu osnovne šole v Borštu ste odšli v Alojzijevešče v Gorico.

Ko sem prišel v Gorico, ni bilo več Jožka Bratuža, ker so ga zamenjali z italijanskim ravnateljem. Manjkala je slovenska roka! Vseeno pa je bilo lepo. Imeli smo dve učiteljici Slovenki, razredi so bili zelo številni, vsaj eden od prefektov, ki so skrbeli za red, je bil Slovenec. Bilo je prijetno, čeprav smo mi Tržičani bolj slabo govorili slovensko. Tam so govorili boljše, ker je bilo veliko gojencev iz Vipavske in s Krasa. Včasih so se nam smejali in nas tudi ponižali, drugače pa je bilo v Alojzijevešču lepo.

Še lepše je bilo v Malem semenišču. Po hudem izpitu smo odšli na gimnazijo. Bilo je zelo veliko dijakov, v mojem razredu kar 43. Bil sem sedem let v Gorici.

Potem pa ste morali v koprsko semenišče.

Niti naši župniki niso vedeli, zakaj smo bili poslani v Koper. Govorilo se je, da bi nas romanizirali, ker ni bila v Gorici tovrstna vzgoja tako močna, kot bi oni zahtevali. Hoteli so nas poitalijančiti (g. Kosmač v spominih jasno pripoveduje o zatiranju slovenskega jezika v Gorici in Kopru, op. ur.). Neprijeten je bil prehod v Koper. V Gorici smo bili Slovenci v večini, v Kopru pa ne več, niti s Hrvati ne. Nas je bilo kakih štirideset, Hrvatov tudi, Italijanov pa je bilo več, ker so prihajali iz cele

Istre. Ker pa se je začela vojna in je mnogo profesorjev odšlo v vojsko, je bilo v Kopru vse skupaj bolj revno.

Potem sem se vrnil v Gorico, jaz pa sem tega bogoslovja opravil samo prvi letnik, ker so me hoteli še v Kopru, da bi bil odgovoren za en razred, da bi ga vodil in skrbel za disciplino. To pa je terjalo dosti časa in zato sem se bolj malo učil. Študiral sem iz latinskih knjig, brez profesorja in polagal izpite v latinščini. Včasih je bilo moje znanje pomanjkljivo. Ker je bilo stanje res težko, sem prosil, naj me rešijo, pa so mi naložili še eno leto v Kopru nalogo prefekta discipline ... tako, da sem dejansko izgubil dve leti. Potem sem se vrnil v Gorico, leto pa je bilo zaradi vojne okrnjeno, tako da smo šli v Ljubljano na tečaj.

Po posvetitvi leta 1946 v Trstu ste večkrat upražali škofja za izpopolnjevalni študij, da bi nadoknadili teološko znanje...

Leta 1956 sem se podal v Rusikum, kjer mi je dr. Stanko Janežič pripravil prostor. Tam je bilo dosti Slovencev, kar trinajst. Bilo je zelo prijetno. Le prvo leto je bilo zelo težko: moral sem se naučiti ruščine, ker smo v hiši govorili samo po rusko, poleg tega pa še vzhodnega obreda v staroslovanskem jeziku, ker so bile maše samo v vzhodnem obredu. Bilo je težko, ker sem moral odkriti čisto nov svet. Tam sem se vpisal tudi na vzhodni inštitut. To je bilo tik pred Vatikanskim koncilom, vse se je pripravljalo na koncil. Jaz bi ostal tam ... toda škof mi je že pred odhodom rekel, da me bo ob potrebi poklical nazaj. Tudi zaradi tega sem hitel, tudi s tezo, ki pa sem jo končal doma.

Mi smo se v Rusikumu pravz-

Govorilo se je, da bi nas romanizirali, ker ni bila v Gorici tovrstna vzgoja tako močna, kot bi oni zahtevali. Hoteli so nas poitalijančiti.

prav pripravljali za misijonarjenje v Rusiji. Nekateri so tudi šli, nekateri so se vrnili, nekatere so ubili, za nekaterimi se je izgubila vsaka sled ... a mi smo to znali in smo bili vsi pripravljani iti v Rusijo. Takrat je bil na vladi Hruščov, ki je obljubljal nekatere novosti. Potem pa so spoz-

FOTO KROMA

nali, da je pretežno, preveč žrtev je bilo in so odhode v Rusijo ukinili.

V Rimu ste se zapisali tudi ekumenskemu delu. Dolga leta ste pripravljali Teden edinosti med kristjani in Círilmetodovo nedeljo na Vejni, veliko pa ste o tej problematiki tudi objavljali. S težkim srcem ste zapuščali večno mesto, tako pišete.

Škof mi je rekel, da je to najtežja župnija v škofiji. Jaz nisem nič odgovoril, se mi je pa zdelo, da ni prav tako... vsaka župnija je težka. V Ricmanjih je bolj poseben narod, toda jaz sem bil že pripravljen, ker sem bil sosed, imel sem sošolce iz Ricmanj, tako da ni bilo hudega. Jaz sem ljudi že poznal in to mi je veliko pomagalo. Komunistem pa je bil vmes. Pravzaprav so ti ljudje zelo veliko trpeli. Najprej so imeli pred sto leti težave zaradi župnije, saj so naredili razkol s Cerkvijo. To je ostalo zapisano v podzavesti. Potem so postavili župnijo na noge, vendar le na zunaj, ker so notri ostale krvave rane. Potem se je začela prva svetovna vojna, ki je pobrala fante in može, ki seveda se niso vrnili boljši, kot so šli. Potem je zavladal fašizem oz. Italija in za Italijo so ljudje kar začeli bežati. Odšlo je veliko mladih, cele družine so šle. Potem ko se je začel fašizem, pa še bolj.

Kasneje pa se je začela druga svetovna vojna in tukaj so se ljudje odločali za komunizem, ljudje so bili kot zmešani zaradi te zvezde. Počasi ti ljudje umirajo, a danes najbrž ne bi bili več taki. Danes pa je sekularizem, konsumizem, do Cerkve ne čutijo vsi prave privlačnosti. Zadnje čase je nekoliko boljše. Nekaj družin je bolj odprtih, nekaj otrok imamo pri nauku in pri maši, tako da je boljše, kot je bilo, in upajmo, da bo še boljše.

Kako nagovarjati ljudi danes? Mislim, da nič drugače, kot so to

delali pred sto leti, takrat je bil Ukmar tukaj prvi župnik in pred njim so bili drugi, ki jim ni uspelo, in so morali bežati. On pa je vztrajal in, ko ga je škof premestil, je rekel: škoda, upal sem, da bo kaj iz njih. Pisal je namreč vsak dan dnevnik in tako je zadnji dan napisal, da se mu ljudje smilijo, da bi jim rad pomagal in da jih ima rad. Tako je. Torej zmaga je ljubezen in ljudje, morda samo tisti zadnji dan, a čutili so, da sta župnik in Cerkev z njimi, da jih ima dušni pastir le rad. Mislim, da še danes ni lepšega prijema kot imeti veliko potrpljenja, kakor ga je imel Ukmar, in veliko ljubezni. In mislim, da smo na ta način tudi uspeli, ni namreč več tistih težav, ki so

bile nekoč. Tudi naši "nasprotniki" niso več tisti, ki so bili; tudi oni iščejo pri nas pomoči. Živi neka odprtost in to se pozna tudi v cerkvi. To seveda niso čudeži, a je veliko boljše, kot je bilo. V vasi pa smo še vedno manjšina, manjšina v manjšini, a ljudje še čutijo, morda ne, da so občestvo, skupnost pa ja. Morda bo prišel tudi čas, ko se bomo čutili občestvo.

Največja težava pa je pri nas dejstvo, da Ricmanje niso več slovenska vas. Tudi gospodarsko ne.

Živi neka odprtost in to se pozna tudi v Cerkvii. To seveda niso čudeži, a je veliko boljše, kot je bilo. V vasi pa smo še vedno manjšina, manjšina v manjšini, a ljudje še čutijo, morda ne, da so občestvo, skupnost pa ja.

Kako je prišlo po Vašem mnenju do tega?

Po mojem mnenju moramo iskati vzroke v spreminjanju italijanske družbe v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja. Bil je npr. izglasovan zakon o razporoki in splavu. In tako je veliko družin v Trstu ostalo brez stanovanja, ker so se družinske skupnosti na mah pomnožile. Zato so se mnogi odpravili na deželo, mi pa smo najbližji mestu, bili smo prve žrtve. Začeli so kar kupovati stare hiše, jih popravljati in se vanje seliti. Okoli cerkve ni danes slovenskih družin. Je res hudo in pri tem ne moremo pomagati.

Kje pa je narodna zavest?

Je bolj skromna, bolj revna. Ne vem, če je prav upadla... Torej, prav gotovo politika. Kominform in bratstvo, fratelanca... to so posledice še tistega časa. V vasi imamo vedno

maše v slovenskem jeziku, za praznike sicer tudi v italijanščini. Žal se v vasi vse bolj uveljavljajo dvojezične pobude, kar seveda vpliva na splošno zavest.

Problem je tudi mladina: ko se poroči, odide. Nočejo ostati doma, blagostanje iščejo drugje. Ti pa ne bodo nikoli reševali Ricmanj.

Narodnost in tržaška Cerkev.

Kakšen je položaj slovenskega dela v Tržaški Cerkvii?

Najbolj zavirljiv ni. Škofje so se morda tudi trudili, toda jim ni uspelo. Morda še najbolj posrečen je bil Cocolin v Gorici. Ni veliko govoril, a kar je storil, je bilo prav. In drugi so naredili, kar so znali, kar so mogli, na vsak način se vsi bojijo, Italije se bojijo. Jaz sem v knjigi tudi zapisal, da bi od škofov pričakovali kaj več poguma, podobno kot škofje v Južni Ameriki ali Afriki, ki so pripravljali dati življenje... je težko dati življenje, je težko.

Kaj Vas je poginilo na pot zgodovinskega in etnografskega raziskovanja?

Ljubezen do slovenske besede in bogastva slovenske zgodovine. Pri muzeju so ljudje tudi sami pomagali. Prinašali so stare predmete, razen zelo redkih izjem, nikoli niso zahtevali plačila. Sami so dali svoje, da bi se zbirka obogatila. Tudi to kaže, da naši ljudje še nekaj čutijo. Potem sem imel mežnarja, ki je zelo skrbel za zbiranje. Tudi knjiga o Ricmanjih je šla dobro v promet, to se pravi, da so ljudje še povezani s svojo vasjo, nekaj še drži.

Na katere spomine se najraje obračate?

Na vse hranim lep spomin. Otroška leta sredi patriarhalnega življenja... Bil sem srečen: v svoji družini, na vasi, v šolah... Bile so seveda tudi senca, a kjer je senca, je tudi sonce. Hudega ni bilo. Vse mi je ostalo v lepem spominu, morda še najbolj pa Istra. Pregara je bila moja prva postojanka. To so bili čudoviti ljudje, verni do skrajnosti, še danes prihajajo k meni na obisk. V Istri sem morda preživel najlepša leta svoje mladosti. Bil sem vedno optimist in vedno sem dobro mislil o ljudeh ter jim želel dobro. Življenje je bilo lepo in želim, da bi bilo tudi v prihodnje lepo. Prihodnje leto bomo praznovali stoletnico župnije in kar naprej priporočam, da moramo imeti rati našo župnijo, veliko smo zanjo žrtvovali. Naše bivanje je treba popraviti, izboljšati; ne moremo samo graditi Cerkev iz kamna, ampak živo Cerkev, graditi nov svet, ki bo lepši, boljši od sedanjega. To je prav naša naloga. Bog nas je dal v ta čas, v ta kraj in mi moramo uresničiti njegove načrte.

Iskrena hvala za pogovor,

g. Kosmač. Segla sva mu v roko po uri dolgem srečanju.

On pa je nama za popotnico prebral Pesnikove stihe,

ki so mu bili in so mu še danes vodilo:

Edinost, sreča, sprava,

k nam naj nazaj se vrnejo;

otrok, kar ima Sava,

vsaj naj si v roko sežejo,

da oblast in z njo čast,

ko pred, spet naša bosta last!

Matjaž Rustja
Igor Gregori

5

ČETRTEK,
15. APRILA
2004

Gledališka predstava / Premiera v torek, 20. aprila, na Hrvatinih

Evropa: pisana roža bodočnosti

Bodoča Evropa ni le zadeva visokih državnih krogov in gospodarskih ter finančnih števil, jutrišnja Evropa bi morala postati predvsem zrcalo ljudi, ki v njej prebivajo, starejših, mlajših in ne nazadnje tudi otrok.

Prav slednji so posredno navdihovali Majo Lapornik pri pisanju scenarija gledališkega projekta *Evropa je ena roža*. Naslov je eden izmed stotih odgovorov, ki jih je prejela od osnovnošolskih otrok slovenske in italijanske narodnosti na vprašanje, kaj je Evropa. Lapornikova in sodelavci so otrokom zastavili tudi izziv o tem, kakšen mora biti pravi prijatelj: dobili so kopico odgovorov, ki silijo vse v razmislek o tem, kdo pravzaprav smo, kdo in kakšen je tisti, ki živi ob nas in z nami.

Tako je nastal scenarij za proslavo, ki je s podporo Interrega nastala v koprodukciji SSG iz Trsta in Gledališča Koper, v sodelovanju z

FOTO KROMA

gledališčem La Contrada in Unijo Italijanov, ob pokroviteljstvu Mestne občine Koper in Občine Trst in je kronološko eden izmed prvih projektov, ki beležijo vstop Slovenije v EU, kot je poudarila na pred-

stavitveni konferenci odgovorna za stike z javnostjo SSG Valentina Repini. Gre za pomemben kulturni dogodek, ki bo združeval obe manjšinski skupnosti tostran in onkraj meje. Premierna uprizoritev

bo v torek, 20. aprila, ob 20.30 v dvorani kulturnega doma v Hrvatinih; tržaška ponovitev pa bo v sredo, 21. aprila, ob 20.30 v Kulturnem domu v Trstu. Tehnično pomoč sta nudila tudi Kristina Valenčič in Erik Švab, odgovorna za urad za Evropo pri SDGZ.

Evropa je torej stvar ljudi, medčloveških izmenjav, mnenj. Prav zato je prizorišče dogajanja gledališkega dela postavljeno v gostilno, v povsem informalni prostor združevanja različnosti, kjer se nenehno prepletajo ljudje in ideje, sla po življenju in smrti: gostilna torej kot metafora življenja. V takem okviru se natakara, plesalec, pevka, ženske, pevec s kitaro, otroci, moški - skratka bogata paleta človeštva - vsak po svoje zazrejo v preteklost, ki več

ne teži, predvsem pa v nadzgodovinsko hodočnost, ki jo predstavlja "evropska roža".

Predstava je večplastna. Zrežirala jo je Katja Pegan (z Lapornikovo je sooblikovala tudi besedilo, ki sloni na odlomkih slovenskih in italijanskih pisateljev), glasba in glasbeni aranžma sta sad truda Aleksandra Ipavca. V predstavi bodo nastopili Miranda Caharija, Boris Cavazza, Emanuel Fanni, Gorazd Jakomini, Vesna Maher, Danijel Malalan in Lučka Počkaj. Pri gledališkem delu sodelujejo tudi pevka Andrejka Možina, glasbeniki Rudi Bučar, Štefan in Paolo Bembi, plesalec Siniša Bukinac ter otroci osnovne šole Bevk in Degrassi z Opčin.

IG

6

ČETRTEK,
15. APRILA
2004

Predavanje v Goriškem muzeju

Konzul pl. Lavrin in njegovi trije staroegipčanski spomeniki

V Goriškem muzeju v gradu Kromberk nadaljujejo predavanja o pomembnih dogodkih v preteklosti

na Goriškem oziroma o temah, ki se na to območje nanašajo. Gošnje, ki jih obravnavajo, so znani izvedenci z raznih področij, ki delujejo bodisi v Ljubljani, Novi Gorici, Trstu ali pa v Gorici. Na predavanju 6. aprila sta magister Miran Pflaum, konzervator-restavrator, in Tomo Kajfež,

univ. dipl. arheolog iz Narodnega muzeja Slovenije, obravnavala osebnost konzula Antona pl. (plemenitega) Lavrina iz Vipave (na sliki) in njegove tri staroegipčanske spomeni-

ke, ki jih je med službovanjem v Egiptu odkril in podaril svoji domovini Sloveniji.

Tema je zanimiva in pomembna zlasti za našo kulturno zgodovino. Po Napoleonovem pohodu v Egipt leta 1798 se je v Evropi povečalo zanimanje za kulturo starega Egipta. Konzuli evropskih držav so postali organizatorji raziskovanj, izkopavanj in zbiranj egipčanskih spomeni-

kov. Zbirko dragocenih starin je v prvi polovici 19. stoletja zbral tudi tedanji avstrijski generalni konzul v Egiptu, slovenski rojak Anton Lavrin, doma iz Vipave. Glavnina njegove

zbirke je shranjena v Umetnostno-zgodovinskem muzeju na Dunaju. V domovino je poslal dva staroegipčanska sarkofaga za družinsko grobnico na vipavskem pokopališču in egipčansko mumijo Amonovega svečenika Isahte iz poznodinastičnega obdobja, za tedanji Deželni muzej v Ljubljani. V letih 2000 in 2003 so v Narodnem muzeju Slovenije izvedli nujen konservatorski poseg in opravili vrsto raziskav, ki so osvetlile tedanjo dobo, naravo in pomen daril konzula Lavrina, pa tudi njegovo osebnost. Za obnovo sarkofagov Lavrinove družine na vipavskem pokopališču je del sredstev prispevala tudi občina Vipava. Naslednje predavanje v Goriškem muzeju bo namenjeno temi z naslovom: "Kulturne vzporednice med zahodno in vzhodno Slovenijo v starejši železni dobi, o Venetih in Ilirih v Sloveniji." O tem bo govoril Borut Križ, arheolog in muzejski svetovalec v Dolenjskem muzeju. M.

Dne 6. aprila 2004 se je sestala v Trstu na sedežu Slovenske prosvete, ulica Donizetti 3, komisija literarne nagrade *Vstajenje*, ki jo sestavljajo prof. Lojzka Bratuž, prof. Robert Petaros, prof. Zora Tavčar, dr. Zorko Harej, prof. Diomira Fabjan Bajc, prof. Neva Zaghet in Marij Maver.

Iz lanske izvirne knjižne bere je komisija pregledala 33 del zamajskih in zdromskih avtorjev z letnico 2003. Odločila je, da nagrado

Priznanje tržaški književnici 41. literarna nagrada Vstajenje za leto 2003

prejme pisateljica Evelina Umek (na sliki) za zbirko novel *Mandrija* in druge zgodbe.

Pripoved, ki ji je za nit služila zgodba njenega rodu skozi več generacij, je pisateljica postavila v tržaško okolje. Oživila je predvsem našega malega predmestnega človeka in njegov svet ter s tem prikazala del avtohtone tržaške slovenske zgodovine z vsemi njenimi starožitnostmi in že skoraj odmrlo jezikovno patino, kar je vsekakor dragocen doprinos k ohranjanju zgodovinskega spomina za prihodnje rodove in k potrditvi naše slovenske identitete na tem ozemlju. Ta tržaška kronika ima pridanih tudi nekaj črtic in novel, ki psihološko poglobljeno prikazujejo življenjske usode slovenskih ljudi v tržaškem dvojezičnem okolju. Avtorica zelo plastično podaja kroniške zapise v realističnem slogu, ki priteguje bralca z dobro zgrajeno zgodbo.

Denar za nagrado je prispevala Zadržna kraška banka z Opčin.

Podelitev nagrade bo v ponedeljek, 19. aprila, ob 20.30 v Peterlinovi dvorani v Trstu, Donizettijeva 3.

NAPOVEDNIK

RADIO SPAZIO 103, SLOVENSKE ODDAJE (OD 16.4. DO 22.4.2004)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško

97.5, 91.9, Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Karnalsko dolino 95.7 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od ponedeljka do petka, od 20. do 21. ure. Spored:

- **Petek, 16. aprila** (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni desert iz diskoteke 103. - Šopek narodnih viž. - Zborovski kotiček. - Obvestila.

- **Ponedeljek, 19. aprila** (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni lističi z Andrejem: zanimivosti in informacije.

- **Torek, 20. aprila** (v studiu Matjaž Pintar): Ali veste, da... glasbena oddaja z Matjažem.

- **Sreda, 21. aprila** (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Golobi pismonoše. - Izbor melodij.

- **Četrtek, 22. aprila**: oddaja odpade.

V galeriji gradu Dobrovo v Brdih

Stalna razstava grafik Zorana Mušiča

V slovenski likovni umetnosti in v kulturni javnosti veliko obravnavajo življenjsko pot in umetniški lik Zorana Mušiča, velikega slovenskega in evropskega slikarja.

Ponovno zanimanje zanj izhaja zagotovo tudi zaradi razstave njegovih del, ki je odprta v palači Attems v Gorici. Ob tem navajamo, da deluje v gradu Dobrovo v Brdih, v

okviru Goriškega muzeja, stalna zbirka Mušičevih grafik, ki obsega 134 del iz te likovne zvrsti.

O Zoranu Mušiču včasih navajajo njegovi biografi podatke, ki niso popolni in včasih tudi neresnični. V katalogu, ki je bil na voljo v gradu Dobrovo, a je že zmanjkal in ga bodo dopolnjenega ponatisnili, je zapisano, "da je kot njegov rojstni

kraj navedena vas Bukovica, ki je nekaj kilometrov oddaljena od Gorice. Tam sta njegova starša, sicer oba Brica, bila učitelja. V Bukovici je družina živela vse do izbruha prve svetovne vojne. V umetnikovih spominih iz tistega obdobja so opisani obiski pri sorodnikih v Trstu (omenja vožnjo z vlakom preko Krasa), v Kopru in v Brdih. Med leti 1915 in 1918 je z materjo in bratom bival v Šentilju pri Velenju, kamor so jih evakuirali zaradi bližine soške fronte. Po očetovi demobilizaciji so potem do leta 1920 živeli v Brdih. Po razpadu avstro-ogrske monarhije so očeta premestili v Velikovec, kjer je Zoran pričel obiskovati gimnazijo. Končal jo je v Mariboru. Še pred vpisom na Akademijo likovnih umetnosti v Zagrebu (šolsko leto 1929/30) je spoznal Dunaj in Prago, med akademskimi počitnicami pa hodil v Dalmacijo. Po diplomami leta 1934 je odpotoval v Španijo, ki pa jo je moral zaradi državljanske vojne leta 1936 zapustiti. Obdobje med leti 1936-1940 je v glavnem preživel v Dalmaciji. Tja se je zaradi druge svetovne vojne in internacije v Dachau lahko vrnil šele leta 1956. Njegov življenjepis je zlasti za obdobje po drugi svetovni vojni skoraj neznan oz. nepopoln, tudi zato, ker je bil Zoran Mušič pri novih oblasteh v Slo-

veniji v popolni nemilosti. V tistem obdobju so izginila tudi nekatera Mušičeva dela, ki jih je zasnoval v dachauskem koncentracijskem taborišču. Predvsem spričo preganjanja v domovini je Zoran Mušič ostal v tujini, kjer še zmeraj živi. V glavnem prebiva med Benetkami in Parizom.

Navedli smo nekaj podatkov in poudarkov iz življenjepisa Zorana Mušiča, ki se je sam zmerom razglašal za Brica.

Kustos njegove zbirke grafik v gradu Dobrovo v Brdih Herko Saksida je v pogovoru za naš časnik povedal, da bo Goriški muzej, ko bodo finančna sredstva to dovoljevala, izdal popoln katalog o življenju in o ustvarjalni umetniški poti velikega slovenskega in evropskega slikarja. Kustos Saksida pa pripravlja tudi obisk slikarjev in kulturnih delavcev, predvsem iz sosednje Gorice, da bi se v Brdih na kraju samem, seznanili z rodno Zorana Mušiča in tudi z njegovimi stvaritvami v Brdih.

Stalna zbirka grafik Zorana Mušiča v gradu Dobrovo v Brdih je odprta od torika do petka, vsak dan od osme do šestnajste ure, ob ponedeljkah od trinajstih do sedemnajstih, ob sobotah, nedeljah in praznikih pa od dvanajste do šestnajste ure.

M.

V tržaškem gledališču Cristallo / Pahorjeva novela Rože za gobavca Ganljiva interpretacija spomina na Lojzeta Bratuža, svetlo žrtev fašizma

Kulturno združenje Amici della Contrada je za svoje šesto srečanje letošnjega niza Teatro a leggjo (Bralno gledališče) izbralo novelo Borisa Pahorja *Rože za gobavca*, ki jo je v italijanski jezik preli avtor sam leta 2001. Izbira je želela izzveneti kot hvaležen poklon slovenskemu avtorju ob njegovem častitljivem jubileju in obeležiti tudi njegovo pred nedavnim prejeto prestižno nagrado Zlati Just. Poleg tega pa se je svojsko gledališko popoldne izpelo kot trpek, presunljiv spomin na glasbenika, pevca in pevodjo Lojzeta Bratuža, nedolžno žrtev črnega terorja, katerega življenje je nasilno ugasnilo po neizrekljivih mukah v najlepših in najbolj ustvarjalnih letih.

Literarno besedilo, s katerim je Pahor pretresljivo-po-

etično ubesedil kalvarijo goriškega umetnika, ki je postal simbol trpečega primorskega ljudstva pod fašističnim škornjem, je rahločutno in občuteno prebirala oz. v skoraj že gledališkem prikazu podajala igralka Lidija Kozlovič, ki je na svoji dolgi gledališki poti pustila markantne sledi v Slovenskem stalnem gledališču v Trstu, na slovenskem in italijanskem radiu, televiziji in v raznih italijanskih gledališčih. Na te bralne večere, ki jih vodi Paolo Quazzolo, se je vrnila po daljšem premoru. Režijsko jo je tokrat vodil Ulderico Manani, režiser, scenograf, vstvomograf in koreograf z vrsto prestižnih

izkušenj na različnih gledaliških odrih, docent za teorijo in zgodovino scenografije na

ob zvokih režijanske pesmi v pramenu rezke luči, ki je kot ostro rezilo zarezoval v temi-

FOTO KROMA

gledališki smeri tržaške univerze. Kozlovičeva se je pojavila

na odra in dvorane in ustvarjalno otipljiv občutek tesnobe. Na golem odskem prizori-

šču sta stala le dva pulta, tretji je bil nameščen v dvorani. Ob njih se je kot ob postajah križevega pota zaustavljala in razpredala bridke trenutke Lojzetovega življenja, ko je bil grobo iztrgan iz po kadi lu dišeče cerkve, bil primoran piti smrtonosno pijačo, bolan ležal v bolnišnici in po groznih mukah doživel odrešenje ob sicer zmeraj prisotni straži črnosrajčnikov. Čeprav ga monožica prijatelj in znancev ni mogla pospremiti na zadnji poti - zapele mu je na skrivaj pod oknom bolniške sobe -, je njegov grob pokrivala grmada rož, s katerimi so ga ljubeče roke obšivale od daleč.

Igralka je z niansiranjem tonov glasu od mehkega, toplega, čistega, do trdega, ukazovalnega, surovega, pa spet mehkejšega smiselno razbirala tekst med kar do-

bro izbrano glasbeno kuliso, iz katere so nedvomno izstopali Bratuževi Kraguljčki.

Med številnim občinstvom, ki je s ploskanjem nagradilo njeno prepričljivo izvajanje, so bili tudi Boris Pahor in hči ter sin pok. skladatelja Lojzeta, profesorja Lojzka in Andrej Bratuž. Pahor je z grenkobo v glasu ugotavljal, da se je za to delo odločil režiser, ki prihaja iz Benetk, ko pa bi morali prav tukajšnji ljudje čimbolje spoznavati in ohranjati spomin na hude pretekle dogodke, ki so del naše skupne zgodovine in morajo ostati trdno zasidrani v naši zavesti.

Prav bi bilo, ko bi ta svojevrstni odski prikaz predstavili tudi šolski mladini, ki vse premalo pozna dogodke iz teh temnih časov, in ga posredovali tudi slovenskim dijakom, če bi bilo možno tudi v slovenski različici, saj bi v tej ganljivi resničnosti zagotovo zadobila še globlje interpretativne razsežnosti in plastičnosti.

Iva Koršič

7
ČETRTEK,
15. APRILA
2004

Inž. Karlo Mučič: "Slovenske mlekarice v Trziču" Spomenik kraškimi ženskam

Pred nekaj meseci je izšla izredno zanimiva knjiga *Slovenske mlekarice v Trziču*, s katero se je Slovensko kulturno rekreativno društvo Jadro iz Ronk poklonilo spominu in vlogi primorskih žensk, ki so z vsakodnevnim mlekarjenjem vzdrževale slovenske domačije goriškega in komenskega Krasa. Gre za eno hvalevrednih in izvernih etnografskih pobud laškega društva, ki ohranja zvestobo in živ odnos s preteklostjo svoje zemlje, obenem pa budno skrbi za vsakdanjo stvarnost in perspektive slovenskega življa na tem zahodnem obronku slovenstva.

Knjiga - izid katere so podprli Zveza slovenske katoliške prosvete, Zveza slovenskih kulturnih društev, Urad RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, Skupni podporni sklad in Pokrajinsko odborništvostvo za enake možnosti, pokroviteljstvo pa so poleg goriške pokrajine dale še občine Sovodnje ob Soči, Opatje selo, Doberdob, Trzič, Ronke in Devin-Nabrežina - je sad dela predsednika društva Jadro, inž. Karla Mučiča, ki z gledno raziskuje našo kulturno dediščino in t.i. mikrodogodovino krajev, na katere je navezan, saj mu odkrivanje in vrednotenje dejavnosti, navad, upov in težav ljudi v naši polpretekli zgodovini pomenita hkrati spodbudo za ohranjanje in razvijanje slovenskih korenin.

Publikaciji na pot je prof. Majda Artač Sturman, ki je pri podvigu sodelovala ne le kot lektorica, ampak tudi z dragocenimi nasveti, napisala uvodno misel o pomenu klenih primorskih žensk s tržiško-laškega področja, vajejnih trdega dela, ki so neutrudno nosile sveže mleko v mesto. Tržiški občinski odbornik za kulturo Stefano Piredda ugotavlja, da so mle-

karice prispevale k zaježitvi izseljevanja iz kraških vasi; obenem ugotavlja, da bo knjiga pripomogla k ohranitvi dragocene zgodovinske dediščine, ki je tesno povezana s slovensko identiteto. Zato je v imenu občinske uprave tudi obljubil, da bo ta upoštevala Mučičev predlog: mlekaricam naj bi posvetili ulico ali jim vsaj postavili primerno spominsko ploščo "v zahvalo za njihovo skromnost, žilavost in vztrajnost".

Avtor je prek zgodovinskih arhivov, knjig, koledarjev in tiska nabral res veliko gradiva. Zahtevno, in vendar polno zadoščenja je gotovo bilo njegovo delo na terenu, stik z živimi pričami časov, ki so zaradi družbenega razvoja in zgodovinskih

dogodkov zlasti med mlajšimi rodovi tonili v pozabo. Spoznal in dokumentiral je tudi številna družinska imena, ki so povezana z značilnimi držami ali značilnostmi oseb in označevalnih dogodkov ter se dandanes žal težko ohranjajo.

Slovenske gospodinje in žene, mlekarice, pa tudi Aleksandrinke ali Šavrinke, ške denjske krušarice, "peškadorke", perice, krošnjarice, "ruožnarice" (prodajalke cvetja) ali skužkinje so s podjetnostjo in pogumom - vsekakor brez vsakega socialnega zavarovanja - odhajale v svet, da bi preživljale otroke in ohranjale slovenski jezik. Njihov doprinos k vaškemu in družinskemu gospodarstvu ni bil ce-

njen, in vendar je bil neprecenljiv. Njihovega točnega števila ne bomo nikdar poznali, ugotavlja Mučič, in vendar jih je že on zbral več kot 250 iz dvajsetih zaselkov in vasi. Z navajanjem številnih anekdot in opisom življenjskih razmer v času, ko so se Kraševci na planoti kot poljedelci, vinogradniki in živinorejci ter kamnarji s težavo preživljali, sestavlja avtor izredno zanimiv mozaik, ki bralcu govori o res trdem življenju. Mlekarice so po skalnatih stezah in strmih klancih hodile v Laško - do 30. let prejšnjega stoletja peš, nato pa s kolesi, od 50. let dalje tudi z motornimi kolesi - v najhujših časih celo bose in slabo oblečene: pozimi so bile premražene, poleti razgrete, kljub burji, poledici ali snegu. S kolesi so nosile do 70 litrov žlahtnega mleka! Avtor navaja primere, ko so mlekarice po poti rodile in se vrnile z otrokom kar v plenirju, ali drugih, ki jih je na poti v različnih okoliščinah doletela smrt. Pomanjkanje ni prizaneslo niti otrokom; tudi oni so namreč pomagali vzdrževati domačijo kot pastirji, hlapi ali pestunje. Kraševci pa so bili res iznajdljivi, saj so se znali prilagajati tržišču oz. časom. Knjiga, pisana v slovenščini in italijansčini, govori tudi o kontroli mleka in njeni porabi skozi čas, pa še o slovenskih kmetijah v Laškem. Končuje se s seznamom mlekaric in družinskih imen, razvrščenih po krajih; kot zanimivost omenimo, da so ponatisnjene tudi reprodukcije marsikaterega (tudi slovenskega!) žiga občinskih uprav.

Posebno bogastvo publikacije predstavlja fotografsko gradivo, ki še najbolj neposredno govori o življenju mlekaric, njihovem delu in orodju. Dovolj je zreti njihove obraze, pa bomo razumeli še marsikaj, česar avtor ni prevedel v besede. Naš svet je pogljal tudi iz teh korenin, na katere smo tudi po zaslugi inž. Mučiča še bolj ponosni.

Danijel Devetak

Nagradni literarni natečaj v Kanalski dolini Kal v poeziji

FOTO JMP

Malokdo ve, kje je Kal, majhna vas nad Podbonecem, a vendar lahko zapišemo, da je bilo v mali gorski vasi v Benečiji v nedeljo, 4. aprila, izjemno slovesno in lepo, saj so domačini priredili podelitev nagrad prvega natečaja za poezijo z naslovom *Kal v poeziji*.

Predvsem je bila množica domačinov in gostov tista, ki je vsaj za en dan prinesla v ljubko vasico spet živžav in veselje, tisto radostno življenje, ki neko vas naredi živo skupnost.

Nediški puobi so zapeli, podboneški župan Piergiorgio Domenis je prisotne nagovoril v beneškem narečju in v italijanskem jeziku in povedal, da si njegova občina prizadeva s podobnimi pobudami vnesti novega kulturnega zagona v odročne vasi; prisotnost bovškega župana Damjana Krivca, ki je s kobariškim kolegom Pavlom Gregorčičem izpričal tesno vez med slovenskimi ljudmi ob državni meji, pa je pomenila dober obet za dogajanje na tem območju po letošnjem 1. maju. Odbornik za kulturo videmske pokrajinske uprave Fabrizio Cigolot je obljubil večjo pozornost Vidma do hribov-

skih vasi, medtem ko je senator Miloš Budin razširil problematiko beneške stvarnosti in predvsem poudaril pomen takih srečanj v luči nove Evrope, ki nastaja.

Dana Ivančič iz Bovca je po mnenju žirije natečaja (Miha Obit, Jole Namor, Lilijana Visintin, Maurizio Cocco, Alberto Princis, Jurij Paljk) *Kal v poeziji* napisala najlepšo poezijo z naslovom *Emavs*, v kateri izbrano besedo prikaže vso grozo zapuščenih beneških vasi, medtem ko so Matjaž Pikaolo, Marinella Cossu, Piergiorgio Castellani, Majda Tellini, Silvano Zompicchiatti, Marina Cernetig in Enrico Mascelloni prejeli priznanja za svoje poezije.

Organizatorji so obljubili, da bodo z natečajem *Kal v poeziji* nadaljevali tudi v prihodnje, ko bodo mednarodno razsežnost natečaja razširili še na druge jezike in ne več samo na italijanski in slovenski jezik. Prav gotovo pa je že samo dejstvo, da je vasica zaživela za en dan v glasbi, pesmi in poeziji več kot lepo, ker priča o velikanski želji domačinov, da bi njihove vasi živele tudi v prihodnje.

ZUT

Po občnem zboru

Delovni program Društva Slovensko gledališče

Po nedavnem občnem zboru Društva Slovensko gledališče so se v sredo sestali člani novega upravnega sveta in najprej izvolili izvršni odbor. Za predsednika je bil potrjen Igor Tuta (na sliki) in za podpredsednika Marij Maver. Za tajnika je bil izvoljen Ace Mermolja in za blagajničarko nova članica društva Larissa Borghese iz Benečije. Po statutu Slovenskega stalnega gledališča so člani izvršnega sveta Društva SG tudi člani skupščine SSG, ki izvoli upravne organe gledališča.

Člani upravnega sveta so se nato pogovorili o nekaterih programskih točkah, ki so prišle do izraza na občnem zboru. Do prihodnje seje bodo tudi s posvetovanjem z ostalimi člani društva in z nekaterimi kulturnimi delavci na gledališkem področju izdelali predlog za smernice, ki naj jih zagovarjajo člani društva v skupščini Slovenskega gledališča. Na sestanku je bilo še nakazano, da mora v svojem kulturnem poslanstvu naše gledališče skrbeti za kakovostno umetniško raven, mora biti predvsem izraz primorskega človeka in biti pluralno odprto za vse komponente naše narodnostne skupnosti, mora

imeti jasne proračune in obračune v mejah razpoložljivih sredstev in mora skrbeti za vključevanje mladih v gledališko življenje in delo.

Poleg tega bo društvo SG moralo skrbeti, da se v naši javnosti in v vseh pokrajinah naše dežele, kjer živi slovenska narodnostna skupnost, z raznimi pobudami, kot so sestanki, komorni večeri, prireditve na določene teme in podobno, ohranja zanimanje za gledališko ustvarjalnost in za njeno rast.

Poleg poklicnega dela naše osrednje gledališke ustanove pridejo v poštev tudi številne pobude ljubiteljskih skupin. Društvo bo na razpolago tem skupinam za nasvete in dejansko pomoč, istočasno bo skrbelo za povezovanje raznih skupin in za nove zamisli in pobude. Zato so se člani upravnega sveta dogovorili, da do prihodnje seje izdelajo okvirni načrt za enodnevni posvet o gledališču, ki naj bi se odvijal jeseni ali v začetku prihodnjega leta. Seminar naj bi bil razčlenjen v dva dela: v prvem bi se razgovarjali o možnostih razvoja našega poklicnega gledališča in o raznih vzporednih dejavnostih, v drugem pa o utrjevanju, razvoju in potrebah raznih amaterskih gledaliških skupin.

Kot je prišlo do izraza v marsikaterem posvetu na občnem zboru, bo društvo v prihodnji mandatni dobi moralo v sodelovanju s krovnimi organizacijama SKGZ in SSO izdelati predlog za ureditev lastništva Kulturnega doma v Trstu in za njegovo čim bolj smotno uporabo. Temu problemu bo sledila ožja delovna skupina.

Igor Tuta

PREJELI SMO

Odprto pismo

Deželnim svetovalcem in vsem javnim upraviteljem!

Kaže, da namerava tržaška pokrajinska uprava s prvim majem dokončno zapreti prostore Kraške gorske skupnosti v devinsko-nabrežinski občini in preseliti osebje nekam v Trst. Ne misliva se ponavljati z raznimi parolami; meniva, da je vsem jasno, da je bila ta Ustanova edina, ki je predstavljala skupni dom vseh, ki na tem prostoru živimo.

Kraševci smo bili v preteklosti neprestano izigrani in morda je prav pri upravljanju teritorija pomembno, da je naš sogovornik Ustanova, ki ji lahko zaupamo. Tržaška pokrajinska uprava je v vseh teh letih dokazala, da ji gre samo in izključno za politično upravljanje teritorija. To je nedopustno. Tržaški pokrajinski svetovalci, ki so bili izvoljeni predvsem v mestu Trst, se na Kras povsem poživljajo. Ali se bomo sprijaznili z dejstvom, da bodo Kras upravljali tujci, nevediči poznavalci naše kulture in stvarnosti?

Z brisanjem Kraške gorske skupnosti je prejšnja desničarska deželna uprava izničila vlo-

go in pomen KGS in njenih domačih upraviteljev.

Volilni program guvernerja Illyja je predvideval ponovno oživetje vseh deželnih gorskih skupnosti - torej tudi Kraške in se pri tem zgedoval pri podobnih stvarnostih v državi. Danes je slovenskih predstavnikov v Illyjevi večini 5 in predstavljajo moč, ki smo si jo do nedavnega lahko samo sanjali! In prepričana sva, da ne bi, v prizadevanju za oživetje KGS, ostali sami. Izgovorov torej ni in ne more biti.

Kaj predlagava: enoten nastop in sporočilo Tržaški pokrajinski upravi, da ima Dežela namen obnoviti KGS in naj zato Pokrajina zamrzne vse postopke nadaljnega izničenja KGS.

Upava, da bo morda Kras, ki je del naše biti, le odprl pot skupnemu nastopanju, in to ob spoštovanju svoj čas sprejetih volilnih obvez.

Dr. N. Radovič,
pokrajinski svetovalac
tržaške pokrajine
V. Tanze,
Občinski svetovalac devinsko-nabrežinske občine

Pevski seminarji Zveze slovenskih kulturnih društev

Nova obzorja za zborovske zasedbe

Zborovstvo je eden od temeljev slovenskega kulturnega življenja, zato je izobraževanje zborovodij izredne važnosti za kvalitetno delovanje številnih zasedb, ki tvorijo bogat in raznolik mozaik naše deželne glasbene stvarnosti. Zbori pridobijo v večini primerov tudi izven-glasbeni, globok simbolični pomen kot zarišča slovenske kulture in ohranjevalci narodne identitete: njihova številčnost in vzporedno pomanjkanje zborovodij pa sta prisilila mnoge ljubitelje ali neusposobljene glasbenike, da so se lotili dirigiranja brez nujne strokovne priprave in so tako vsekakor odigrali pomembno vlogo pri branjenju obstoja predvsem vaških pevskih skupin. Razne ustanove skušajo v ta namen prispevati h kvalitetni rasti te stvarnosti s prirejanjem seminarjev, tečajev in srečanj, na katerih priznani strokovnjaki seznanjajo udeležence z osnovami vokalne tehnike in dirigiranja. Zveza slovenskih kulturnih društev si že več let prizadeva za ponujanje tovrstnih pobud, ki so bile v preteklosti namenjene izključno zborovodjem. V zadnjih dveh letih je prirejanje zborovskih seminarjev postalo bolj redno in spored srečanj bogatejši, saj so poglobljanja na raznih temah spadala v učni načrt zborovodske šole Glasbene matice, ki jo je Zveza podpirala. Seminarji niso bili namenjeni le učencem šole, saj so se jih lahko prosto udeležili vsi zainteresirani, ki se na katerikoli način ukvarjajo z zborovskim

petjem. Dober uspeh je postavil v ospredje tudi zanimanje pevcev in njihovo željo po aktivnem in zavestnejšem pristopu k amaterski pevski dejavnosti, zato se je Zveza (s sodelovanjem raznih vaških društev, ki so dala na razpolago svoje prostore in pripomogla k organizaciji) odločila za nadaljevanje seminarjev, ki naj bi vsebinsko ustrezali in koristili ne samo zborovodjem, ki imajo za seboj že določeno znanje in pripravo, temveč tudi članom zborov, ki bi želeli neposredno poglobljati poznanje določenih tehničnih, zgodovinskih in umetniških aspektov sugestivnega sveta zborovstva.

V letošnji sezoni so vedno bolj številni in navdušeni obiskovalci teh srečanj imeli na voljo tri seminarje s priznanimi strokovnjaki, katerih večna nit je bilo poglobljanje vokalne tehnike. Kot prvi je posredoval svoje znanje in dolgoletno izkušnjo priznani skladatelj in zborovodja Adi Danev, ki po uspešni karieri v prestižnih opernih gledališčih je postal eden od protagonistov zamejske zborovske stvarnosti. Njegov seminar se je predstavljal kot nadaljevanje zelo zanimivega in uspešnega srečanja, ki ga je vodil lani

Znani slovenski dirigent Andraž Hauptman je predaval v Bazovici (Foto KROMA)

v okviru zborovodske šole. Prijetno podajanje, ki ga večkrat bogatijo duhovite anekdote, se je tudi tokrat osredotočilo na primeren nastavek glasu in na osnove vokalne tehnike, za katere je Danev mednarodno priznan strokovnjak. Sledil je seminar univerzitetne docentke in pedagoginje Branke Potočnik, ki je spregovorila o delikatni temi pevske izobrazbe pri otroških in mladinskih zborih in je nato podala več dobrih nasvetov za pravilno dihanje, gibanje in pevsko izražanje pri zborih odraslih. Ciklus srečanj je sklenila delavnica, ki jo je vodil Andraž Hauptman. Uveljavljen slovenski zborovodja je najprej orisal sliko glavnih značilnosti različnih pevskih zasedb in osnovnih aspektov zborovske stvarnosti ter se dotaknil problemov, s katerimi se vsak zborovodja najbolj pogosto sooča pri svojem vsakdanjem

delu, od programske usmeritve do nujnega vokalnega izobraževanja pevcev. Udeleženci so na poseben način cenili drugi del srečanja, ko je govornik posredoval vrsto razgibalnih, dihalnih in upevalnih vaj, katerih učinkovitost so vsi navzoči lahko dejansko preverili. Zadnji del srečanja je bil namenjen predvsem zborovodjem, saj je nudil prikaz poteka avdicije, ki je zelo pomemben trenutek tako za pevca kot za zborovodjo, ki ima ob tej priložnosti prvi stik z bodočim članom zbora, spozna njegov glas, značaj in sposobnosti. Čeprav tvorijo tovrstni podatki same osnove vsakršne pevske dejavnosti, so ta srečanja odprla nova obzorja marsikateremu ljubitelju, ki je do sedaj bolj instinktivno in morda tudi pasivno pristopal k pevski dejavnosti.

Rossana Paliaga

Radijski oder / V Peterlinovi dvorani

Marčno srečanje s palčkom Pripovedovalčkom

Na zadnji dan koledarske zime, v soboto, 20. marca, se je v Peterlinovi dvorani zvrstilo peto bralno srečanje iz niza Palček Pripovedovalček in njegovi prijatelji, ki ga prireja Radijski oder v sodelovanju s Študijskim centrom Melanie Klein in pod pokroviteljstvom Ministrstva za kulturo Republike Slovenije.

Urice so namenjene otrokom med 3. in 7. letom starosti, da se ob poslušanju dramatičnega besedila vživijo v prigode pravljicnih junakov in tako spoznajo nove okoliščine, nove osebe in živali, kar

prispeva k širjenju besednega zaklada in miselnih svetov.

Figura, okoli katere se suče ves projekt, je Pripovedovalček, mlad palček, ki so ga njegovi obiskovalci od vsega začetka vzljubili, saj jim je podoben že po višini in povsem otroškem videzu, tako da se z njim radi sproščeno pogovarjajo tudi najmlajši gostje. Simpatično lutko so organizatorji vključili najprej zato, da je urica, ki jo otroci preživijo v družbi vrstnikov in odraslih igralcev ter animatorjev, čim manj uradna in tem bolj primerna njihovi zrelosti stop-

nji. Palčkovo navdušenje nad pravljicami pa je lahko tudi učinkovit zgled. Če ga kdo doma res posnema in zato pogosteje sega po slikanica ali drugih knjigah, je Pripovedovalček izpolnil svojo nalogo, ki je prav ta, da vzbudi radovednost do fantazijskih zgodb in posreduje ljubezen do lepe slovenščine. Sobotni poslušalci so tokrat prisluhli dogodivščinam male goske, ki je zamaževala gaganje in je zato sklenila, da gre med poljske in gozdne ptice ter se pri njih nauči lepšega petja, ki ji pa v tiskih ne bo v pomoč.

Prvemu, pripovednemu delu je sledil še praktični, ustvarjalni: 'risanje z volno'. Namesto bolj običajnih barvic, voščenk ali flomastrov so otroci uporabili pisane nitke, s katerimi so ustvarili pravo pomladansko sliko, ki je bila hkrati srčkana na pogled in mehka na dotik. Starši, ki bi radi pripeljali svoje malčke na zadnje srečanje s palčkom Pripovedovalčkom v soboto, 17. aprila, naj jih predhodno prijavijo na sedežu Slovenske prosvete (040 370846) do petka, 16. t.m., med 9. in 17. uro.

AL

Narodni dom v Trstu

Živahna diskusija ob predstavitvi Šušmeljeve knjige o zakonu

Zaščitni zakon št. 38 se še danes kaže kot sporni element znotraj naše manjšine. Oziroma, več je zornih kotov in stališč, s katerimi se gleda na dolgo pričakovani zakon iz leta 2001. Vsaj tako je prišlo do izraza v soboto, 20. marca, ko je bila tržaška predstavitev knjige Jožeta Sušmelja Zgodba o zakonu v prostorih Narodnega doma povod za

živahno diskusijo med evropskim poslancem Mitjo Volčičem in deželnim tajnikom stranke Slovenske skupnosti Damjanom Terpinom. Besede dveh gostov so bile obenem odraz tudi različnih - če ne prav nasprotnih si - stališč strank Levih demokratov in SSK. Terpin je bil namreč mnenja, da smo Slovenci s tem zakonom dobili prema-

lo, tako da je problem asimilacije ostal za nas še odprto vprašanje. Obenem je Terpin izrazil zaskrbljenost v zvezi s še nerešenim vprašanjem seznama narodnostno mešanih občin. Goriški občinski odbornik je tudi pohvalil zavzetost takratnega poslanca iz Doline Aoste Luciana Caverija, čigar prizadevanje je pripomoglo k zakonski odobritvi.

Volčič pa se s Terpinovo oceno ni strinjal, saj gre za sluge za odobritev zakona št. 38 pripisati širšemu krogu ljudi, tako v Rimu in naši deželi ter Sloveniji, "čeprav je poslanec Caveri marsikaj dobrega za ta zakon storil", je dodal evropski poslanec. Vsekakor so bile po Volčičevem mnenju takratne parlamentarne okoliščine nam tako nenaklonjene, da bi zemeljska razprava odobritev zakona še toliko bolj zavirala, če ne povsem onemogočila.

Društvo slovenskih izobražencev / Peterlinova dvorana

Cerkev in narodne manjšine

V ponedeljek, 5. aprila, je bil gost Peterlinove dvorane preučevalec cerkvenega prava, frančiškan pater Viktor Papež, čigar življenjska pot ga je za več časa popeljala v Rim, kjer je najprej poučeval kanonično pravo na papeški univerzi Antonianum, nato pa je ustanovo vodil kot prodekan in dekan. Leta 2002 se mu je izpolnila želja, da se vrne v domovino, in danes je dušni pastir v romarskem svetišču na Brezjah.

Tako je gosta predavanj DSI predstavil Ivo Jevnikar, ki je navzočim orisal dragoceno Papeževo knjižno publikacijo *Katoliška cerkev o narodnih manjšinah*, ki je sad založniškega sodelovanja med

FOTO KROMA

založbo Mladika in Krožkom za družbena vprašanja Virgil Šček ter sponzorizacije Zadržne kraške banke. Papeževa knjiga dopolnjuje zbirko belih priročnikov krožka Šček, ki se posveča pravnim problematikam zaščite manjšin, saj se frančiškan strokovno poglubi - na podlagi kopice dokumentov - v odnos cerkvene avtoritete do vprašanja manjšin.

"Knjiga je izšla lani, natančno 40 let po okrožnici papeža Janeza XXIII. Mir na zemlji, v kateri se je sveti oče poglubil v temeljne vrednote, ki bi morale oblikovati medčloveške odnose", se je najprej izrazil gost večera. Resnica, vzajemnost, pravica in svoboda je četverica nerazdružljivih vrlin, ki jih je Janez XXIII. označil kot osnovo, po kateri mora človeštvo zreti v svojo prihodnost. "Papež je takrat razumel, da se družba preoblikuje v nove oblike sobivanja, pri čemer bi moralo

veljati pravilo enakosti ne glede na razlike". V točkah od 93 do 99 okrožnice se Janez

z zornega kota božjega razodetja, saj kot piše v Svetem pismu, smo vsi narodi poklicani v isto kraljestvo: ščititi človeka in narodne manjšine pomeni spoštovati božji načrt o človeku. Cerkev je namreč sprejela kot svoje geslo, ki enači edinstvo v različnosti, vsekakor ne tisto, "po katerem bi edinstvo sovpadala z enotnostjo", je poudaril Viktor Papež.

Začetnik tovrstnih iztočnic je papež Janez Pavel II., ki s svojim apostolskim poslanstvom predstavlja pravi mejnik glede cerkvenega prizadevanja v zvezi z manjšinskimi problematikami. "Če je pred njim Cerkev predstavljala središče človeka, je nato človeko

XXIII. izrecno posveča vprašanju manjšin in oblikuje osnovne principe v korist vsake manjšinske skupnosti: 1) zatiranje narodne manjšine je dejanje proti pravičnosti, kratka genocid; 2) manjšine so most sožitja z narodi in različnimi kulturami; 3) manjšina se mora varovati pretirane poudarjanja svoje različnosti; 4) družba mora pozitivno zaščititi narodne manjšine in omogočiti tako njihov kulturni kot gospodarski razvoj. Kot pričajo dokumenti, se je sveti oče pri pisanju okrožnice naslanjal na nasvete, ki mu jih je posredoval msgr. Jakob Ukmar, saj je slednji papeža seznanil s položajem naše zamejske slovenske manjšinske skupnosti.

Kot je opozoril gost večera, je vprašanje manjšin dokaj razvejana problematika, ki je sorodna vsem državam po svetu. Cerkev pa se tovrstne tematike ne loteva le s pravnega vidika, temveč predvsem

vekovno dostojanstvo prodrlo v središče zanimanja cerkve in evangelizacije. Ni dovolj zaščititi temeljne pravice človeka, temveč treba je ščititi pravice določene skupnosti, to se pravi tudi manjšin. Papež Janez Pavel II. je torej posameznika povezal s skupnostjo, kateri pripada, in slednja je pravni nosilec teh pravic", je povedal gost večera. Sedanja Sveti oče je torej globoko prepričan, da narodne manjšine s svojo posebnostjo bogatijo večinski narod. Tak pogled naj bi ga imela tudi sedanja in bodoča Evropa v duhu širitve.

Knjigo sestavlja osem poglavij. Avtor je pri pisanju upošteval cerkveno hierarhijo, tako da so "dokumenti rimskih papežev na prvem mestu". Več papežev se je v prejšnjem stoletju lotevalo vprašanja manjšin, zdaleč pa si je Janez Pavel II. največ prizadeval, "saj je leta 1989 izdal ob koncu leta okrožnico, ki je v celoti posvečena narodnim

manjšinam, kar je obenem tudi prvi dokument Cerkev posvečen tej tematiki." Papež je namreč izhajal iz socioloških in antropoloških temeljev človeka, to se pravi iz njegove pravice do jezikovne in kulturne identitete. Določil je tudi ne le pravice (pravica do obstoja in življenja ter določenega ozemlja; pravica do lastne kulturne dediščine in lastne identitete; pravica do povezave z matično državo), a tudi dolžnosti, ki jih mora pripadnik določene skupnosti izpolnjevati (tudi manjšina mora skrbeti za skupno dobro in sožitje z večinskimi narodom; manjšina ne sme postati suženj svoje preteklosti, a zreti mora v bodočnost). Gost Peterlinove dvorane pa je glede papeževega obiska v naši deželi leta 1992 osebno razočaran, saj je sveti oče v svojih nagovorih našo slovensko skupnost le posredno omenil. Avtor knjige se je pri pisanju naslanjal tudi na dokumente II. Vatikanskega cerkvenega zbora, pri katerem so posredno sodelovali tudi številni slovenski škofje in prelati z naših krajev ter opozarjali na težave, s katerimi se morajo pripadniki manjšine spopadati, pa tudi na zakonik cerkvenega prava, ki nakazuje nekatere zakonske določitve za narodne manjšine in nazadnje tudi na škofovski sinodi iz let 1971 in 1991, na katerih so obsodili kratenje manjšinskih pravic.

Viktor Papež je večer sklenil še s predpraznično velikonočno mislijo, ki je temeljila na pozitivnem naboju krščanstva in Velike noči. "Preveč zaostajamo ob zapečatenem grobu, ob kalvariji", je poudaril Viktor Papež. "Zavedati pa se moramo, da je veselje največja skrivnost kristjana in Velika noč je praznik upanja in veselja, vendar takega nadnaravnega veselja, ki je sad harmonije z bližnjim in z Bogom".

Igor Gregori

OBVESTILA

DRUŠTVO SLOVENSkih izobražencev prireja v ponedeljek, 19. t.m., v Peterlinovi dvorani, ulica Donizetti 3 v Trstu podelitev nagrade Vstajenje za leto 2003. Dobitnica nagrade je tržaška književnica Evelina Umek. Začetek ob 20.30. Vabljeni!

DAROVI

ZA CERKEV v Bazovici: ob smrti drage mame Ane Cuder - hči Letizia z družino 100,00 €. ZA CERKEV na Pesku: ob obisku družine - družina Rapotec, Gročana 53 - 50,00 €, ob obisku - Jolka 20,00 €, ob obisku - družina Grahonja (Gročana 29) 20,00 €.

V četrtek, 25. marca

Materinski dan v Borštu

V četrtek, 25. marca, so v Borštu praznovali materinski dan. Najprej so se otroci in njihovi starši zbrali pri sv. maši, ki jo je ob odsotnosti domačega župnika, ki se je mudil na šolskem izletu, daroval pater Janko Ropret. V svojem nagovoru pristonim materam je poudaril, da je materinstvo povezano s številnimi radostmi, pa tudi s trpljenjem. V zvezi s tem je citiral misel ge. Nade Jeromen, ki je tudi sama mati: "Materinstvo je tista vrsta ljubezni, ki se spleča toliko, kot si plačila vzame vsaka mati sproti: ko se otrok prvič nasmehe, ko ji reče mama, ko se prezgodaj zbudi in tako čudovito zeblija, ko ji pošlje razglednico z izleta, ko z zupanjem pove o svoji prvi ljubezni. Ob vseh teh trenutkih doživlja mati srečo in je njen mali praznik, ki ji pomaga vredno živeti in presegati križe in težave."

Po maši so se starši, none in vsi vaščani zbrali v dvorani pri šolskih sestrah, kjer so otroci prikazali, kaj so za ta praznik pripravili. Žal je v ravno v teh dneh zajela "epidemija" noric, zaradi česar je

bilo število nastopajočih precej okrnjeno. Kljub temu pa so "preživeli" pogumno predstavili, kaj jih je ob podpori ostalih sester naučila sestra Amabilis. Vse prisotne sta uvodoma pozdravila Matej in Marko, nato pa je imela krajši nagovor tudi sestra Amabilis, ki je materam položila na srce predvsem dejstvo, da otroci niso potrebni samo telesne hrane, ampak tudi duhovne. Pri težki nalogi vzgoje otrok pa naj se matere priporočijo tudi Bogu in Mariji za pomoč. Nato so stopili na oder najmlajši: Gaja, Gregor, ki je na trobento spremljal male pevke, Kristina, Lara, Mateja, Neža in Vida, ki so zapeli in recitali nekaj pesmic. Za zaključek pa so otroci vsaki prisotni mami ali noni poklonili v znak hvaležnosti in pozornosti droben čopek.

Veselo srečanje se je zaključilo ob čaju in sladkah. Seveda ni manjkalo veselega pogovora z željo, da bi "ta mali" čimprej pripravili kako podobno prireditev, saj so bili tako nastopajoči kot gledalci s prireditvijo nad vse zadovoljni.

Zgonik / V sredo, 7. aprila

Vinoteka kot kulturni prostor

FOTO KROMA

Zgoniška Vinoteka postaja vedno bolj pomembno kulturno žarišče, ki združuje glasbeno in umetniško razsežnost priznanih glasbenikov in slikarjev. Pobudnika tovrstnih kulturnih srečanj sta združenje Cluster Aleksandra Ipavca in gostinec Mitja Riolino, ki kulturnoenogastronomski center upravlja. Večer, ki je potekal v sredo, 7. aprila, je torej zaživel v širokem kulturnem znamenju, saj je bilo na sporedu kar nekaj zanimivih točk. Vino-

teka je najprej gostila pokušnja kmetijskih podjetij Andreja Boleta iz Piščancev in Fiore dei Liberi iz Brd, ki sta prisotnim ponudila izvrstno zlahtno kapljico svojih kleti. Sledila je otvoritev razstave umetnice Luise Tomasetig, ki je doživela velik uspeh na področju ilustracije otroških knjig. Zadnja točka pestrega programa je bil koncert zgoniškega glasbenika Daria Šavrona, ki je prisotne očaral z zvokom svoje marimbe.

Na Pomorski postaji / Razstava in koncerta

"Ikona prag svetega"

Na tržaški Pomorski postaji je že od 18. marca razstavljenih skoraj 300 dragocenih ikon s podobami Jezusa (Odrešenik, Pantokrator), Bogorodice (Marija Bogoljubskaja), svetnikov (sv. Jurij, sv. Peter in Pavel, sv. Nikolaj), prerokov (Elija), angelov (Starozavezna trojica), posebnih bibličnih in prazničnih dogodkov (Poslednja sodba, Jezusovo spreminjenje na gori, Vstajenje in 12 praznikov), ki so nastale med 16. in 19. stoletjem na različnih koncih ruske zemlje in jih pri nas le redkokdaj lahko občudujemo. Z razstavo "Ikona prag svetega" je družina Orler, ki že več desetletij zbira stvaritve ruske ikonografske tra-

dicije, privabila v dvorano Illiria številne ljubitelje te nabožne slikarske zvrsti.

Med pobude, ki so obogatile duhovno pripravo na Veliko noč v našem mestu, spadata tudi dva glasbena dogodka, ki so ju organizatorji razstave priredili na začetku Velikega tedna, da bi svetim podobam dodali zvočno dimenzijo pravoslavne bogoslužja.

Koncerta sta bila hkrati uvod v praznovanje skrivnosti Velike noči, ki ga je letos ves krščanski svet obhajal na isti dan.

V ponedeljek in torek, 5. oz. 6. aprila, sta nastopili dve skupini, ki se posebej posvečata petju del iz pravoslavne liturgije. Prvi se je

predstavil mešani pevski zbor Vox ecumenica, ki ga vodi dirigentka Anna Kaira. Poslušalcem je ponudil večglasne bisere, ki so jih skladatelji slovanskega rodu uglasbili med 18. in 20. stoletjem: Oče naš Kedrova, Vjeruju Kastalskega, Tebe pojem Rahmaninova, kerubski spev Iže heruvimi Bortnjanskega, vstajenjski Hristos voskrese Manojloviča, velikonočna molitev Angel vopiasče Makarova in Maličev Svjete tih.

Drugi glasbeni večer je oblikoval mešani pevski zbor, ki redno sodeluje pri grško-pravoslavnem bogoslužju. Pod vodstvom organistke Ioanne Papaioannou je zapel skladbe, ki gredo od 7. do 12. stoletja in večinoma niso podpisane. Poleg postnih Epi si heri (S Teboj

se veseli) in Aghios (Svet) ter velikonočne Hristos anesti (Kristus je vstal) so v torkov program vključili tudi molitve ob posebnih praznikih, kot npr. božično I ighennisi (Tvoje rojstvo). V navadne nedeljske obrede pa spadajo Se immumen (Tebe hvalimo), Enite (Hvalite) in Aghios o theos (Svet je Bog).

Razstavo "Ikona prag svetega" si je mogoče ogledati samo še do nedelje, 18. t.m., in sicer ob delavnikih med 10. in 13. uro ter med 15. in 19.30, v nedeljo pa od 10. do 19.30. Organizatorji prirejajo tudi vodene obiske (328 5487544), za vse ostale informacije je na voljo telefonska številka 348 2812423, o zbirki Orler pa obstaja tudi spletna stran www.collezioneorler.com.

AL

Po zadnji seji slovenske konzulte Vprašanja šolstva

Slovenska konzulta pri goriški občini je na zadnji seji 7. aprila posvetila posebno pozornost šolskim vprašanjem, ki so v ospredju po visokem vpisu dijakov iz slovenske nižje na italijanske višje šole. Srečanja so se udeležili tudi ravnateljici slovenskih višjih šol Ida Primožič in Jelka Pirih ter predsednica Sindikata slovenske šole Sonja Klanjšček. Predstavniki šol in člani konzulte so razčlenjeno obravnavali razne vidike šolskega sistema in vlogo naših šol v današnji družbi. Skušali so dati odgovore na vprašanje, zakaj se je toliko slovenskih dijakov vpisalo na italijanske šole. Odgovorov je bilo veliko, saj je tudi vzrokov več. Ko mladi končujejo nižjo šolo, imajo veliko ponudb, zelo so zbegani in še nimajo jasne vizije o tem, kaj bodo počeli v življenju. Večkrat se odločajo, ne da bi se posvetovali s starši, ki pri tem nimajo prave vloge. Mladi so tudi večkrat pod vplivom prijateljev. Nekateri izbirajo splošne usmeritve, kot je licejska, in prepuščajo dokončne odločitve kasnejšim letom, drugi pa izbirajo specifične usmeritve, ki jih večkrat slovenske šole ne nudijo. Tudi v bodoče jih bodo težavo zagotavljale, saj je tudi prevelika razdrobljenost za šole z majhnim številom dijakov lahko neperspektiv-

na. To vprašanje bi bilo treba reševati v okviru deželnega poklicnega izobraževanja, ki bi moralo prevzeti večjo vlogo. Prav gotovo dobivajo starši in dijaki slovenskih šol premalo informacij o možnostih, ki jim šola nudi, in o zaposlitvah. Koristna bi bila tudi pogostejša srečanja med dijaki in predstavniki srednjih in višjih šol, tako da bi postal ta prehod naravnejši; tudi skupni projekti bi bili zaželeni.

Ker je na slovenskih šolah vedno več otrok iz mešanik zakonov, narodnostno vprašanje ni v ospredju. Take družine večkrat menijo, da je dovolj zagotoviti otrokom osnovno znanje slovenskega jezika. Iz tega izhaja, da žal slovenska šola ni več nacionalna, večkrat tudi za slovenske družine ne. Kako naj si drugače razlagamo, da so nekateri vidni predstavniki slovenskega javnega življenja vpisali otroke v italijanske višje šole?

Da bi razpolagali z jasnejšo sliko stanja na slovenskih šolah, bo Slori v kratkem izvedel anketo. Nekateri so bili mnenja, da bi glede šolske problematike moral prevzeti odločilnejšo vlogo Forum za šolstvo, za katerega sta dala pobudo Svet slovenskih organizacij in Slovenska kulturno gospodarska zveza in o katerem je bilo veliko govora na programski konferenci.

Zadrega zaradi odsotnosti italijanskega političnega vrha

Praznovanje "Skupaj v Evropi"

FOTO DPD

in pravočasno potrdil svojo prisotnost.

Brulc je povedal, da prebivalstvo veliko pričakuje od 30. aprila. "Pripravljeni so prispevati, da bi bilo lepo." Mestna občina je s pomočjo razpisa prejela okrog 140 ponudb društev, klubov in posameznikov za oblikovanje dogodka in 134 so že ugodili, saj bo od druge polovice aprila do konca maja potekalo nekoliko bolj ali manj pomembnih gledaliških, kulturnih, športnih in družabnih pobud. Izjemno je tudi zanimanje medijskih hiš iz vse Evrope, ZDA in celo Japonske, kar pomeni tudi izredno promocijo prostora: "Od tega lahko tudi v prihodnje kaj pričakujemo." Dela na trgu pred železnico potekajo po načrtih, "popravljamo še fasado postaje, ki mora biti zelo

lepa." V kratkem naj bi bila odstranjena še bodeča žica z Osimske ceste, "potem pa bo vse nared". Poleg že omenjenih predstavnikov oblasti ("Na Goriškem bo zbrana vsa slovenska politika") se bo slovesnosti udeležilo tudi 60 članov vatikanskega diplomatskega zbora, ki bodo konec meseca na obisku v Sloveniji.

Na tiskovni konferenci je bil predstavljen logotip vseh prirediteljev v obliki mozaika, ki bo po 1. maju krasil skupni trg. Po besedah predstavnikov agencij, ki pripravljajo slovesnost, bo ta pravi spektakel, ki bo gotovo presenetil. Že "čudovito sodelovanje" med slovensko in italijansko agencijo za pripravo "epohalne prelomnice" je ustvarilo pravo skupnost, so poudarili na tiskovni konferenci; da bi sporočilo združit-

ve razumeli vsi, so za skupno govorico izbrali glasbo, ples in umetnost. Spored osrednje slovesnosti, ki se bo začela ob 21. uri in se zavlekla prek polnoči, sta najavila predstavnika italijanske agencije K-Events in slovenske agencije Teater, ki je k sodelovanju povabila tudi režiserja Dušana Jovanoviča. Ta je poudaril pomembnost dejstva, da "vstopamo v Unijo s svojim jezikom," zato bo svoje mesto v programu dobila tudi slovenska poezija, ki jo bo predstavila "prvakinja slovenskega gledališča" Polona Juh. Osrednji del slovesnosti bo koncert združenega orkestra Slovenske filharmonije in orkestra Gledališča Verdi iz Trsta v sodelovanju z zborom Slovenske filharmonije pod taktirko Marka Letonje. Glasbeniki bodo izvajali orkestralne in zborovske skladbe slovenskega skladatelja Alda Kumarja, med prvimi in drugim delom koncerta pa bodo spregovorili Brulc, Brancati, Rop in Prodi. V programu bo nastopila tudi plesna skupina iz Turina, nekaj minut pred polnočjo pa se bo začel spektakel ob odkrivanju Vecchievovega mozaika, pri katerem bo sodelovalo več kot sto otrok z obeh strani meje. Prireditev bo obogatena tudi s svetlobnimi efekti in video projekcijami, po slovenski, italijanski in evropski himni pa se bo vse skupaj končalo z veličastnim ognjemtom, ki ga bodo prek televizijskih zaslonov predvajali po vsej Evropi.

Spremljevalne prireditve se bodo na italijanski strani začele 17. aprila in bodo trajale do 10. junija. Prvega maja bo veliko sindikalno zborovanje, na katerem bo nastopil slavni pevec Goran Bregović. Sicer bo prireditev na pretek za vse okuse in starostne skupine.

Omenimo, da bo 2. maja ob 16.30 na novem trgu pred železniško postajo množičen nastop slovenskih, italijanskih in furlanskih zborov, ki ga prirejajo Zveza slovenske katoliške prosvete, Zveza slovenskih kulturnih društev, Zveza kulturnih društev iz Nove Gorice in Združenje italijanskih zborov.

DD

Marinčič in Paljk... v zaporu

Goriški zaporniki imajo svoj časopis

Minuli teden sta časnikarja goriški pokrajinski odbornik Marko Marinčič in naš urednik Jurij Paljk imela v različnih dneh v goriškem zaporu predavanji za skupino zapornikov, ki urejajo zaporniški časnik Eco (Odmev). Pobuda za časopis je prišla iz samega zaporu in tednik Voce Isontina ta nevsakdanji časopis podarja svojim bralcem kot prilogo.

Prav urednik škofijskega tednika Voce Isontina Andrea Bellavite se je pred časom ogledel za idejo, da bi skupina goriških časnikarjev pomagala zapornikom goriškega zaporu, da v okviru notranjega delovanja priredijo tečaj za zapornike, v katerem zapornikom osvetlijo glavne značilnosti časnikarskega dela.

Andrea Bellavite in fotoreporter Pierluigi Bumbaca sta bila v ulici Barzellini pred ted-

ni, ko sta spregovorila o svojem delu, minuli teden pa sta Jurij Paljk in Marko Marinčič spregovorila o svojem videnju današnjega goriškega prostora in o tem, kako se časopis dejansko naredi, kako se pišejo taki in drugačni zapisi, poročila, razmišljanja, kako se časopis ureja.

Tako Marinčič kot Paljk sta skušala prikazati utrip sedanje goriške družbe zapornikom, ki tudi v goriškem zaporu živijo stisnjeni v premajhne kletke in jih pesti prostorska stiska ter zato večkrat nečloveške bivanjske razmere ne morejo biti nobena prevzgoja, ampak so lahko samo še dodatno ponižanje človeškega dostojanstva. Oba sta jih tudi nagovarjala, naj s svojim delom vztrajajo in presegajo s časopisom sicer visoke zidove goriškega zaporu.

Umrli nekdanji župan De Simone

Dne 2. aprila je v 79. letu starosti v Gorici umrl nekdanji goriški župan in vsestranski javni delavec Pasquale De Simone. Županoval je dve mandata dobi, od leta 1972 do 1980. Na tem mestu je pokazal politično odprtost in zmernost, čeprav v tedanjem času to ni bilo lahko. Vzdrževal je tudi čezmejne stike na ravni občinskih uprav, na goriški občini pa je v minulemu času prišlo do ustanovitve konzulte za vprašanja slovenske manjšine.

De Simone se je rodil v Istri in se je po vojni zatekel v Gorico, kjer je do leta 2002 urejal tednik L'Arena di Pola. Pri pogrebnih svečanosti v cerkvi Srca Jezusovega so se od njega poslovili župan Vittorio Brancati in bivši župani, Franco Gallarotti, Michele Martina, Antonio Scarano, Erminio Tuzzi in Gaetano Valenti. Pogreba so se udeležili tudi predstavniki javnih uprav in ustanov ter številni zastopniki Istranov in njihovih organizacij.

Petek, 30. aprila, bo za vse Goričane na obeh straneh meje pomemben dogodek, velik praznik, ki se ga je vredno udeležiti. To sta v torek, 6. aprila, na dvojezični tiskovni konferenci v goriški občinski palači soglasno in z navdušenjem potrdila goriški župan Vittorio Brancati in njegov novogoriški kolega Mirko Brulc, vidno zadovoljna s skupnim načrtovanjem dogodka. In vendar so ostali res številni italijanski in slovenski časnikarji, katerih pričakovanja so očitno presejala njun namen do potankosti razodeti spored dneva, nekako suhih ust, saj o osrednji slovesnosti na trgu pred železniško postajo v Novi Gorici niso izvedeli nič posebno novega oz. takega, kar so pričakovali.

Srečanje je uvedel gostitelj Brancati, ki je večkrat poudaril, da je v zadnjih tednih ostal res neprijetno presenečen in osupel zaradi pisanja dnevnikov, ki so dali duška domišljavim in izmišljenim vestem zlasti glede imen akterjev velikega dogodka. Osupel je bil tudi zaradi večkrat protislovnih posegov opozicijskih sil v občinskem svetu. "Eno in drugo razumem. Nisem želel nasediti provokacijam, temveč potrpežljivo pričakujem potek dogodkov." Podčrtal je, da so kljub vsemu (dežela je sprejela sklep za dodelitev finančnega kritja dogodka 27. februarja) "naredili čudeže". Kot eno glavnih ovir pri programiranju slovesnosti je z zadrego navedel dejstvo, da tri tedne pred 1. majem še nihče od predstavnikov italijanske vlade, ki so prejeli uradno vabilo junija lani (!), ni potrdil svoje udeležbe na zgodovinskem dogodku, kar povzroča nemalo preglavic zaradi priprave protokola, tudi ker bodo na slovesnosti s slovenske strani prisotni predsednik vlade Anton Rop, predsednik državnega zbora Borut Pahor in zunanji minister Dimitrij Rupel. Doselej sta obisk odklonila le predsednik republike Ciampi in parlamenta Casini. "Slika je precej žalostna," in vendar, je nadaljeval Brancati, v to dogajanje prinaša veliko sonca predsednik evropske komisije Prodi, ki se je že lani obvezal

RAZPIS

Naj naj naj goriški mlaj 2004

- Rumitrski JUS v sodelovanju s časopisnimi hišami Primorski dnevnik, Goriška, Novi glas, z radiom Robin, televizijo VITEL, MIP-om, pekarno Cotič Sovodnje, z vasjo Dragovica in Goriškim muzejem razpisuje:**
  - izbor najlepše izdelanega mlaja,
  - izbor najvišjega mlaja,
  - izbor najsrečnejšega mlaja (določi žreb),
  - izbor najmlajšega mlaja (šolski mlaj).
- Nagrade: generalni sponzor MIP**
  - vsak nagrajen mlaj dobi pršut (MIP) in bučo vina (časti Rumitrski JUS),
  - nagrajeni najmlajši mlaj dobi nagrado pekarnice Cotič.
- Člani komisije:**
  - predsednik: Andrej Malnič (etnolog), člani: Pavel Medvešek (slikar), Zdenko Vogrič (fotograf), Rafael Podobnik (fotograf), Artur Bresciani (arhitekt).
- Komisija si bo prijavljene mlaje ogledala od 1. do 9. maja 2004, najsrečnejši mlaj bo izzreban dne 15. maja v Dragovici.**
- Rezultati bodo razglašeni in nagrade podeljene:**
  - na zaključni prireditvi v Dragovici (KS Grgarske Ravne - Bate) v soboto, 15. maja leta 2004, ob 20. uri, kjer bodo predstavljeni tudi dapoizitvi prijavljenih mlajev.

Prijave in informacije tel. 0039 3385076534, 041 528922.

Kulturni dom - Gorica

Komigo, večjezični festival komičnega gledališča

V torek, 30. marca, sta Igor Komel in Mara Černic, ravnatelj in odgovorna za stike z javnostjo v goriškem Kulturnem domu, predstavila prvo izvedbo festivala komičnega gledališča Komigo, ki predvideva sedem predstav v slovenskem, italijanskem in furlanskem jeziku. Zamisel za festival se je porodila ob predstavah, ki so se v jezikih tukajšnje stvarnosti vrstile do sedaj v Kulturnem domu. Finančna sredstva zanj so dobili iz evropskega programa Interreg III A Italija - Slovenija 2000-2006 in Phare CBC Slovenija Italija

2000-2006. Pri projektih so soudeležene krovne organizacije obeh manjšin (SKGZ, SSO, Italijanska skupnost v Kopru, Obalna samoupravna skupnost Italijanov). Glavna pobudnika sta na italijanski strani Kulturni dom Gorica v sodelovanju z ZSKD, SSG in združenjem Terzo teatro iz Gorice, na slovenski pa Italijanska skupnost v Kopru, društvo Skyzma iz Kopra in Studio Anima iz Ljubljane. Pokrovitelji so Goriška občina in pokrajina, SKGZ in Slovensko deželno gospodarsko združenje. Predstave bodo v KD

od aprila do junija, predvidoma dve na mesec; ena bo namenjena tudi mlajši publiki.

Glavni komedijant bo igralec in režiser Boris Kobal, ki bo nastopil v kar dveh predstavah, in sicer v delu Ob letu osorej (Spas teater Mengeš), in Bonjour Triestesse (Teatro stabile del Friuli Venezia Giulia Trst); ostale predstave so Butelj za večerjo (Teater 55 Ljubljana), ki bo prva na vrsti 18. aprila, Maratona di New York (Teatro Incerto / CSS Teatro stabile di innovazione del FVG, Videm), Državni lopov (KDŠB Moje gledališče Ljubljana), Fottuti (Teatrino del Rifo, prospettiva T-Torviscosa), za otroke pa Nerodna Avgušlina (Studio Anima Medvode).

Predokus festivala je bilo v četrtek, 1. aprila, gostovanje

priznanega kubanskega Pantomima Andresa Valdesa, ki že veliko let živi in dela v Sloveniji. Odrski prikaz Malo za šalo malo za res so si v jutranjih urah ogledali dijaki goriških višjih srednjih šol in tretji razredi nižje srednje šole I. Trinko, večerno ponovitev pa odrasli gledalci kot izvenabonmajsko predstavo SSG. Prvič se je Valdes predstavil v Gorici pred skoraj tridesetimi leti v Katoliškem domu kot gost Slovenskega katoliškega akademskega društva (SKAD). Kakor takrat, ko je bil še mlad in poln ustvarjalne sile, so tudi sedaj dijaki in večerna publika prisrčno zaploskali njegovim izrednim spretnosti in prepričljivosti v tovrstnem gledališkem izražanju.

IK

SCGV Emil Komel / Trinajsto srečanje z glasbo 2003-04

Veličasten finale

Koncertu v soboto, 3. aprila, bi se prilegala izrazna oznaka *grandioso*. V veliki dvorani KC Emil Komel je namreč nastopil Simfonični orkester Akademije za glasbo v Ljubljani, ki ga je tokrat vodil nizozemski dirigent Rene Gulikers, solistka na klavirju pa je bila Anja German.

Orkester, ki ga sestavljajo slušateljji ljubljanske Glasbene akademije, imenitno in nad vse strokovno vodita mentorja Alojz Zupan in Vasilij Meljnikov. Poslušalca najprej vzradostijo izredna predanost igranju, velika discipliniranost mladih glasbenikov in poln, celosten zvok, v katerem je postavljeno in zastavljeno že vse, kar orkestralna glasba lahko ponudi: čar dinamike, obilje zvočnih barv, virtuosni solisti, radost muziciranja, svežina mladosti, popolna predanost umetniškemu delu, pa tudi iskričnost duha in vedrina. Orkestru, če smo prav nadležno kritični, manjka le še nekaj več izkušnje. Posebno tista, kako vplivati na dirigenta, ki je nekoliko samosvoj, pretirano didaktičen, denimo. Slednje je bilo opaziti pri izvajanju *Simfonije št. 5 v e-molu, op. 64* Petra Iljiča Čajkovskega, ki se je nekoliko razvlekla (seveda

na dirigentov "ukaz") in je bila na nek način studiozno razstavljena na posamezne sklope/stavke. Če smo konkretni: Čajkovski je resda skladatelj kontrastov in mejnih orkestracij (včasih je nevarno blizu površinskim učinkom in čustveni nabreklosti), toda

FOTO BUMBACA

to ne pomeni, da ga je potrebno tudi tako izvajati. Mladim glasbenikom bi dirigent mogoče lahko pustil iniciativo v smislu dinamike in tempa, pa bi skladba dobila neke nove razsežnosti in poudarke. Žal se to ni zgodilo in Čajkovski je bil zgolj - Čajkovski. Vse drugače se je dogajalo pri interpretaciji *Konzerta št. 1 v e-molu, op. 11* Frederica Chopina, kjer se pianistka Anja Ger-

man ni pustila zmotiti pri udeležanju svojega videnja in "slišanja" te izjemno zanimive skladbe. Chopin je sicer skladatelj, ki se je najraje izražal intimno in je pretežno pisal za klavir, toda mladostno delo, klavirski koncert, ima na poslušalca globok učinek. Sploh,

ker je v njem skladatelj sintetiziral in posebil vsa ključna romantična stremjenja dobe, v kateri je ustvarjal. In to na pregleden, preprost, a učinkovit način. Anja German je svoj part odigrala vrhunsko. Pianistka, učenka slavne Du-bravke Tomšič Srebotnjak, je še rosno mlada, toda v izvajanju omenjene skladbe je učinkovala suvereno in prepričljivo, "avtopoetično" in sa-

mozavestno. Ne zgolj v muzikalnem, temveč tudi v tehničnem pogledu gre za nadarjeno glasbenico, ki veliko obeta. Kot že velikokrat rečeno, se tudi v njenem primeru "vrag skriva v podrobnostih" in prav v teh podrobnostih je tudi najboljša: zvesta je partituri, interpretaciji le-te, izvorna pa je tudi v oblikovanju celote. Nekajkrat se je prav zaradi te osebne angažiranosti rahlo odmaknila od orkestrske spremljave, bilo je nekaj ritmičnih nesporazumov in poudarkov, ki so vlekli vsaksebi, toda splošen vtis njenega izvajanja je odličan. Slednje velja tudi za izvedbo Osterčeve skladbe *Plesi za simfonični orkester*, ki so jo mladi simfoniki predstavili uvodom. Slavko Osterc, čeprav samouk in glasbeni "posebnež", velja za našega vodilnega modernista v 20. stol. Rad se je prepuščal tako intimizmu kot tudi eksperimentalizmu in na temeljih svoje občutljive umetniške duše gradil zanimive kompozicije.

Koncertni cikel *Srečanja z glasbo*, ki je bil v letošnji sezoni zagotovo najboljši in najbolj raznovrsten do sedaj, se je z mladimi glasbeniki iz domovine sklenil. Seveda le do pričetka nove sezone, ko pričakujemo njegovo nadaljevanje v smeri vrhunskih glasbenih prireditev in visokih umetniških dogodkov.

Jože Štucin

OBVESTILA

ŽUPNIJI RUPA-Peč ter Gabrje-Vrh vabita 15. aprila ob 20.30 v župnijske prostore v Gabrje na srečanje s p. Mirkom Peliconom na temo: Cerkev, zapor ali zlahtnost skupnosti?

ROMANJE V Medjugorje. Vabimo vas na romanje od 28. do vključno 31. maja letos. Odhod pri mejnem prehodu pri Rdeči hiši. Obiskali bomo romarske poti: Križevac, hrib prikazovanja, svetišče in druge zanimivosti. Prijava pri g. Darku Durciku, tel. št. 0481 882395 ali 0481 32121, in pri župniku g. Jožetu Markuži, tel. št. 040 229166. Vpisovanje se začne takoj in se zaključuje zasedbo mest v avtobusu. Akontacija ob vpisu 36,00 €.

MOLITVENO ZDRUŽENJE Gebet Sliga za mir med narodi in za beatifikacijo Karla Habsburškega vabi ob pripravi na beatifikacijo avstrijskega kralja in cesarja Karla, (rojen je bil 17. avgusta 1887 v Persenburgu v Avstriji in umrl 1. aprila 1922 v Funchalu-Madeiri na Portugalskem) k sveti maši v soboto, 17. aprila, ob 18. uri v cerkvi sv. Karla v ul. Seminario v Gorici.

V **KULTURNEM** centru Bratuž razstavlja David Faganel. Razstava je na ogled do 18. aprila vsak dan od 17. do 19. ure, ob sobotah in nedeljah pa tudi od 10. do 12. ure.

V **GALERIJI** Ars na Travniku razstavlja Annamaria Duaton. Razstava je odprta vsak dan, od ponedeljka do petka, po urniku uradov.

ČESTITKE

Svet slovenskih organizacij čestita odborniku Petru Černicu in ženi Carmeli ob rojstvu

drugorojenčka Nikolaja.

Veseljū bratca Daniela, mamice Carmele in očka Petra se ob rojstvu Nikolaja pridružujejo člani uredništva in uprave našega lista.

V sredo, 7. aprila 2004, je na pravni fakulteti tržaškega vseučilišča z odliko diplomirala **Erika Černic**. Iskreno ji čestitajo in se z njo veselijo Markotinovi.

Slovenska zamejska skavtska organizacija čestita bivši deželni načelnici **Eriki Černic - Modri mravlji** ob zaključku univerzitetnega študija in ji želi veliko pravnih podvigov.

Člani uredništva in uprave Novega glasa iz srca čestitajo **Eriki Černic** ob uspešno dokončanem univerzitetnem študiju.

PAROVI

ZA LAČNE v misijonu p. Kosa: N.N iz Rupe 50,00 €.

ZA CERKEV na Peči: N.N. 20,00 €.

ZA SCGV Emil Komel: v počastitev spomina na pok. Dominika Kerševana prof. Iva Hrovatin 500,00; prof. Mirka Saksida 50,00; N.N. 50,00 €. V isti nameni darujejo svojci po 100,00 evrov za cerkev sv. Martina v Sovodnjah, Društvo krvodajalcev, Športno društvo Sovodnje in za SCGV Emil Komel.

SOŽALJE

Na območju Sv. Gore je Bog poklical k sebi gospoda **Alfreda Iermana** iz Ločnika. Ženi in hčerki Marini izrekamo iskreno sožalje in zagotavljamo spomin v molitvi. Skupina pevk in pevcev pri nedeljski večerni maši v kapucinski cerkvi.

Nastop revije Primorska poje v Štandrežu

FOTO DP

Polna župnijska dvorana Anton Gregorčič v Štandrežu je 4. aprila sprejela pet zborov, ki so oblikovali koncert revije Primorska poje. Nastopili so ŽePZ Večernica iz Ajdovščine, MoPZ Šimen Golja iz Kneže, Vox Ecumenica iz Trsta, Lovski pevski zbor Dekani in MePZ Obal'ca iz Kopra. V imenu organizatorjev in PD Štandrež je spregovorila Tizi-

ana Zavadlav, ki je poudarila, da revija poteka v pričakovani na 1. maj. "Na poseben način to doživljata Gorica in Nova Gorica." Spomnila je na poseben dogodek, nedeljo, 2. maja, ko bo pred novogoriško železniško postajo skupna proslava, na kateri bodo sodelovali slovenski, italijanski in furlanski zbori.

Spored štandreškega po-

poldneva je zaradi različnih zborovskih sestavov in repertoarjev izvenel pestro. Solidno sta zapela zlasti mešana zbor kot tudi moška. Posebno zanimiv je bil nastop zborov Vox Ecumenica, ki ga sestavljajo pevci raznih narodnosti in je izvajal liturgične pesmi. Koncert, ki ga je povezovala Chiara Mucci, je lepo sklenil koprski mešani zbor Obal'ca.

Začel se je pričakovan mednarodni natečaj A. in V. Marcosig

V ponedeljek, 12. t.m. zjutraj, se je v prostorih Kulturnega centra Bratuž začel mednarodni natečaj Alpe-Jadran, poimenovan po goriškem violinistu in pedagogu Alfredu Marcosigu in njegovi ženi Vandii, za mlade violiniste (22. po vrsti) in čeliste (12.). Letos se je vpisalo rekordnih 141 mladih glasbenikov iz Italije, Slovenije, Avstrije, Hrvaške in prvič iz Madžarske, ki se v tem tednu preizkušajo v štirih starostnih kategorijah.

Kot zanimivost povejmo, da so se v ponedeljek odlično odrezali zlasti mladi slovenski glasbeniki. Tako je ocenila mednarodna žirija, ki jo vodi Romolo Gessi.

Nagrajenci tekmovanja, ki ga prireja združenje Glasba brez meja z znatno organizacijsko podporo Kulturnega centra Lojze Bratuž, bodo nastopili v nedeljo, 18. t.m., na koncertu ob 17. uri, naslednji teden pa bodo na turneji v Ljubljani, Zagrebu, Salzburgu, Celovcu, na Dunaju in v Benetkah.

ZAHVALA

Na tiho nedeljo, 28. marca, nas je v 77. letu starosti nenadoma zapustil naš dragi mož in oče

ALFREDO IERMAN

mornar in bivši boksar

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki so nam v dneh preizkušnje z mislijo, besedo, dejanji in molitvijo stali ob strani. Posebna zahvala g. Karlu Bolčini za cerkveni obred, organistu Hermanu Srebrniču in kapucinskim pevcem za lepo petje ter vsem prijateljem, sorodnikom in znancem.

Žalujoča žena Lojzka, hči Marina in ostalo sorodstvo. Ločnik, 15. aprila 2004

MLADINSKI PEVSKI ZBOR in **PROSVETNO DRUŠTVO VRH SV. MIHAELA** v sodelovanju z **ZDRUŽENJEM CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV**

vabita na

4. izvedbo mladinske pevske revije

ZLATA GRILA 2004

TEKMOVALNI DEL - v soboto, 17. aprila, ob 18. uri v Kulturnem domu v Sovodnjah

REVIJALNI DEL - v nedeljo, 18. aprila, ob 16.30 v KŠC Danica na Vrhu sv. Mihaela

Vljudno vabljeni na odprtje razstave in na podelitev nagrad zmagovalcem čezmejnega likovnega natečaja, ki je bil razpisan ob vstopu Slovenije v Evropo pod naslovom

MOJ SVET BREZ MEJA

pevski uvod bo poklonil otroški zbor osnovne šole Fran Erjavec iz Štandreža

velika dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž, Drevored 20. septembra 85, v Gorici
torek, 20. aprila 2004, ob 17. uri

V ZNAMENJU ODPRTIH MEJA
FOTOKLUB SKUPINA 75 - FOTOKLUB NOVA GORICA

Vljudno Vas vabimo na odprtje razstave v naši lepi Gorici.

Petek, 23. aprila 2004, ob 18. uri
Galerija ARS, Travnik 25, Gorica

PROSVETNO DRUŠTVO RUPA-PEČ

PRAZNIK FRTALJE

Nedelja, 25. aprila 2004:

- ob 17. uri nastop otroških in mladinskih zborov
- ob 20. uri ples z ansambлом ZAMEJSKI KVINTET

Na voljo bodo firtalja, jedi na žaru in domača kapljica

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Zapleti v slovenski narodni manjšini

Politični obračun tokrat tudi na levici?

Koroški Slovenci so lani doživeli ne samo kadrovske zamene, ampak tudi živahno razpravo med Slovenci, ki se identificirajo v slovenskem levoliberalnem taboru na Koroškem. V tem primeru se je zelo vidno postavil v ospredje interesni konflikt med politično in narodno pripadnostjo najvišjih predstavnikov ZSO, in sicer predsednika Sturma kot podpredsednice Ane Blatnik. Prvi je javno pozdravil odločitev socialistov za vstop v koalicijo s svobodnjaki, druga pa je neposredno podprla slednjo znotraj strankarskih teles. Prav ta debata je sprožila močne kritike znotraj ZSO, zaradi katere je bila potrebna razčiščevalna seja, po kateri je predsednik ZSO Sturm dejal, da v organizaciji ni večjih nesoglasij glede tega vprašanja.

Slovenska prosvetna zveza (SPZ), ki domuje kot ZSO v isti stavbi na Trbiški ulici v Celovcu, pa je izdala odprto pismo javnosti, v katerem zelo ostro kritizira sedanjo politično situacijo na Koroškem. Slednja bo, po mnenju SPZ, nedvomno otežkočala kulturno delovanje in kulturno ozračje na Koroškem. Zaskrbljenost SPZ temelji tudi na razočaranju nad izbirami političnih pred-

stavnikov koroških Slovencev. V dokumentu SPZ so zaobjete prej omenjene kritike znotraj ZSO-ja. Zaradi aktualnosti teme, in to ne le za koroške razmere, pismo objavljamo v celoti, saj gre za dokument, ki predstavlja, kakšen naj bi bil odnos slovenske kulture v zamestvu do politične oblasti: "Dobili smo novo deželno vladno politično konstrukt, ki ga nismo pričakovali. Z zaskrbljenostjo ugotavljamo, da nove politične razmere na Koroškem po zadnjih deželnozbornih volitvah prav nič ne obetajo zboljšanja politične kulture v deželi. Na eni strani postajajo prilagodljivost, nenačelnost in lahkomišelnost nekaj normalnega in vsakdanjega, na drugi strani pa politika populizma dobi va pečat uspešne politične volje. Dejstvo, da je zblíževanje nekdanjih (predvolilnih) političnih kontrahentov zasnovano bolj ali manj na temelju razdelitve oblasti, ne pa na vsebinsko zasnovanih programskih enotah, iz katerih bi bile razvidne različne politične opcije in pri katerih bi bila prepoznavna "nova ali drugačna" pot koroških socialdemokratov in tudi ljudske stranke, je za nas vzemirljivo. Zdi se, da je iz včerajšnjih (verbalnih) političnih nasprotikov nastala nova "spa-

novija", od katere ni pričakovati signalov za novo kulturno politiko v deželi. Zaskrbljeni smo, da se zelo hitro pozabijo ksenofobični, nacionalistični in protimanjšinski izpadi svobodnjaške stranke in da bo očitno tudi s pomočjo socialdemokratov in ljudske stranke dobivala na veljavi tista kulturna politika v deželi, ki ne osvešča, odpira in komunicira, ampak tista, ki konflikte prekriva z vedno bolj razširjeno tradicionalistično-zabavniško eventkulturno in s plehko vsakdanjo folkloro. Seznan zamuženih priložnosti in vprašljivih razvojnih tendenc v koroški kulturi politiki sega od neupoštevanja ustavnih določil do uradne koroške deželne podpore tistim političnim strukturam v deželi, ki odkrito delujejo proti slovenski manjšini in ji javno složno z deželnim glavarjem odrekajo ustavno zajamčene pravice. Ta tendencioznost se najbolj izrazito izraža v finančni podpori dežele t.i. domovinskim organizacijam (Kärntner Heimatdienst, Kärntner Abwehrkämpferbund, Kameradschaftsbund, Landsmannschaft in Ulrichsberggemeinschaft). Škandalozno pri tem pa je še dejstvo, da denar prihaja iz kulturnega proračuna dežele za organizacije z nacionalistično-političnim nabojem. Zaskrbljeni pa smo tudi zaradi tega, ker so koroški Slovenci kot sestavni del koroške družbene realnosti dokaj prilagodljivi raznim političnim opcijam, manj izprečiščani kot iz politične lagodnosti. Podoživljamo pa hkrati razočaranje vseh tistih, ki so se po dolgem razmišljanju opredelili za opcijo, ki naj bi omogočila po volitvah novo pot v manjšinski politiki. Danes vemo, da so tako socialdemokrati kot tudi zastopniki ljudske stranke zlorabili zaupanje slovenskih volilcev in klonili neki

sili oblasti. Na tem mestu pa hočemo izraziti tudi naše veselje in zadovoljstvo nad dejstvom, da je Zelenim uspelo priti v deželni zbor - to je vzrok za optimističen pogled v prihodnost, ker so bili edini, ki so se držali obljub. Opozarjamo predvsem na to, da je potrebno ohraniti v lastnih vrstah toliko politične kulture, da ne očitamo drugemu nekaj kot zlo, kar sami delamo. Slovenska prosvetna zveza nikoli ni dajala možnosti, da bi se v njenih vrstah mogel "inscenirati" tip populistov, ki jih na Koroškem vsi dobro poznamo. Predvsem ni dajala in ne bo dajala možnosti za "inscenacijo" takim populistom, ki pravijo, da so bivši esesovci dobri fantje, da na Dunaju Afričani neovirano prodajajo mamila, da so tuji jedro avstrijskega kriminala in da je z manjšino na Koroškem vse v najboljšem pravnem redu. Dejstvo je, da so nekateri koroški Slovenci take populiste že "prezentirali" ob raznih priložnostih na dvojezičnem ozemlju. Da imamo s takimi politikami na deželni ravni vsi opravka, je eno, drugo pa je, če s prilizovanjem oblastem želimo iztržiti čim več političnega kapitala. Slovenska prosvetna zveza s svojim delom skuša preprečevati psihološke, ideološke in politične zarez, ki lahko radikalizirajo življenje znotraj manjšine in v odnosu do večinskega naroda. Zato želimo tudi v prihodnosti prispevati svoje h kulturi sožitja v deželi in svoje delo ocenjevati predvsem z vidika, v koliko smo uspešni v kulturi z uveljavljanjem vrednot, kot so solidarnost, sporazumevanje, narodna enakopravnost, prizadevanje za mir in socialna varnost. Ker so te vrednote v koroški kulturi politiki vedno bolj ogrožene, se z njimi ne bomo poigravali zaradi morebitnih "protiuslug", s katerimi oblast v resnici nešteto krat poskuša instrumentalizirati kulturo v prid svojim političnim računam."

Peter Rustja

Aktualno

Dnevom spomina ob rob

Italija ima do trpljenja ljudi, ki so bili žrtve povojnih represalij in drugih dogodkov ob meji, svoj dolg, še zlasti spričo dejstva, da je tudi sama igrala svoje politične igre na hrbitih optantov, npr. s pozivi, naj množično zapustijo istrska mesta (Reko, Pulj), pa z zavlačevanjem izplačila odškodnine optantom, vse z namenom, da bi dosje vzhodne meje, tudi že po razpadu Jugoslavije, ostal odprt naprej. Ko pa je bila s strani ZDA ostro opozorjena, naj takoj ugasne prižgano vrvice na vzhodni meji, je prišel trenutek, ko je bilo treba ta dosje dokončno zapreti in se optantom oddolžiti za prestando gorje. V tem kontekstu je treba razumeti tako nedavno sprejetje zakona o izplačilu odškodnine optantom kot tudi proglasitev (državnega) dneva spomina na te povojne dogodke.

Do tega ima Italija vso pravico, vendar ne tako, da obravnava te dogodke iztrgano iz zgodovinskega konteksta in postavlja na pedestal domovine zgolj žrtve slovenskega povojnega nasilja. S tem se namreč v bodoče rodove zavestno vceplja pohabljen zgodovinski spomin, kar je lahko humus za zelo nevarne posledice. V okviru povojnih obračunavanj so se namreč zgodila tudi druga, mnogo hujša dejanja, kot npr. izvensodni poboji v Milanu in okolici, ko je bilo v nekaj dneh pobitih štirikrat več žrtev, kot na celotni vzhodni meji, ali pa stotisoči žrtev ob strahotnem bombardiranju nemških mest, Hirošime in Nagasakija itn.

V zvezi s slovenskimi državnimi prazniki pa bi se morali najprej naučiti spoštovati tiste, ki jih že imamo, saj razen na kakem javnem objektu skoraj ne vidiš ene same razobešene zastave. Glede predloga o razglasitvi dneva spomina na trpljenje Primorske pod fašizmom pa moram priznati, da mi ni všeč, da na vrat na nos italijanskemu dnevu spomina nasprotujemo z našim. Kot da se oboji ponovno vkopavamo in nam

manjka samo še to, da bi se malo obstreljevali. Občutek imam, da je vladajoča koalicija vrgla to kost Primorcem tudi v notranjepolitične in predvolilne namene. Trpljenje Primorske pod fašizmom namreč ni od danes, da mu hitimo ravno sedaj postavljati poseben spominski dan. Sprašujem se tudi, kako to, da slovenske oblasti, ki jim je kar naenkrat to trpljenje tako pomembno, niso zmogle v svojih stikih z Italijo ne v zadnjih petnajstih letih ne desetletja pred tem rešiti statusa bazoviških žrtev, ki se v sodnih analih še vedno vidijo kot teroristi, pa čeprav je italijanski parlament zgodaj po vojni razglasil za nične vse obsojbe posebnih sodišč. Kot ni nobenega opravičila, da niso te žrtve v preteklih petdesetih letih dočakale enega samega protokolarnega obiska slovenskih oblasti, kot je bilo to z obžalovanjem ugotovljeno na zadnjem občnem zboru društva Tigr v Vipavi. Z izjemo kratkotrajne vladavine koalicije Slovenija, ko sta se jim prišla uradno pokloniti takratni predsednik vlade Andrej Bajuk in obrambni minister Janez Janša. Mislim, da eni in drugi potrebujemo predvsem dostojanstveno pravno dejanje, z močnim moralnim nabojem, kot se je to zgodilo med Nemci in Poljaki oz. Čehi. Vendar je Italija zavrnila nekaj tovrstnih pobud Slovenije, kar pomeni, da ni dozorela za spravo. Drugače tudi ni moglo biti, ko pa je pol stoletja skrivala pred lastno javnostjo svoje vojne zločine in ustvarjala lačni občutek o domnevni veliki zgodovinski krivici, ki naj bi ji bila storjena, kar kliče bolj k revanši kot pa k spravi. Zato bo treba s tem počakati na boljše čase. Če se pa bomo spričo vseh teh okoliščin odločili tudi za naš dan spomina, potem se mi zdi dan požiga Narodnega doma v Trstu kot najbolj primeren, saj se je ravno s tem dejanjem nekje začela velika Kalvarija primorskega ljudstva pod fašizmom.

Milan Gregorič

Jurij Paljk GLOSA

O žolci

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika dobite pod geslom žolca podatek, da se ji na Slovenskem reče tudi žolica, medtem ko jo na Vipavskem poznamo kot "žepco" in na Goriškem kot "žuč".

Seveda pa je ta za današnje čase nevsakdanja jed, ki so jo nekoč pri nas predvsem na kmetih pripravljali za Veliko noč, po Slovarju slovenskega knjižnega jezika "polprozoma, poltrda jed iz kuhanih svinjskih parkljev, glave" in tudi "temu podobna snov", in kot primer, da je res tako, naš Slovar navaja: "zvarek se je strdil v žolco".

Tisti, ki smo srednjih let in starejši ljudje, imamo na žolco take in drugačne spomine, saj ta jed, ki so jo naše matere in stare matere kuhale na veliki teden, da je bila pripravljena za Veliko noč, ni bila in ni vsem všeč. Mimogrede še povem, da sam nisem vedel, da so žolco pri nas kuhali tudi iz svinjskih parkljev, ker sem

vedno videl mamo, kako je dajala v lonec, v katerem je skuhalo "žepco", druge prašičje kose mesa, vedno seveda mastne, take, ki jih drugače ne uporabljajo za pripravo okusnih jedi. Pa ne dvomim v verodostojnost Slovarja slovenskega knjižnega jezika, ne zato, ker bi se jezikoslovci nikdar ne motili, ampak predvsem zato, ker gre za slovensko narodno jed in tudi za žolco, kot za slovenski jezik, velja pravilo, da se spreminja iz kraja v kraj. Žolca je najbrž bila drugačna od naše nekje na Gorenjskem, ker to velja za vse navade in še posebej za narečja in narodne jedi. Zato večkrat rečemo, da so narodne jedi bogastvo, kot reče mo tudi, da je slovenski jezik narodno bogastvo, ker ima veliko narečij.

Nikdar nisem maral "žepce", tudi takrat ne, ko sem bil majhen in jo je mama naredila o Veliki noči veliko. Snežno beli krožniki, v katere je nalila vročo mastno juho, iz katere je potem nastala žolca, so pred Veliko nočjo dobesedno pobelili

tla v kleti, kamor je mama bila odnesla vročo skuhan žolco, da se je v hramu na hladnem in daleč od otrok ohladila. Običajno je v vsak krožnik dala še lovorjev list, dva, kot je tudi dodala pol pirha in naredila imeniten krožnik. Čez noč se je žolca strdila in bila je nared za velikonočno malico, kosilo. Mamina "žepca" je morala biti nekaj izjemnega, ko pa so gostje tako radi segali po njej, posebno mestni ljudje so vedeli, da jo bodo pri nas doma za Veliko noč gotovo dobili.

Tudi letos sta z maminim obiskom za Veliko noč prišla k nam domov v Furlanijo dva krožnika "žepce", kot je bil v pletenem košu, s snežno belim prtikom pokritim, kot se za Veliko noč spodobit, tudi kosček kuhanega plečeta, edinega pravega velikonočnega kuhanega pršuta mojega otroštva, kos blagoslovljenega maslenega kruha, doma spečena potica z domačimi orehi, blagoslovljeni pirhi, hlebec v krušni peči spečenega kruha in pa seveda domači hren ter zraven buteljka domačega vina. Za otroke je mama spekla še

velikonočne menihe in ptičke, preprosto pecivo, ki ga imajo vsi otroci še danes radi, pa čeprav so polni raznih "kinder jajčk in merendin".

Ker nimamo kleti, je žena dala žolco v hladilnik, ki ga v mojem otroštvu ni bilo, ker ga takrat ni bilo skorajda nikjer, v naši vasi zagotovo ne.

Najprej smo hladilnik videli v filmih na črno-belem televizijskem ekranu, potem smo o njem slišali pripovedi, končno smo zrasli in ga tudi sami kupili. Ko smo zrasli, smo imeli hladilnik, a žolce vanj nisimo dajali, ker so naše matere kuhale o Veliki noči vedno manj žolce iz preprostega razloga, ker je nismo hoteli več jesti.

"Za koga bom žolco kuhala, če pa je nihče ne je?" je bilo vprašanje, ki ste ga tudi sami slišali.

In je šla še žolca nekam v pozabo, da so jo lahko zato boljše restavracije končno uvrstile med "izvrstne domače specialitete". Še to smo pozabili, da je bila žolca le preprosta kmečka jed.

paljk@noviglas.it

SLOVENIJA

Svetovni slovenski kongres

Večer izza kongresa

Tak je bil naslov srečanja, ki ga je v Ljubljani organiziral Svetovni slovenski kongres, govorilo pa se je o slovenski manjšini v Italiji in o neizvajanju zaščitnega zakona.

Gost večera je bil svetovalec na Deželi F-Jk za Slovensko skupnost dr. Mirko Spazzapan, katerega sta uvedla predsednik Svetovnega slovenskega kongresa mag. Stanislav Raščana in njegov predstavnik v Italiji Marjan Terpin. Med govorniki sta bila še dr. Rafko Dolhar in Dino del Medico.

Spazzapan je izpostavil vlogo slovenske stranke v Italiji in položaj, v katerem se je znašla slovenska manjšina v trenut-

ku, ko predsednik Ciampi ni še podpisal dekreta, s katerim bodo začela veljati določila zaščitnega zakona št. 38/01.

Slovenska manjšina pa potrebuje zaščito v celotnem Trstu, brez katere si ne more zamisljati kakršnekoli vloge zakona 38 iz leta 2001.

Na predlog predsedujočega mag. Stanislava Raščana bo Svetovni slovenski kongres naslovil na predsednika slovenske države Janeza Drnovška pismo s pozivom, naj pri predsedniku Italije Ciampiju poseže za podpis takega dekreta, ki bo zadovoljil slovensko manjšino, ne pa omejeval že ustaljenih pravic.

Mejo med Slovenijo in Hrvaško bo določilo mednarodno razsodišče Izključitev SLS iz vladne koalicije v občutljivem obdobju pred vstopom v EU

Pomembnejši dogodki v preteklih dneh dokazujejo vrzeli in pomanjkljivosti na raznih področjih, ki bi jih morala obvladovati in usmerjati država, so pa nemara tudi posledica nerazumevanja, ki se je lotila političnih strank v zapletenem obdobju pred vstopom Slovenije v EU in v kampanji za letošnje volitve v evropski parlament in Državni zbor. Javna občila objavljajo čedalje več polemik med strankami, v katerih dokazujejo in utemeljujejo svoja stališča in "resnice" o vsem najvažnejšem, kar se dogaja v državi. Objavljenih je bilo več komentarjev o tem, kakšni naj bi bili pravi cilji Foruma 21, ki ga je spodbudil in je tudi njegov predsednik bivši državni poglavar Milan Kučan. Nekateri avtorji prispevkov so zavrnili trditve, da je Društvo Forum 21 po svojih težnjah pravzaprav enako krogu intelektualcev zbranih okoli Nove revije. Taki primerjavi in stališčem je nasprotoval tudi akademik Niko Grafenauer (na sliki), pesnik, prevajalec, literarni kritik, esejist in od začetka izhajanja glavni urednik Nove revije v intervjuju, objavljenem v novi številki tedenskega magazina, Mag. 5 tezo, da bo Forum 21 pravzaprav varianta Nove revije, se nikakor ne strinja, "Forum 21 pa se ne bi pridružil niti, če bi ga povabili."

FOTO DPD

Pisana in elektronska občila se še zmerom precej ukvarjajo z referendumom o tako imenovanem tehničnem zakonu o izbrisanosti, o čemer pa stališča strank ostajajo nespremenjena. Opaziti je zadrego LDS, ZLSD in demokratične stranke upokojenec, ki so državljane vabile k bojkotu referenduma, le-ta pa je uspel tako glede udeležbe kot izida. Opozicijske stranke najbolj kritizirajo notranjega ministra dr. Rada Bohinca, ker je v protireferendumski kampanji prednjačil, se sprenevedal in se opredeljeval zoper tehnični zakon o tako imenovanih izbrisanosti, čeprav je bil on njegov avtor. LDS in ZLSD svoje kritike najbolj uperjata proti Janezu Janši, predsedniku SDS, ki je morda najbolj zaslužen za uspeh referenduma. Janšo je najbolj ostro, skoraj brutalno, napadel privrženec LDS Mile Šetinc v kolumni, objavljeni 8. t.m. v ljubljanskem časniku Dnevnik. Zapisal je namreč, "da je proti vodniku Janezu

koroški glavar Jörg Haider nedolžno gobezdalo."

Med pomembne dogodke v prejšnjem tednu, ki bodo zagotovo vplivali tudi na izide parlamentarnih volitev, spada izključitev (nekateri pravijo izgon) SLS iz vladne koalicije. Sklep o tem je sprejel premier in predsednik LDS Anton Rop z utemeljitvijo, da je Slovenska ljudska stranka prekršila koalicijsko pogodbo in se zato sama izločila iz vladne koalicije. Kriva naj bi bila, da so njeni poslanci glasovali za nezaupnico ministru za zdravje dr. Dušanu Kebru in ministru za notranje zadeve dr. Radu Bohincu. Še bolj pa je Anton Rop SLS zameril, ker je podprla referendum o tehničnem zakonu o t.i. izbrisanosti.

Dr. Janez Podobnik, predsednik SLS, je obtožbe predsednika največje vladne stranke zavrnil in poudaril, da Slovenska ljudska stranka "ne sedi na dveh stolih, ampak le na stolu SLS in njenih volilcev." Ministri iz te stranke so izstopili iz vlade, Anton Rop pa jih je nadomestil s strokovnjaki oz. nestranskih oseb. Na ministrskih foteljih pa bodo ostali samo šest mesecev, do državnozbornih volitev v letošnji jeseni. Dosedanje ministre za pravosodje, kmetijstvo in za promet, Ivana Bizjaka, Francija Buta in Jakoba Preščenika, bodo po opravljenih predstavitev v parlamentu nadomestili: dosedanja generalna državna tožilka Zdenka

Cerar, ki bi postala ministrica za pravosodje, dekan Veterinarske fakultete Milan Pogacnik bo postal minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, prof. dr. Marko Pavliha s fakultete za pomorstvo in promet v Portorožu pa naj bi bil imenovan za novega ministra za promet.

O novih ministrih bo Državni zbor odločal v ponedeljek, 19. aprila. Tedaj naj bi na mesto ministrice za gospodarstvo Tee Petrin, ki odhaja v diplomacijo, in na mesto dr. Janeza Potočnika, ki bo postal evropski komisar, izbrali novi osebnosti.

V ODNOSIH S HRVAŠKO NIČ NOVEGA

Ministra za zunanje zadeve Slovenije in Hrvaške, Dimitrij Rupel in Miomir Žužul, se na srečanju v Ljubljani, 9. t.m., nista sporazumela o nobenem izmed sporov oziroma nerešenih vprašanj med državama.

Razlike med stališči obeh sosednjih držav se zdijo nepremostljive. Spričo tega spoznanja sta zunanja ministra ugotovila, da bi spor o državni meji poskušali premostiti s posredovanjem mednarodne arbitraže (razsodišča). Toda postopki in priprave na možno arbitražo bodo trajali vsaj do konca tega leta, kar tudi kaže, da bodo nerešena vprašanja med Slovenijo in Hrvaško očitno še dolgo obremenjevala odnose med državama.

Marjan Drobež

Na trgu pred železniško postajo v Novi Gorici O prehajanju meje po vstopu Slovenije v EU

V Novi Gorici se je v sredo, 14. aprila, začelo redno zasedanje Stalne mešane slovensko-italijanske komisije za izvajanje Videmskega sporazuma o maloobmejnem potniškem prometu med državama. Obravnavali so vprašanja, ki so jih že predhodno preučili pristojni policijski, carinski in drugi strokovni organi, o katerih pa dokončno odloča omenjena Stalna mešana komisija. Na zasedanju v Novi Gorici, ki poteka tudi v četrtek, 15. t.m., razpravljajo predvsem o postopkih in režimu prehajanja slovensko-italijanske meje po 1. maju, to je po

sprejemu Slovenije v EU. Tako obravnavajo tudi predlog o vzpostavitvi maloobmejnega prehoda II. kategorije za imetnike prepustnic, skladno z Videmskim sporazumom. Nov prehod bi zgradili na trgu pred železniško postajo v Novi Gorici, ki ga sedaj urejajo skladno z usmeritvami sosednjih občin Nove Gorice in Gorice.

Slovenski del Stalne mešane komisije za izvajanje Videmskega sporazuma vodi Jože Šušmelj, državni podsekretar v slovenskem zunanjem ministru.

M.

Pristojni urad vlade so pred dnevi ukiniteli V Sloveniji še 453 beguncev iz nekdanje SFRJ

Pred nekaj dnevi so ukiniteli urad vlade za priseljevanje in begunce, ki je bil ustanovljen leta 1992 zaradi velikega števila beguncev iz območij nekdanje Jugoslavije, kjer je trajala vojna. Od tedaj je v Sloveniji dobilo zatočišče okoli 70 tisoč beguncev, po večini iz Bosne in Hercegovine in s Kosova. Kljub temu da je vojna že zdavnaj končana, pa se nekateri begunci še zmeraj ne morejo vrniti domov, ker so bili njihovi domovi zažgani ali kako drugače uničeni, drugi pa se zaradi obstoječih nacionalnih napetosti in so-

vraštva, ki še trajajo, boje vrniti v domače kraje. Zaradi tega se v sedmih nastanitvenih centrih še zmerom nahaja 453 oseb, ki so imele status upravičenca do začasnega zatočišča. Med njimi je 273 t.i. posebej ranljivih beguncev. V Sloveniji je tudi 95 oseb s statusom azila.

Vlada je sprejela novo uredbo o pravicah in dolžnostih beguncev, ki bodo, kot kaže, za zdaj ostali v Sloveniji. Usklajena je s standardi in predpisi, ki jih je določila Evropska unija.

M.

Tudi v Brdih slovesno ob vstopu Slovenije v EU Prireditve z naslovom "Brda 2004" bodo v vasi Šmartno

V Sloveniji bodo v dneh od konca aprila pa do 22. maja organizirali veliko najrazličnejših prireditev in slovesnosti ob zgodovinskem 1. maju, ko bo država postala polnopravna članica EU. Za njihovo izvedbo je vlada namenila 250 milijonov tolarjev, znatni pa bodo tudi prispevki posameznih občin,

med njimi nemara največ mestne občine Nova Gorica.

Pomembna slovesnost bo zlasti na novem trgu pred železniško postajo v Novi Gorici, kjer bodo simbolično odstranili kovinsko žico, ki je na tem območju označevala državno mejo med Slovenijo in Italijo. Pričakujejo nekaj tisoč udeležencev iz Nove

Gorice in Gorice, osrednja govora na slovesnosti 30. aprila zvečer pa bosta imela predsednik evropske komisije (vlade) Romano Prodi in slovenski premier Anton Rop.

Zupan občine Brda je sporočil, da bodo slovesnost ob vstopu Slovenije v evropsko povezavo pripravili tudi pri njih, in sicer v vasi Šmartno. Potekala bo od 29. aprila do 2. maja s skupnim naslovom "Brda 2004". V vabilu Slovincem je zapisal, "naj pridejo v Brda, natančneje v

idilično srednjeveško vasico Šmartno, ki je vse do sedaj ohranila tipično podobo taborskega naselja in je zato proglašena za kulturni spomenik. "Brda 2004" bo prireditve, na kateri boste lahko v družbi ljudi dobre volje uživali ob pokušanju briških kulinarčnih dobrot in naših avtohtonih vin. Vabim vas na briško frtaljo in kozarček rebule", je v svojem vabilu k udeležbi še zapisal župan občine Brda Franc Mužič.

M.

SSG / Abonmajška sezona v Gorici

Gostovanje SNG Nova Gorica s Plešasto pevko

Po Havlovih enodejankah *Avdijanca* in *Protest* v izvedbi Slovenskega stalnega gledališča in režiji Dušana Mlakarja so si, z rahlim zamikom od načrtovanega datuma, v ponedeljek, 29. marca, v Kulturnem domu v Gorici tudi goriški abonenti, na večeru združenih abonmajev - predstava je bila opremljena z italijanskimi nadnapisi -, končno lahko ogledali legendarno postavitev Ionescovega dela *Plešasta pevka* z odličnim igralskim sestvom Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica in v genialni režiji Vita Tauferja (na sliki). Ta čudovita odrska postavitev najbolj znanega dela francoskega komediografa Eugena Ionesca, najzlahtnejšega predstavnika teatra absurda, je novogoriško premiero doživela pred devetimi leti (20. aprila 1995) in od tedaj se zmeraj znova z nezmanjšano bleščavo in jedko sporočilnostjo javlja na slovenskih in tujih odrih ter svetovnih festivalih. Doživela je že nad 150 ponovitev in vsakič je bila deležna laskavih ocen publike in kritikov. Vito Taufer je z igralci Janezom Starino, Ivom Barišičem, Radošem Bolčino, Iztokom Mlakarjem, Stane-

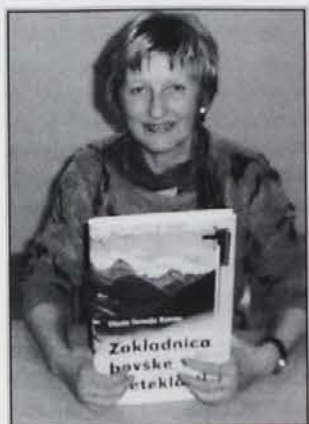
tom Lebanom in Petrom Musevskim (občasno ga nadomešča Primož Pirnat), ustvaril enkratno predstavo, ki z markantno bistrino izpostavlja Ionescovo kritiko družbe, nezmogne več nikakršne komunikacije in globljega pogleda vase in v svojo razčlovečenost. Z zasedbo ženskih vlog z moškimi igralci, ki so z izostreno gestikulacijo in mimiko zarisali prave karikature dramskih likov, je še ojačil groteskno komičnost, nelogičnost in absurdnost samega odrskega dejanja in podkrepil Ionescove odrezave, a tako povedne replike.

Kdor se zna prepustiti trpi magičnosti Ionescovega miselnega razpredanja, ne more ostati ravnodušen do njegove humorne ostrine in neizprosne razgaljanja praznine človeškega duha.

IK

Ohranjeni kulturni zakladi v spomin na prednike

O bovški preteklosti

Izšla je tretja knjiga Terezijske Vlaste Komac (na sliki), Zakladnica bovške preteklosti

sti. V njej zajema avtorica družbeno, kulturno in gospodarsko preteklost na Bovškem.

Knjigo so prvič predstavili v bovškem Kulturnem domu. O njej je spregovorila avtorica, zgodovinar Tomaž Pavšič in založnik Damijan Bogataj. Večer sta obogatila Ivo Jelinčič s citrmi in recitatorka Monika Ivančič.

Že v svojih dosedanjih dveh knjigah predstavlja Komačeva zbrano etnografsko gradivo. Najobširnejše je sedanje delo, ki priča, kako so ljudje v tem prostoru

živeli, predvsem v zadnjih treh stoletjih.

Bralca prevzema neka toplina, ko knjigo prebira in ob vsaki misli čuti tenkočutno ljubezen njene ustvarjalke. Takole je npr. zapisala: "Kako bi naš človek, ki sta mu nenehni napor in trud upognila hrbet, mu ustaljeni gibi vrisali sledi v roke, celo poteze na obrazu, obdržal pokončno hojo; kako ti ljudje ne bi ljubili svoje zemlje, ko je bila vsaka grudica prsti prepojena z njihovim znojem, s skrajnim potrpljenjem in zvesto navezanostjo na laze in strmice, ki so se jih okenili samo zato, da bi se ohranili? Prav zato zaslužijo vso našo zahvalo in priznanje, saj od tod rastejo tudi naše korenine."

MM

POKLICI

"Iskreno povedano, najraje bi bila učiteljica telovadbe! Nikdar si nisem mislila, da bom šivilja". Tako je z običajnim toplim, prijaznim nasmehom izpovedala Nevenka Colja Tomašević, doma iz Brij na Vipavskem, vodja šiviljskega oddelka pri SNG Nova Gorica. Pogovarjali sva se v podolgovati podstrešni sobi vile Lenassi v Solkanu, v kateri si merijo kostume navadno pred premiero izredno živčni igralci in "takrat je najbolje, da tiho uredim svoje. Sicer pa raje delam z igralci kot igralkami" je dodala, smeje se. "Ker v šoli nisem bila preveč pridna, težave mi je delal tuj jezik, in ker izhajam iz take družine, v kateri je bilo najbolj pomembno delo, so mi svetovali, naj se usmerim v tako šolo, v kateri ne bo tujega jezika. Tako sem šla za šiviljo". Tri leta je obiskovala poklicno šolo v Ljubljani. "Pol leta sem hodila v šolo, pol pa na prakso". Poklica se je izučila v Braniku pri pok. gospe Ani Birci in bila zadnja med vajenci, ker se je gospa za njo upokojila. Tam je v zadnjem letniku izdelala kar štiri poročne obleke. "Delali smo prav po starem, od sedme ure in pol zjutraj do šestih zvečer, kar je bilo vse prej kot lahko pri petnajstih letih. Nismo imele sploh dopusta, kot so ga imeli vajenci v podjetjih, ki so delali po osem ur dnevno". Svoje prvo delo je dobila na Idealu v Novi Gorici in tam delala sedem mesecev. "Tam ni bilo lepo, ker delo ni bilo ustvarjalno. Bili smo stroji". Ko je spoznala

Simona Kovačiča, ki je delal v PDG in ji povedal, da bi v gledališču rabili šiviljo, je z veseljem sprejela novo delovno mesto. Takrat je bilo PDG še v Solkanu, uprava pa v Novi Gorici. "Stara sem bila devetnajst let in z velikim pričakovanjem sem šla v gledališče. Bilo je prvega aprila 1977. Peljali so me po ozkih stopnicah v šivalnico, ki je bila vsa umazana, zanemarjena, polna pajkov, ker šest mesecev ni bilo tam šivilje. Zdelo se mi je, da sem Trnuljčica. Prvič je izdelala kostume pod vodstvom kostumografke Marije Vidau v predstavi Balada o trobenti in oblaku v režiji Janeza Povšeta. "Čeprav sem bila zelo mlada, je delo steklo. V začetku je bilo težko, ker nisem imela nikogar, da bi mi dal kak nasvet. Dosti so mi pomagali kostumografi. Nadzorovali so me, a vendar sem z leti vzljubila svoj poklic. Moja trma in moj značaj sta

mi veliko pomagala, da sem vztrajala". Včasih je delala cel dan in še ponoči. L. 1981 je šla v Maribor na konfekcijski modelar, peto stopnjo srednje šole, da je lahko postala leta 1983 vodja fundusa in šiviljskega oddelka. Ko sem jo vprašala, če je delo težko, mi je dejala, "če imaš rad gledališče, te to zaslouji kot nekakšna droga. Delo je pač drugačno kot v navadni šivalnici. Vedno iščeš nove kroje tudi za stare stilne stvari". Sama v gledališču ni namreč dobila nobenih krojev, morala si je sama vse ustvariti. "Sicer pa vedno rada prihajam delat; ni mi težko. Delam z različnimi ljudmi, s kostumografi se dobro razumem, če znajo razložiti, kaj želijo. Drugače ni zadovoljen nihče". Zadnje čase ne dela več pozno v noč, kot je včasih, razen za velike predstave, kot npr. za Keana IV., ko je s pomočnicami šivala tudi moške obleke. "Naše delo je tako, da ga moraš dokončati do premiere, nihče pa ti ne ukazuje, kako naj ga razporediš". Ko sta bila njena otroka majhna, si je včasih delo nosila tudi domov.

Ker zelo ljubi rastline, jo te bujno obkrožajo tudi na delovnem mestu, kot doma.

IK

Cenjeni beluši

Gojenje špargljev

Neki bralec našega tednika nas je prosil, da bi kaj napisali o gojenju špargljev oz. belušev. Gre za zahtevno trajno kulturo, ki je bila zelo uveljavljena in cenjena zlasti na Goriškem, terja pa kar veliko dela zlasti ob določenih mesecih, čeprav daje gotovo tudi veliko zadoščanja.

Že priprava nasada zahteva precejšnjo pozornost. Najprej moramo skrbno izbrati zemljišče, na katerem mislimo zasaditi šparglje. To velja zlasti, če razmišljamo o trženju pridelka, saj mora nasad trajati vsaj 10 - 15 let. Zemljo pa bi morali začeti pripravljati že jeseni. Upoštevati moramo, da ima pri špargljih izredno važno vlogo koreninski sistem. Saj ima ob redni rastni in prehranjevalni nalogi predvsem vlogo skladiščenja rezervne hrane, ki spomladi služi za rast novih poganjkov. Vedeti moramo, da je neoseneli koreninski sistem zelo občutljiv na napade parazitov in na pomanjkanje kisika v tleh. Ustreznost zemljišča se zato odraža tudi na kakovosti poganjkov. Zaradi tega mora biti zemlja, na kateri mislimo pripraviti nasad, propustna in odcedna. Težka ilovnata zemlja ni dovolj prezračena in to povečuje občutljivost za napad škodljivcev, posledica pa je zmanjševanje pridelka in celo propad špargljišča. V veliki večini leg pri nas sicer ni nevarno, da bi imeli težave s podtalnico, vendar je dobro vedeti, da mora biti nivo talne vode vse leto pod enim metrom globine. Dobro je zato, da izbiramo lažja tla, ki se spomladi hitreje ogrejejo, kar prispeva, da poganjki rastejo hitreje, zato so mehkejši in manj vlaknati. Posebej za beluše, se pravi za beljeni špargelj, je potrebno, da so tla peščena, lahko tudi z manjšo prisotnostjo ilovice, a brez kamenja, drugače so poganjki slabše raščeni in nižjega kakovostnega razreda. Kdor nima ustrezne površine, bo moral, če hoče uspešno gojiti to plemenito

povrtnino, navoziti potreben pesek, ki ga mora premešati s težjo ilovnato zemljo. Peska naj bo vsaj 50%, še bolje bo, če bo delež peska na površini do 75%. Pri gojenju je namreč potrebno zasipati rastišče in ustvariti dovolj rahle grebene zemlje, v katerih se belijo šparglji.

Nasada ne bomo pripravili na površinah, na katerih

smo v prejšnjih letih gojili krompir, korenovke in tudi ne detelje, ker je na takih površinah gotovo prisotna gliva, ki povzroča gnilobo korenin. To bi pomenilo, da bi nam nasad propadel v nekaj letih. Prav tako mora iz istih razlogov miniti vsaj deset let, da na isto površino ponovno posadimo šparglje.

Kot rečeno, je treba zemljišče temeljito pripraviti že vsaj pol leta pred spomladansko posaditvijo trajnega nasada. Glede na strukturo tal se odločimo za rigolanje (globoko oranje) do 90 - 100 cm ali bolj plitvo oranje. Navadno zadošča, da orjemo 60-70 cm globoko, da izboljšamo odcednost tal. Ob tem bomo površino založno gnojili. Dobro bo zato, da damo analizirati prst. Če zemljišče ne vsebuje dovolj organske snovi, ga pognojimo s 50 do 80 t/ha zrelega hlevskega gnoja, glede fosforja in kalija pa priporočajo 125-150 kg/ha P₂O₅ in enako količino K₂O za založno gnojenje. Tako globoko preorana površina bo vsi zimo počivala, na spomlad bomo plitvo preorali in izrav-

nali zemljišče ter nato naredili sadilne jarke, ki naj bodo kakih 30 cm globoki, na medvrstno razdaljo nekoliko vpliva tehnologija pridelave in vrsta špargljev, ki jo mislimo gojiti, vsekakor niha med 2 - 3 metri. Če mislimo gojiti zelene šparglje, je medvrstna razdalja lahko ožja, če pa gojimo beluše, moramo upoštevati, da bomo morali nasadom delati grebene, torej potrebujemo večjo medvrstno razdaljo. Vedeti moramo tudi, da so redkejši nasadi manj podvrženi glivičnim boleznim, ker so bolj zračni.

Gostota sajenja je spet odvisna od tega, če imamo v mislih beluše ali zelene šparglje. Za beluše je priporočljivo saditi na razdaljo 33 cm, zelene lahko nekoliko bolj na gosto. Sadikam ne prikrajšamo korenin, očesa na sadiki pa naj gledajo v smeri vrste. Važno je, da si sadike nabavimo pri priznanih gojiteljih, sicer tvegamo, da s sadilnim materialom prinesemo v nasad glivične bolezni. Dobijo se tu-

di majhne 8 - 10 tednov stare sadike v lončkih ali zemeljskih kockah, to nam podaljša dobo sajenja, manjša pa je tudi možnost vnašanja nevarnih bolezni.

V prvih dveh letih bomo nasad špargljev predvsem redno pleli, ga namakali, dognojevali in škropili proti boleznim. Ko bo jeseni nadzemni del rastline porumenel, ga bomo porezali in zažgali, da uničimo bolezni in škodljivce, ki na njem gostujejo. V tretjem letu bo nasad stopil v rodnost. Če hočemo beluše, bomo takrat začeli zasipati vrste in ustvarjati grebene, tako da mladi poganjek ne pogleda iz zemlje. To je zelo važno za tržno kakovost pridelka. Ob koncu sezone, ki navadno ob ustreznem vlažnem in toplim vremenu traja v polni rodnosti do osem tednov, grebene razgrnemo in zemljišče skrbno obdelamo, da izboljšamo prezračeno tal. Takrat nasad dognojimo.

Zelene šparglje pa gojimo na ravni površini. Poganjke pobiramo, ko so visoki približno 20 - 30 cm in jih lomimo tik ob tleh.

SLOVENIJA

Vinogradnik Aleš Kristančič na znani RTV postaji BBC WORLD

Med obiskom v Sloveniji je ekipa britanske RTV postaje BBC WORLD, ki pripravlja posebno TV oddajo o sprejemu Slovenije v EU, obiskala tudi znano vinogradniško posestvo Movia v Ceglem v Brdih. Posnela je pogovor z znanim vinogradnikom in vinarjem Alešem Kristančičem, ki zaradi kakovosti svojih vin in uspešne prodaje pridelka iz svojih vinogradov tudi na najbolj zahtevnih tržiščih v tujini velja za vzor slovenskega pridelovalca vin. Po omenjeni TV oddaji v dveh ob 1. maju si bo svoj sloves zagotovo še povečal. V kmetijskem oz. vinogradniškem gospodarstvu Movia v Ceglem so

lani pridelali okoli sto tisoč steklenic različnih vrst vina. Od tega so kakih 70 tisoč steklenic prodali v tujino, tudi v ZDA in Italijo, preostalih 30 tisoč steklenic pa so namenili slovenskemu tržišču.

14

ČETRTEK,
15. APRILA
2004

Stojan Pahor NASVETI VARČEVALCEM

PISMO BRALCA

Po prodaji stanovanja imam na razpolago 70.000 evrov na tekočem računu. Trenutno se svetovno gospodarstvo nahaja v krizi. Sprašujem. V sedanjih ekonomskih razmerah, katera je najbolj primerna naložba za moj kapital? M.L.: Gorica.

Svetovno gospodarstvo se premika v pozitivno smer. V zadnjem času je prišlo do izraza izboljšanje gospodarske konjunktore predvsem v ZDA. Vodilna gospodarska velesila v svetu je začela ustvarjati sprejemljivo stopnjo novih delovnih mest, kar je predpogoj za konstantno in dolgoročno ekonomsko rast. Ameriška Centralna Banka je že pripravljena na dvig ključne obrestne mere, ker meni, da se gospodarske razmere obracajo na bolje. Stanje ekonomije se krepko izboljšuje tudi na Japonskem, za katero je bil značilen večletni "gospodarski molk". V tem okviru realnega optimizma nekoliko zaostaja Evropska unija.

Preden se investitor odloči za vlaganje svojih prihrankov, mora začrtati cilje, ki jih želi z naložbo doseči (varčevanje za otrokov študij, za starost, za nakup, ki ga bo izvedel v naslednjih letih, želja po hi-

trem zaslužku, itd.) Z jasnim ciljem varčevalec lažje določi, kakšne vrednostne papirje (bolj ali manj tvegane oziroma donosne) bo vključil v svoj osebni portfelj.

Na sestavo portfelja vplivajo vsaj štiri stvari. 1) **Trajanje naložbe.** Če ima investitor namen prodati vrednostne papirje čez pet mesecev, je sestava portfelja povsem drugačna od tistega vlagatelja, ki se je odločil za rok petih let. Tem krajši je čas, manj lahko varčevalec tvega. Zaradi tega mora biti investicija tembolj likvidna. Varčevalec lahko izbira med kratkoročnimi (od 1 do 3 let), srednjeročnimi (od 3 do 5 let) in dolgoročnimi investicijami (nad 5 let). 2) **Likvidnost portfelja.** Od slednjega je odvisna hitrost preoblikovanja vrednostnih papirjev v denarna sredstva v primeru nepredvidenih dogodkov. Tako imenovani likvidnostni investicijski skladi (money market, short term bond) omogočajo varčevalcu takojšnje unovčenje kapitala. Delnice, oziroma delniški in obvezniški skladi so sorazmerno manj likvidni. Vlagatelj lahko sicer v vsakem trenutku unovči glavnico, vendar lahko izgubi del vrednosti. 3) **Pripravljenost na tveganje.** Vsaka investicija nosi določeno stopnjo rizika.

V povprečju prinašajo bolj tvegane naložbe višji donos. 4) **Družinsko premoženje.** Varčevalec mora upoštevati višino osebnih dohodkov. Okvirno mora vedeti, koliko znašajo mesečni tekoči stroški za potrebe družine. Dodatno mora vzeti v poštev že obstoječe investicije in predvsem bodoče izdatke (nakup avtomobila, vzdrževanje hiše ali stanovanja, itd.).

Tudi za vas, spoštovani bralec Novega glasa, je potrebna predhodna analiza v luči komaj navedenih faktorjev. Šele v drugi fazi boste pomislili, katere naj bi bile najprimernejše storitve za ovrednotenje vašega kapitala. Če del razpoložljivih sredstev lahko "odmislite" vsaj za 5 let, določen odstotek kapitala naslovite na delniške sklade. Ostalo lahko preusmerite v obvezniške storitve, vendar se boste morali zadovoljiti z manjšimi rezultati. Priporočam vam investicijske sklade. Slednji so edina finančna storitev, ki upošteva načela razpršitve kapitala z zemljiškega, delniškega in obvezniškega vidika.

Bralci lahko sodelujejo pri naši rubriki z vprašanji in pripombami. Elektronska pošta: s.pahor@tin.it.

Goriški višješolci o skupinskem izletu Dolga pot v Umbrijo

V ponedeljek, 8. marca, nas je čakal hladen jutranji dan. Že zgodaj smo se zbrali pred šolo in se z avtobusom odpravili na dolgo potovanje v Umbrijo. Za večino dijakov Državnega tehničnega, industrijskega in poklicnega zavoda Zois, Vega in Cankar je bil to prvi skupni izlet. Ko smo

se vozili mimo Bologne, smo občudovali zasneženo pokrajino. Zgodaj popoldne smo se ustavili v prvem načrtovanem kraju Gubbio. To je pomembno srednjeveško mesto, ki so ga ustanovili Umbri. Na to nas spominjajo Eugubinske table, ki so med najstarejšimi dokazi stare italške

kulture. Ogledali smo si srednjeveško Palačo konzulov in s trga občudovali hribovito pokrajino in zanimive srednjeveške hiše ter trge. Prenočili smo v kraju Santa Maria degli Angeli in zgodaj zjutraj obiskali bližnjo cerkev Porcijunkule, kraj, kjer je umrl sv. Francišek. Od tod nas je pot

vodila do bazilike, kjer je tudi on pokopan. Spodnja cerkev je mračna in skrivnostna. Ste ne prekrivajo freske in motivi pomembnih italijanskih slikarjev, npr. Simone Martini, zlasti pa Giotto. Najznamenitejša je poslikava zgornjega dela cerkve, kjer je toskanski mojster ustvaril na stenah ciklus fresk iz življenja asiškega svetnika. Kljub katastrofalnemu potresu ohranjajo slike še danes velik čar za obiskovalce. Večer smo zaključili z obiskom bližnjega srednjeveškega umbrijskega mesta Spello. Tretji dan nas je čakal obisk glavnega mesta te dežele, in sicer Perugia. Na parkirišču pred vhodom v mesto je že bil prijazen vodnik Eugenio, ki nam je najprej prikazal zanimivo zgodovinsko podobo tega mesta. Ker je večji del zgodovinskega mesta zaprt za promet, smo se s parkirišča na obrobju odpravili peš proti mestnemu središču. Videli smo zanimivo srednjeveško podzemeljsko mesto, na katerem slovi del modernega mesta. Sprehodili smo se po korzu

Vannucci in si ogledali veličastno srednjeveško stavbo Palazzo dei Priori. Na robu te živahne ulice je še vodnjak, ki sta ga izdelala Nicola in Giovanni Pisano. Slednjega nam je zelo podrobno prikazal vodnik. Kratek postanek smo opravili tudi v bližnji katedrali. Popoldanski čas je bil namenjen ogledu srednjeveškega Spoleta, enega najlepših umbrijskih mest in znanega zaradi Festivala dveh svetov, ko se v tem umbrijskem mestu zbirajo ugledni umetniki s področja gledališke in operne umetnosti. Nekaj časa smo posvetili ogledu zunanje fasade in prostornega trga pred stolnico. Nekatere so zanimale tudi freske renesančnega slikarja Filippa Lippija in Druzov slavolok. Obisk 260-metrskega in 80 metrov visokega mogočnega mostu je zbudil v vseh močan vtis.

Drugo jutro je sledil obisk tovarne čokolade Perugia. Zgovorna vodička nam je najprej pokazala video, da smo spoznali sodobni postopek obdelave najokusnejšega njihovega izdelka Bacio

Perugina. Videli smo številne zaposlene, ki so ravno pripravljali čokoladna jajca za bližnje velikonočne praznike. Teško si predstavljamo, da stoji za takim sladkim in okusnim čokoladnim bombonom tako izdelana in načrtovana industrijska priprava. Dijaki Zois so v okviru projektnega področja o marketingu in proizvodnji čokolade pripravili anketo in postavili nekaj vprašanj spremljevalki, ki je orisala industrijsko strategijo multinacionalne Nestlé. Nekaj časa nam je preostalo še za nabavo tipičnih čokoladnih izdelkov. Začelo je deževati in preostal nam je še zadnji obisk Marmorskih slapov. Do kraja, ki leži v bližini Ternija, smo dospeli ravno ob času, ko so zapirali padec slapov. Na kratko smo si ogledali zaprtje padca in se odpravili na dolgo pot domov.

Teško je v nekaj stavkih povedati vse mogoče in različne vtise ob obisku te, s pašniki pokrite očarljive pokrajine, ki ji pravimo tudi zeleno srce Italije.

15

 ČETRTEK,
15. APRILA
2004

Izpopolnjevalni študij

Iz Ljubljane o Ljubljani in še o čem (1)

Mnogim pri nas ni znano, da imamo redno zaposleni slovenski "šolniki" v zamejstvu možnost, da se vsakih nekaj let za obdobje enega šolskega leta posvetimo izključno študiju, izpopolnjevanju v svoji stroki in v slovenščini.

V tem času ohranimo svoje delovno mesto pa tudi mesečno plačo; republika Slovenija pa nudi brezplačni študij na kakšni svoji fakulteti ter manjšo štipendijo.

Do pred nekaj leti je bila ta možnost omejena na tržaške šole, kasneje pa se je razširila na Goriško. Seveda so mesta omejena (osem). Potrebno je zaprositi za to deželno šolsko komisijo, pred-

ložiti ustrezen načrt izobraževanja in motivacije.

Pogodbo sta podpisali pred leti sosednji državi v sklopu osimskih sporazumov.

V tem šolskem letu sem tudi sama začutila, da potrebujem novih spodbud, poglobitve in strokovnega izobraževanja po več kot dvajsetletnem poučevanju na osnovni šoli.

Zaprosila sem za študijsko leto in možnost tudi dobila. Tako se je začela nova ljubljanska "pustolovščina"... Za enako izobraževanje se je odločila tudi mlajša kolegica Barbara Peršič iz Števerjana. Tako sva se povezali v pravi "zamejski duo" in kolovrativa vsepovsod po živahnih ljub-

ljanskih ulicah in seveda obiskujeva predavanja na Pedagoški fakulteti ali na "faksu", kot se tam reče. Od blizu spoznavava za naju precej novo okolje, saj sva doslej Ljubljano poznali le površno, oz. sva se v njej mudili le za krajša obdobja, izlete, kulturne pobude. A drugače je, če v nekem kraju redno živis določeno obdobje. Podobno usodo delijo z nama še Alenka Štoka, Nevenka Škrlić in Magda Jevnikar s Tržaškega. Seveda se v prestolnici rade srečujemo, če je le mogoče, saj imamo različne študijske obveznosti.

Ljubljanska "avantura" se je začela, že ko sva se z Barbaro odločili, da bova stano-

vali kar v Ljubljani med tem šolskim letom. Steklo je tako "mrzlično" iskanje sobe ali stanovanja. Kar nikakor ni lahko v mestu, ki šteje več tisoč študentov. Od septembra-oktobra dalje sva začeli kupovati Salomonov oglasnik, to je zajetno revijo z vsemo gočimi oglasi, ki v Sloveniji izhaja dvakrat tedensko. Začela se je "bitka za sobo"! Zanimiva in poučna, smešna in žalostna... Dobivali sva se izmenično pri eni doma, sedli k telefonu in vrteli ljubljanske številke ponudnikov sob in garsonjer. Ko sva imeli par zmenkov za ogled, pa hajdi v Ljubljano. Z mestno karto v roki išči ulice in uličice, številke, parkirišča... Menili sva, da je najbolje, če se po možnosti nastaniva v okolici Peda-

goške fakultete za Bežigradom ali pa v mestnem središču, da bova lahko kar peš obiskovali vse možne kulturne ponudbe ter podrobno spoznavali mestno jedro. Cilj, ki sva si ga zadali, je bil jasen: Če sva že dobili enoletno izobraževanje, dajva

čim bolj izkoristiti to možnost za vsestransko osebno obogatitev in rast ter za neposredno spoznavanje slovenske prestolnice in družbe v njej, zlasti v tem važnem predpristopnem obdobju.

/dalje
Tereza Srebrnič

Števerjan / Zavzetost mladih

Dan posvečen snagi domačega okolja

Ekološki dan je tradicionalna pobuda, ki poteka že četrto leto zapored ob začetku pomladi na celotnem območju števerjanske občine. Zamisel o ekološki akciji se je porodila lovskega družinama iz Števerjana in Jazbin, pristopila je tudi občinska uprava ter civilna zaščita, vaški društvi F. B. Sedej in Briški grič ter osnovna šola A. Gradnik. Pri zrežiranju in k uspehu ekološkega dne so torej prisostvo-

vale bodisi politične, delavne kot tudi kulturne moči celotne vasi, kar je zelo spodbudno. Števerjancem se obeta skupna perspektiva bodočnosti, še posebno zaradi velike nege okolja in tudi to je pomembno. Kar pa je najbolj razveseljivo, je prav dejstvo, da se je udeležilo čistilne akcije lepo število občanov, povabilu so se odzvali predvsem mladi, kar dokazuje, da tudi njim veliko pomeni čisto

okolje in lep prostor, v katerem živijo. To je prava pot, ki jo mora prav mladina vzeti za svojo in se boriti za njeno udržiteljnost med ljudmi.

Udeleženci so se zbrali, v soboto 27. marca, ob 14. uri na parkirišču pri občinski hiši. Tako se je začel popoldan posvečen ekologiji, snagi okolja, v katerem živimo. Opredeljeni z rokavicami in s primerno obutvijo so se udeleženci akcije porazdelili v skupine in preresetali vse zaselke in stranske gozdne in vinogradne ceste. Niso iskali zaklada, ampak smeti, umazanije nesramnih ljudi, ki se jih neodgovorno znebijo dan za dnem. Zvečer so se vsi udeleženci zbrali na prigrizku, ki ga je pripravila lovska družina v sodelovanju z vaškimi gostilnami (Dvor, Koršič, Vogrič in Luka). Utrujeni, a veseli, ker je domača vas sedaj čistejša, so se prisotni poslovili z upanjem, da se bo hvalevredna pobuda ponovila tudi naslednje leto.

MD

V Kulturnem domu v Sovodnjah

Pomlad so naše mame

Prvo nedeljsko aprilsko popoldne so mali in večji gledališki zanesenjaki sovodenjskega Cicikluba pod naslovom *Pomlad so naše mame* namenili ljubim mamicam in nonicam tudi zato, ker jih tako vestno in vztrajno vozijo na vaje in z navdušenjem spremljajo njihove odrske stvaritve. Te nas vsakič prijete neje presenečajo, saj so pod režijskim vodstvom gledališki umetnosti nadvse predane Vesne Tomsic (na sliki) igralsko zmeraj bolj izdelane in odrsko domiselne. Tak je bil tudi premišljeno izbran uro trajajoč šopek pesmic in proznega besedila, ki so ga vedro in tekoče in pomladno okrašenem odru pred polno dvorano, izvajali ciciklubovski igralci. Najmlajši so kot ljubki palčki z belimi bradami in v pisanih kostumih svoje razigrane pesmice o živalicah in prijateljstvu sproščeno zrecitali in zapeli ob

spremljavi kitare, na katero je brenkala Vesna. Ponovno so se prikazali na odrskem prizorišču-učilnici kot šolarčki, ki so z učiteljico (Katja Ožbot) simpatično opisovali mamice z mnogimi dobrimi lastnostmi, a tudi "tečnostmi". Za njimi so se na odru razvrstili "srednji" in "večji-najstniški" igralci in s stihii pesnikov Milene Miklavčič, Nade Kranjc in Toneta Pavčka v živem tonu in živahnem ritmu tudi sami spregovorili o mamicah in nonicah, ki neutrudno bdijo nad njimi. V Pavčkovi pesmici Kako raste mama je kot zgubana nonica belih las prisrčno nastopila tudi Vilma Butkovič. Med prizorčki je našla svoje mesto tudi plesna točka, ki so jo v ognjevitih španskih kostumih predstavile štiri gojenke baletne šole SCGV E. Komel iz Gorice pod vodstvom prof. Nataše Sirk.

Medtem ko se je občinstvo s toplim ploskanjem za-

hvaljevalo nastopajočim za lepo doživetje, so otroci stopili z odra do svojih mamic in jim podarili rumene jurjevke.

Mladi sovodenjski igralci so kljub pripravam na novo odrsko uprizoritev, pravljico Srajca dopetajca, našli čas za vaje za že tradicionalno prireditev, ki je bila tokrat na sporedu peto leto in je z Vesnino vrnitvijo v Sovodnje zadobila drugačne ustvarjalne razsežnosti.

IK

1. maj 2004

Tri osrednje institucije Evropske unije

Še pol meseca nas loči od vstopa Republike Slovenije v Evropsko unijo, kar bo za vse nas pomenilo veliko tudi zato, ker bomo Slovenci, ki živimo v Italiji, ponovno zaživi v istem širšem, družbenem in tudi političnem prostoru z domovino Slovenijo.

Z vstopom v Evropsko unijo bo Slovenija skladno s pristopno pogodbo dobila pravico in dolžnost v osrednje institucije povezave imenovati ali izvoliti svoje predstavnike, prav tako se bodo slovenski uradniki potegovali za prosta delovna mesta v teh telesih. Povezava ima skladno s pogodbo tri institucije - Svet EU, Evropsko komisijo in Evropski parlament - vse pa imajo različne pristojnosti pri sprejemanju zakonodajnih in drugih odločitev.

SVET EU

Svet Evropske unije ali tudi ministrski svet je tisto telo, kjer so zastopani interesi držav članic. Pri sprejemanju odločitev ima s svojimi izvršnimi in zakonodajnimi pristojnostmi ključno vlogo, vendar pri tem sledi smernicam, ki mu jih postavi EVROPSKI SVET, v okviru katerega se običajno štirikrat letno sestanejo predsedniki vlad in držav. Svet EU zaseda v desetih različnih sestavah, med katerimi se svet za splošne zadeve in zunanje odnose, v okviru katerega se dobivajo zunanji ministri, svet ministrov za finance (e-cofin) ter svet ministrov za kmetijstvo sestajajo vsak mesec, sedem svetov za preostala področja pa zaseda redkeje.

Podlage za ministrska zasedanja sicer pripravi odbor stalnih predstavnikov držav članic pri EU, na kratko imenovan COREPER, ki zaseda vsak teden v dveh različnih sestavah: coreper II, v katerem sedijo veleposlaniki, vodje predstavništva članic pri EU, pripravljajo "politične" odločitve (gre za področja splošnih zadev, zunanjih odnosov, financ, pravosodja in notranjih zadev), coreper I, v katerem sedijo namestniki veleposlanikov, pa "tehnične" odločitve (notranji trg, potrošniki, industrija, raziskave, transport, energetika, okolje, kmetijstvo).

Skladno z veljavnimi po-

godbami EU se predsedstvo tako v Evropskem svetu kot v Svetu EU v vseh njegovih oblikah po sistemu rotacije menja vsakih šest mesecev, kar pomeni, da vsakega pol leta prevzame vodenje ena od držav članic po nekaj let vnaprej določenem vrstnem redu. Trenutno EU predseduje Irska, julija bo vodenje prevzela Nizozemska, do konca

Z ustavno pogodbo bo spremenjen tudi način odločanja. Trenutno se tako v Evropskem svetu kot Svetu EU ključne odločitve sprejemajo s soglasjem, za večino pa zadostuje t. i. kvalificirana večina. Za njeno ugotavljanje ima vsaka država določeno število glasov, določena pa sta tudi praga tako za kvalificirano večino kot

ment ima sedež uradno v Strasbourgu v Franciji, kjer se enkrat mesečno tudi sestane na štiridnevem plenarnem zasedanju, vendar kljub temu večina njegovih aktivnosti poteka v Bruslju, kjer v njegovem drugem domu zasedajo delovna telesa, enkrat mesečno pa je običajno sklicano tudi t. i. mini dvodnevno plenarno zasedanje.

Evropski parlament vodi predsednik, ki ima dvainpolletni mandat, pomaga pa mu še vrsta podpredsednikov, ki so pristojni za posamezna področja. Delo znotraj parlamenta poteka v delovnih telesih, ki pripravljajo gradiva za plenarna zasedanja. Poslanci sami so organizirani glede na politično pripadnost v različne poslanske skupine, med katerimi sta največji in s tem najmočnejši dve, Evropska ljudska stranka (EPP) in Evropska socialistična stranka (PES).

Prve evropske volitve v Sloveniji bodo potekale 13. junija, državi pa bo v parlamentu pripadlo sedem poslanskih mest. Zasedli jih bodo poslanci različnih slovenskih strank, ki bodo skladno z zakonom za volitve določile liste. Slovenija ima sicer že od podpisa pristopne pogodbe aprila 2003 v parlamentu sedem opazovalcev, poslanec državnega zbora, ki pa nimajo pravice odločanja. Sedem opazovalnih mest bo za kratko obdobje od širitve do volitev preoblikovanih v stalne poslanske sedeže.

EVROPSKA KOMISIJA

Evropska komisija je tisto telo EU, ki zagovarja nadnacionalne interese, to je interese skupnosti. Njene pristojnosti so mešanica administrativnih, izvršnih, zakonodajnih in pravnih. V ožjem smislu je Evropska komisija ekipa komisarjev (college), v širšem pa označuje institucijo kot tako, torej vseh prek 20 tisoč njenih uradnikov. Evropsko komisijo vodi predsednik, ki mu pri delu pomaga eden ali dva podpredsednika.

Celotno ekipo trenutno sestavlja 20 ljudi, predsednik in 19 komisarjev. Predsednika s soglasjem za petletni mandat imenujejo države članice, od katerih imajo manjše (10) vanj pravico imenovati po enega komisarja, večje (5) pa po dva. Komisarji so odgovorni za posamezne resorje, kar pomeni, da komisar v praksi prevzame odgovornost za eno ali več generalnih direktij ali drugih služb komisije, pač glede na področje. Vsak komisar ima tudi svoj kabinet, za medsebojno koordinacijo v komisiji pa skrbi njen generalni sekretar.

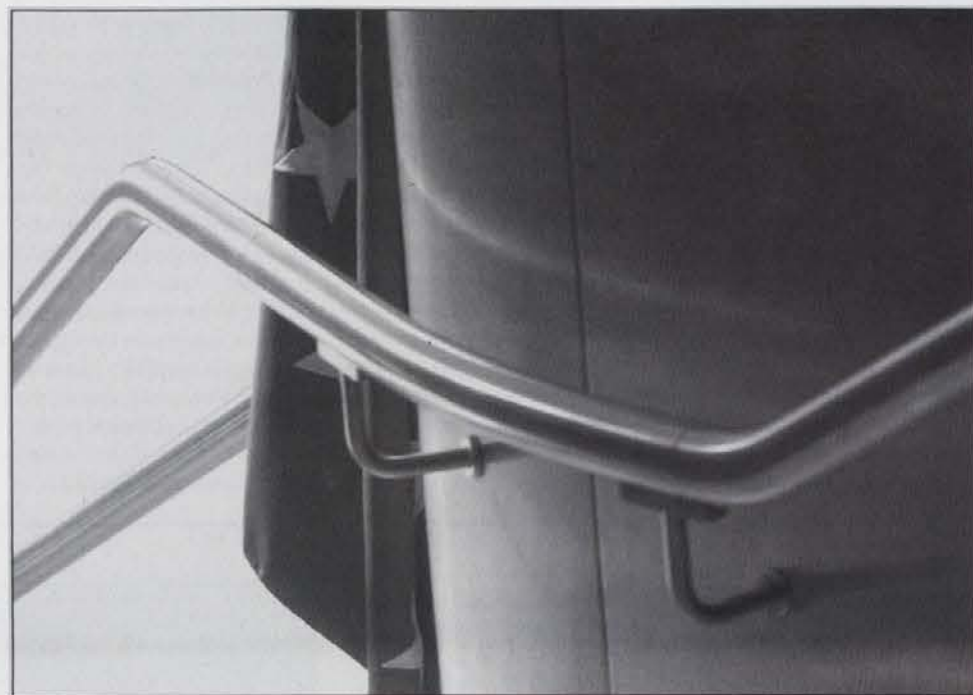
Komisija, torej predsednik in vsi komisarji se sestajajo redno enkrat na teden. Praviloma je to vsako sredo v Bruslju, v tednu, ko zaseda Evropski parlament, pa je to vsak tork v Strasbourgu. Komisija deluje po načelu kolektivne odgovornosti in običajno odločitve sprejema s soglasjem, čeprav bi zanje zadostovala tudi navadna večina.

Trenutno Evropsko komisijo vodi nekdanji italijanski premier Romano Prodi. Po širitvi se bo njegova ekipa razširila še s komisarji iz novih članic in bo v prehodnem obdobju štela kar 30 ljudi. Novinci bodo dobili polno glasovalno pravico, ne pa tudi portfeljev in bodo začasno razporejeni na že obstoječe resorje, kjer si bodo delo delili z aktualnimi komisarji.

Takšna rešitev bo sicer veljala le do konca oktobra, ko se Prodijevi ekipi mandat izteče. Od 1. novembra letos pa bo Evropska komisija štela 25 članov, po enega iz vsake članice, od katerih bodo vsi imeli glasovalno pravico in tudi portfelje. Kdo bo vodil novo ekipo naslednjih pet let, bo določil vrh razširjene EU junija letos, le nekaj kasneje pa bodo izbrani tudi člani nove komisije.

V obdobju takoj po širitvi (maj-oktober 2004) in tudi v prihodnjem mandatu komisije (2004-2009) bo Slovenija upravičena do enega komisarjskega mesta, ki ga bo v prvi in skoraj zagotovo tudi v drugi fazi zasedel aktualni evropski minister in nekdanji vodja pogajalcev z EU Janez Potočnik. Podoba Evropske komisije po letu 2009 mora še biti dorečena z ustavno pogodbo, kjer pa gre do prizadevanja še vedno v smer ohranitve načela eno komisarjsko mesto na državo članico.

Ob komisarjskem mestu Sloveniji sicer pripada tudi pravica do še nekaj visokih uradniških mest v komisiji, prav tako ji je zagotovljeno določeno število drugih uradniških mest, ki naj bi jih praviloma dopolnila v sedmih letih po vstopu v EU. Ne gre sicer za kvoto, kar pomeni, da število lahko preseže, če ima dovolj sposobnih uradnikov, ali pa ciljne številke v obratnem primeru tudi ne doseže.

leta 2006 pa se bodo zvrstile Luksemburg, Velika Britanija, Avstrija in Finska.

Predsedujoče države doma gostijo tudi neformalna zasedanja ministrskih svetov, sklicana enkrat na pol leta, ter še več drugih vrst sestankov. Do sredine leta 2003 so gostile tudi vrhunski zasedanja oziroma srečanja Evropskega sveta, ki pa so zdaj preseljena na sedež Sveta EU v Bruselj.

Omeniti velja, da bo v razširjeni EU sicer sistem rotacije predsedovanj najverjetneje ukinjen. Države članice razširjene povezave se namreč v luči modernizacije in učinkovitega delovanja dogovarjajo za prenovo institucionalne ureditve v EU - skladno z nastajajočo ustavno pogodbo, o končni podobi katere na vrhunski ravni sicer soglasja še ni, bo Evropski svet dobil stalnega predsednika, medtem ko naj bi ministrske svete (še vedno na podlagi rotacije) vodila timska predsedstva oziroma skupine posameznih članic.

tudi manjšino, ki posamezno odločitev lahko zablokira. Z novo pogodbo pa naj bi bil uveden sistem dvojne večine, po katerem bo za sprejem odločitve potrebno določeno število držav in prebivalstva.

Slovenija bo svoje glasove v svetu dobila z vstopom v EU - za prehodno obdobje do konca oktobra 2004 najprej tri od skupaj 124 (88 kvalificirana večina, 37 manjšina, ki blokira), nato pa štiri od 321 (232 kvalificirana večina, 90 manjšina, ki blokira). Z vstopom bo Slovenija dobila tudi stalno članstvo v Evropskem svetu, Svet EU, coreperju in drugih delovnih telesih, kar pomeni, da bodo premier, ministri in drugi predstavniki enakopravno sodelovali pri sprejemanju odločitev.

EVROPSKI PARLAMENT

Evropski parlament je v EU edina neposredno izvoljena institucija - evropske poslance na evropskih volitvah, ki so vsakih pet let, volijo državljani povezave. Parla-

ment ima po pogodbi zakonodajne, nadzorne in proračunske pristojnosti, njegova osrednja naloga pa je demokratičen nadzor nad procesi odločanja v EU. Od ustanovitve leta 1952 so pristojnosti parlamenta z vsako prenovo pogodb večje. Pomemben preskok je parlament dosegel leta 1979, ko so bili poslanci prvič neposredno izvoljeni. Krepitev pristojnosti se mu obeta tudi z ustavno pogodbo.

Evropski parlament ima trenutno 626 poslancev, od tega največ 99, iz največje članice Nemčije, najmanj šest pa iz najmanjše, Luksemburga. Po širitvi bo število poslancev poskočilo na 732, kar je tudi število, ki se bo ohranilo po letošnjih evropskih volitvah, ki bodo v državah članicah razširjene EU potekale v obdobju od 10. do 13. junija. Razporeditev sedežev v novem sklicu bo nekoliko drugačna, čeprav bo Nemčija zadržala svojih 99 mest, najmanj, pet, pa jih bo pripadlo Malti.

mere, ko članica ne izpolnjuje obveznosti in pogodb in proti njej postopek sproži Evropska komisija ali druga članica, za preverbo legalnosti odločitev Sveta EU, komisije in Evropskega parlamenta, ter za primere, ko katera od osrednjih institucij ne ukrepa ustrezno. Postopke lahko sprožijo posamezne institucije, države članice, pravne ali fizične osebe.

SODIŠČE PRVE STOPNJE

Sodišče prve stopnje je bilo ustanovljeno v pomoč Sodišču Evropskih skupnosti zaradi njegove preobremenjenosti, in sicer da v do-

ločenih primerih - sporih med institucijami EU in zaposlenimi, postopki proti Evropski komisiji - odloča na prvi stopnji. Delo je začelo leta 1989. Leta 1993 so bile njegove pristojnosti razširjene na postopke za razveljavitev zakonodaje, leto kasneje pa na antidumping postopke, konkurenčno pravo in področje intelektualne lastnine. Mandat sodnikov je šestleten.

RAČUNSKO SODIŠČE

Računsko sodišče Evropske unije je pristojno za zunanji nadzor nad skupno porabo v povezavi, ki mu EU pripisuje velik pomen. Vsaka

država članica v Računsko sodišče imenuje po enega svojega predstavnika za šestletno obdobje, leta 1977 ustanovljena institucija pa ima na sedežu v Luksemburgu zaposlenih še okrog 600 uradnikov. Glavna naloga Računskega sodišča je priprava letnega poročila, ki je vsako leto objavljeno novembra, podpreti pa ga mora navadna večina. Sodišče pripravlja tudi posebna poročila, dolžna pa je podati tudi svoje mnenje o vsaki spremembi finančnih pravil. Svojega predstavnika v Računsko sodišče bo imenovala tudi Slovenija.

OMBUDSMAN

Položaj ombudsmana je bil v EU vzpostavljen šele z Maastrichtsko pogodbo leta 1992, njegova naloga pa je sprejemati pritožbe državljanov EU ali drugih fizičnih ter pravnih oseb v EU na račun aktivnosti katerekoli Unijine institucije, z izjemo Sodišča Evropskih skupnosti in Sodišča prve stopnje. Te aktivnosti lahko pomenijo neustrezno ravnanje (zamude, nespoštovanje dogovora) ali pa tudi namensko napačno ukrepanje. Ombudsman lahko ukrepa tudi na lastno pobudo.

Najpomembnejša sodišča

Sodni organi Evropske unije

Z vstopom v Evropsko unijo bo Slovenija dobila pravico in dolžnost imenovati ali izvoliti svoje predstavnike tudi v osrednje sodne organe povezave. To je v prvi vrsti Sodišče Evropskih skupnosti, ki je zadnji razsodnik v morebitnih sporih v EU. Povezava pa ima tudi svoje Računsko sodišče, ki ima končni nadzor nad skupno porabo, odločila pa se je tudi za oblikovanje položaja ombudsmana (varuha človekovih pravic).

SODIŠČE EVROPSKIH SKUPNOSTI

Sodišče Evropskih skupnosti, ki ima sedež v Luksemburgu, skrbi za pravilno razlago in izvajanje evropske zakonodaje in je zadnji razsodnik v sporih, ki izhajajo iz pogodb. Ustanovljeno je bilo leta 1951, običajno pa zaseda v postavi treh do petih sodnikov. Postopki pred sodiščem so dolgotrajni in v povprečju trajajo dve leti.

Sodišče je pristojno za pri-

16

ČETRTEK,
15. APRILA
2004